

Agenda – Y Pwyllgor Cyllid

Lleoliad: Hybrid – Ystafell Bwyllgora 4 I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Tŷ Hywel a fideogynadledda drwy Zoom Owain Roberts
Dyddiad: Dydd Mercher, 18 Hydref Clerc y Pwyllgor
2023 0300 200 6388
Amser: 09.30 SeneddCyllid@senedd.cymru

Cofrestru (09.00–09.15)

Cyfarfod preifat cyn y prif gyfarfod (09.15–09.30)

- 1 **Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau**
(09.30)
- 2 **Papur(au) i'w nodi**
(09.30) (Tudalennau 1 – 3)
Cofnodion y cyfarfodydd a gynhaliwyd ar 5 Hydref.
 - 2.1 **PTN 1 – Llythyr gan Gomisiwn y Senedd: Rhagor o wybodaeth yn dilyn sesiwn ar y gyllideb a gynhaliodd Comisiwn y Senedd ar 5 Hydref – 10 Hydref 2023**
(Tudalennau 4 – 38)
 - 2.2 **PTN 2 – Llythyr gan Undeb PCS: Cyllideb Ddrafft Comisiwn y Senedd 2024–25 – 11 Hydref 2023**
(Tudalennau 39 – 40)
 - 2.3 **PTN 3 – Llythyr oddi wrth Brif Ysgrifennydd y Trysorlys: Hydref Llywodraeth y DU – 11 Hydref 2023**
(Tudalennau 41 – 42)
- 3 **Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru – Craffu ar Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2022–23, a'r Amcangyfrif ar gyfer 2024–25: Sesiwn dystiolaeth**
(09.30–10.30) (Tudalennau 43 – 229)
Michelle Morris, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Chris Vinestock, Prif Swyddog Gweithredol a Chyfarwyddwr Gwella
Katrin Shaw, Prif Gyngorydd Cyfreithiol a Chyfarwyddwr Ymchwiliadau

Dogfennau ategol:

FIN(6)-17-23 P1 – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru:
Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2022-23
FIN(6)-17-23 P2 – Amcangyfrif Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus
Cymru ar gyfer blwyddyn ariannol 2024-25
Papur briffio gan Ymchwil y Senedd

Egwyl (10.30-10.45)

Cyhoedd

**4 Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau): Sesiwn dystiolaeth
gyda'r Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad**

(10.45-11.45)

(Tudalennau 230 – 243)

Mick Antoniw AS, y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad,
Llywodraeth Cymru

Will Whiteley, Dirprwy Gyfarwyddwr, Diwygio'r Senedd, Llywodraeth Cymru

Emma Alexander, Pennaeth Cyflawni Diwygio'r Senedd, Llywodraeth Cymru

Dogfennau ategol:

[Bil Senedd Cymru \(Aelodau ac Etholiadau\), fel y'i cyflwynwyd](#) (PDF, 231KB)

[Memorandwm Esboniadol](#) (PDF)

Papur briffio gan Ymchwil y Senedd

**5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 (ix) i benderfynu gwahardd y
cyhoedd o weddill y cyfarfod hwn**

(11.45)

6 Bil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau): Trafod y dystiolaeth
(11.45–11.55)

7 Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru – Craffu ar
Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2022–23, a’r Amcangyfrif ar
gyfer 2024–25: Trafod y dystiolaeth
(11.55–12.05)

8 Craffu ar Gyllideb Ddrafft Comisiwn y Senedd 2024–25: Trafod yr
adroddiad drafft
(12.05–12.15) (Tudalennau 244 – 273)

Dogfennau ategol:

FIN(6)–17–23 P3 – Adroddiad drafft

Cofnodion cryno – Y Pwyllgor Cyllid

Lleoliad: Hybrid – Ystafell Bwyllgora 4

Gellir gwyllo'r cyfarfod ar [Senedd TV](#) yn:

Tŷ Hywel a fideo gynadleda drwy Zoom

<http://senedd.tv/cy/13506>

Dyddiad: Dydd Iau, 5 Hydref 2023

Amser: 09.30 – 11.57

Hybrid

Yn bresennol

Categori	Enwau
Aelodau o'r Senedd:	Peredur Owen Griffiths AS (Cadeirydd) Peter Fox AS Mike Hedges AS Rhianon Passmore AS
Tystion:	Ken Skates AS, Comisiynydd Manon Antoniazzi, Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd Kate Innes, Prif Swyddog Cyllid
Staff y Pwyllgor:	Owain Roberts (Clerc) Leanne Hatcher (Ail Clerc) Mike Lewis (Dirprwy Clerc) Martin Jennings (Ymchwilydd) Owen Holzinger (Ymchwilydd)

Cofrestru (09.30–09.45)

Rhag-gyfarfod preifat – Anffurfiol (09.45–10.00)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

1.1 Croesawodd y Cadeirydd yr Aelodau i gyfarfod y Pwyllgor Cyllid.

1.2 Datganodd Mike Hedges AS ei fod yn Gadeirydd Grŵp Trawsbleidiol y Senedd ar Undeb y Gwasanaethau Cyhoeddus a Masnachol (PCS).

2 Papurau i'w nodi

2.1 Cafodd y papurau eu nodi.

2.1 PTN 1 – Llythyr gan y Prif Weinidog at y Llywydd: Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023 – 21 Medi 2023

2.2 PTN 2– Llythyr gan y Llywydd a Chadeirydd y Pwyllgor Busnes: Amserlen y gyllideb 2024–25 – 21 Medi 2023

2.3 PTN 3 – Llythyr oddi wrth y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol – Cyllid: Cyfarfod y Pwyllgor Sefydlog Rhyngweinidogol – 27 Medi 2023

2.4 PTN 4 – Llythyr gan Brif Weithredwr a Chlerc y Senedd mewn perthynas â'r adroddiad: Taliag costau byw 2023–24 – 29 Medi 2023

3 Craffu ar Gyllideb Ddrafft Comisiwn y Senedd ar gyfer 2024–25: Sesiwn dystiolaeth

3.13.1 Clywodd y Pwyllgor dystiolaeth ar Gyllideb Ddrafft Comisiwn y Senedd ar gyfer 2024–25 gan y tystion a ganlyn: Ken Skates AS, y Comisiynydd sydd â chyfrifoldeb dros y Gyllideb a Llywodraethu; Manon Antoniazzi, Prif Weithredwr a Chlerc y Senedd; a Kate Innes, Prif Swyddog Cyllid.

3.2 Cytunodd Comisiwn y Senedd i ddarparu rhagor o wybodaeth am y canlynol:

- arolwg staff Comisiwn y Senedd;
- portffolio Cronfa Brosiectau Comisiwn y Senedd;
- costau parcio ceir; a
- Gweithgarwch ymgysylltu'r Senedd.

4 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 (ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod hwn

4.1 Derbyniwyd y cynnig.

5 Craffu ar Gyllideb Ddrafft Comisiwn y Senedd ar gyfer 2024–25: Trafod y dystiolaeth

5.1 Trafododd y Pwyllgor y dystiolaeth a ddaeth i law.

6 Bil Seilwaith (Cymru) – Trafod yr adroddiad drafft

6.1 Trafododd y Pwyllgor yr adroddiad drafft ar Oblygiadau Ariannol Bil Seilwaith (Cymru) a chytunodd arno gyda mân newidiadau.

7 Adolygiad o'r Datganiad o Egwyddorion

7.1 Trafododd y Pwyllgor y llythyr drafft ar yr Adolygiad o'r Datganiad Egwyddorion a chytunodd ar fân newidiadau.

Peredur Owen Griffiths AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid
Senedd Cymru
Tŷ Hywel
Bae Cerdydd
CF99 1SN

10 Hydref 2023

Annwyl Peredur

Yn dilyn ein hymddangosiad gerbron eich Pwyllgor ar 5 Hydref, rwy'n ysgrifennu atoch er mwyn rhoi rhagor o wybodaeth i chi a fydd yn ategu'r atebion a roddwyd gennym yn ystod y cyfarfod. Mae'r wybodaeth am gostau meysydd parcio wedi'i nodi yn yr atodiad amgaeedig. Mae copïau electronig o'r Arolwg Staff, Cronfa'r Prosiect, a'r diweddariad ar Ymgysylltu wedi'u hatodi i'r llythyr hwn.

Disgwylir i'r Comisiwn ystyried yr adroddiad ar y Defnydd o'r Ystad yn ddiweddarach yn y flwyddyn. Pan fydd yr ystyriaeth wedi'i chwblhau, byddwn yn rhoi rhagor o wybodaeth i'r Pwyllgor.

Hoffem ddiolch i'r Pwyllgor am ei waith craffu. Mae'r Comisiwn bob amser yn ceisio gweithredu mewn ffordd agored, dryloyw a chlir. Felly, os oes unrhyw beth arall y gallwn ei ddarparu ar eich cyfer i gynorthwyo trafodaethau'r Pwyllgor, mae croeso ichi gysylltu â mi.

Yn gywir

Ken Skates AS

copi at Gomisiynwyr y Senedd, Manon Antoniazzi, Kate Innes

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg | We welcome correspondence in Welsh or English.

Senedd Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN

 Sulafa.Thomas@senedd.cymru
 0300 200 6227

Welsh Parliament
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN

 Sulafa.Thomas@senedd.wales
 0300 200 6227

Comisiwn y Senedd: Gwybodaeth ychwanegol yn dilyn ein hymddangosiad gerbron y Pwyllgor Cyllid ar 5 Hydref 2023

Parcio Ceir

Mae 233 o leoedd parcio ar yr ystad, ac mae 100 ohonynt wedi'u neilltuo ar gyfer Aelodau, ymwelwyr a mannau hygyrch, sy'n darparu 133 o leoedd parcio ar gyfer parcio ar y safle. Yn y maes parcio aml-lawr, y gost fesul un lle parcio yw £5 y dydd (ac eithrio TAW y gellir ei hawlio).

Mae'r galw am barcio wedi lleihau ar ôl y pandemig / cyflwyno gweithio hybrid gyda digon o lefydd parcio ar gael ar y safle ar y rhan fwyaf o ddiwrnodau pan nad oes Cyfarfod Llawn, sef dydd Llun, dydd Iau a dydd Gwener. Yn ystod y toriad bu digon o leoedd ar gael ar y safle bob amser, ar ôl y pandemig, heb fod angen defnyddio'r cyfleuster gorlifo. (Weithiau mae nifer fach o unigolion nad ydynt yn gwirio argaeledd ar y safle y cysylltir â hwy a'u hatgoffa i ddefnyddio'r cyfleuster aml-lawr dim ond pan fydd y parcio ar y safle yn llawn). Mae'r angen i ddefnyddio'r cyfleuster aml-lawr yn digwydd yn bennaf ar ddiwrnodau'r Cyfarfod Llawn.

Mae'r defnydd o barcio ceir a'r costau parcio oddi ar y safle yn cael eu monitro a byddant yn cael eu hadolygu i ystyried y posibilrwydd o ailgyflwyno tâl yn y dyfodol os bydd costau a defnydd yn cynyddu. Caiff y costau eu talu o'r cyllidebau presennol.

Cyfanswm y gost flynyddol ar gyfer blwyddyn ariannol 2022-2023 i barcio oddi ar y safle oedd £8,900.

Mae'r tabl isod yn rhoi crynodeb o'r mannau a ddefnyddir yn fisol yn y flwyddyn ariannol bresennol yn y cyfleuster aml-lawr a'r gost gysylltiedig hyd at 31 Awst 2023.

	Mannau a ddefnyddir	Cost (heb TAW)	Defnydd uchaf ar unrhyw ddiwrnod penodol
Ebrill	98	£490	56 (Maw)
Mai	348	£1,740	55 (Mercher)
Mehefin	296	£1,450	42 (Maw)
Gorffennaf	200	£1,000	54 (Maw)
Awst	10	£50	1 (Pob diwrnod)

Byddai ailgyflwyno taliadau parcio ceir yn effeithio'n anghymesur ar staff ar gyflogau is sy'n rhan o dimau ein staff Diogelwch a Phrofiad Ymwelwyr ac y mae'n ofynnol iddynt fod ar y safle i gyflawni eu rolau.

Byddai awgrym i ailgyflwyno taliadau parcio ceir i Aelodau yn unig, yn codi uchafswm o £21,600 y flwyddyn, gan dybio bod pob Aelod yn talu £30 y mis am 12 mis. Byddai'r incwm hwn yn cael ei wrthbwysu'n rhannol gan y gost ychwanegol o weinyddu tâl maes parcio.

Yn flaenorol, roedd gan y Comisiwn gyllideb ar gyfer costau parcio ceir (£100,000) a tharged incwm cyfatebol. Mae'r gyllideb wedi'i dileu gan nad ydym bellach yn talu'r costau hyn felly byddai cadw targed incwm ar gyfer yr incwm yn achosi pwysau o ran costau. Felly mae'r gyllideb ar gyfer costau parcio ceir ac ar gyfer cynhyrchu incwm wedi cael ei dileu gydag effaith net o £0.

Arolwg Staff Comisiwn y Senedd

2022-2023

Senedd Cymru
Welsh Parliament

Senedd Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl. Mae'r Senedd, fel y'i gelwir, yn deddfu ar gyfer Cymru, yn cytuno ar drethi yng Nghymru, ac yn dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Cynnwys

Croeso	5
Ciplun.....	6
Trosolwg	7
Y Chwe Cham at Ymgysylltu yn y Gweithle	8
Chwe Cham at Ymgysylltu yn y gweithle	Error!
Bookmark not defined.	
Themâu Comisiwn y Senedd.....	13
Fy rheolwr.....	14
Arweinyddiaeth a Rheoli Newid	15
Dysgu a Datblygu.....	16
Comisiwn y Senedd a'i Ddiwylliant	17
Fy Nhîm	18
Y Mynegai Ymgysylltu	19
Cwestiynau sy'n sgorio uchaf ac isaf	22
Sylwadau gair am air	23

Croeso

Diolch am gymryd rhan yn ein 10fed arolwg staff blynyddol. Mae ein harolwg staff yn rhoi mewnwelediad gwerthfawr i ni o'ch profiad personol chi o weithio yn y Senedd ac yn rhoi'r cyfle i ni nodi meysydd i'w gwella a rhoi newid ar waith ar sail eich adborth.

Rydym wedi gweithio ar y cyd ag WorkEI eto, sef arbenigwyr ymgysylltu â staff, i gynnal yr arolwg diweddaraf, ac wedi cyfuno eu harbenigedd hwy â'n hanghenion penodol ni. Mae'r bartneriaeth hon wedi ein galluogi ni i barhau i feincnodi ein canlyniadau yn erbyn amrywiaeth ehangach o sefydliadau tebyg, gan gynnwys y gwasanaeth sifil.

Rydym hefyd wedi gallu cymharu canlyniadau eleni â chanlyniadau'r llynedd ar y chwe thema graidd, sef:

- Gwobrwyo a Chydnabyddiaeth
- Rhannu Gwybodaeth
- Galluogi
- Llesiant
- Ennyn Balchder
- Boddhad Gwaith

Unwaith eto, mae'r canlyniadau'n dangos bod timau'n gweithio'n hyblyg, ac yn cefnogi ei gilydd trwy her a newid; ac o fwyafrif llethol, mae cydweithwyr yn falch o weithio yn y Senedd.

Fodd bynnag, rydym yn cydnabod bod wastad lle i wella, ac felly mae ein hamcanion Cyflawni Corfforaethol a Lefel Gwasanaeth yn adlewyrchu adborth o'r Arolygon Pwls Lles a'r Arolwg Staff Blynyddol; gan gynnwys, ymhlith pethau eraill,

adolygiad ac adnewyddiad o'r cynnig Dysgu a Datblygu presennol a gweithrediad parhaus ein Strategaeth Llesiant 2022-25.

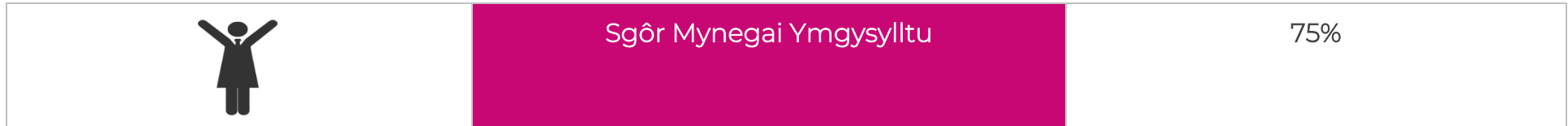
Felly, bydd y canlyniadau hyn, a'r hyn y maent yn ei ddweud wrthym, yn ein helpu i ganolbwyntio ar ein blaenoriaethau ar gyfer twf wrth inni edrych ymlaen at y Seithfed Senedd, gan sicrhau ein bod yn parhau i fod yn ystwyth ac yn ymatebol yn ein datblygiad fel Senedd i bobl Cymru.

Diolch o galon i bawb.

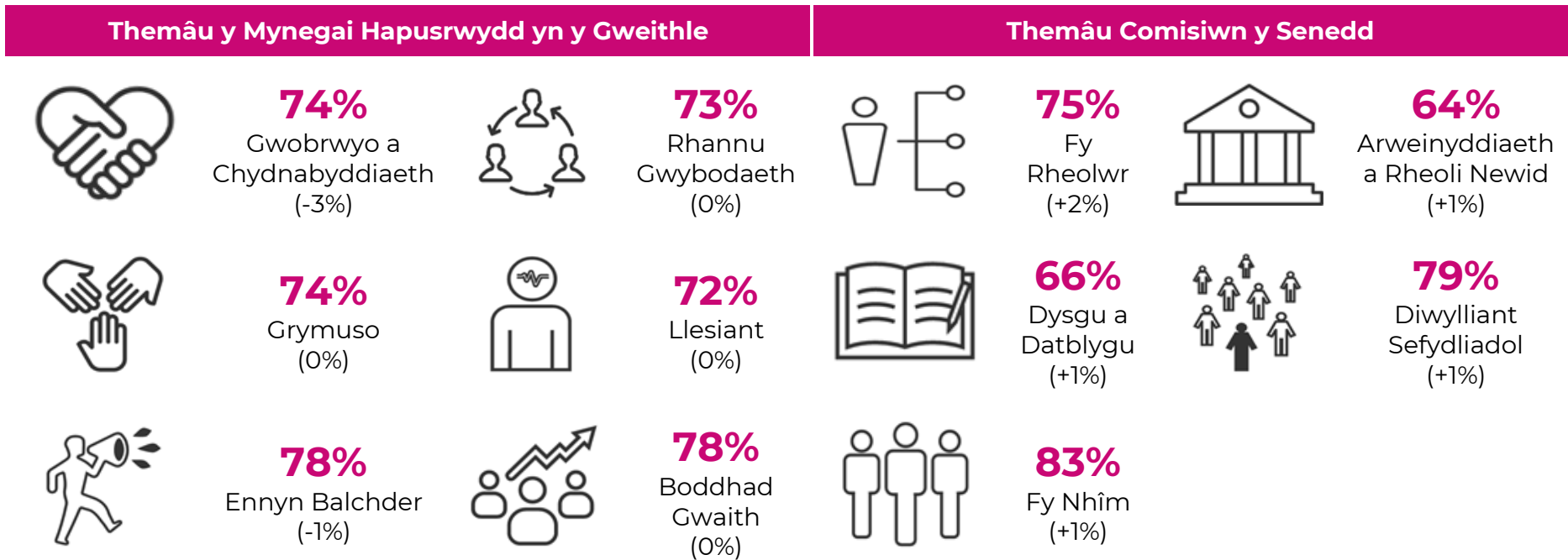

Manon Antoniazzi,
Prif Weithredwr a Chlerc
y Senedd

Ciplun

Tudalen y pecyn 12

Trosolwg

Cynhaliwyd yr arolwg staff Comisiwn y Senedd hwn ym mis Mawrth 2023. Gyda chyfradd ymateb o 71 y cant i'r arolwg, y sgôr cyffredinol oedd 75 y cant yn erbyn y Chwe Cham at Ymgysylltu yn y Gweithle.

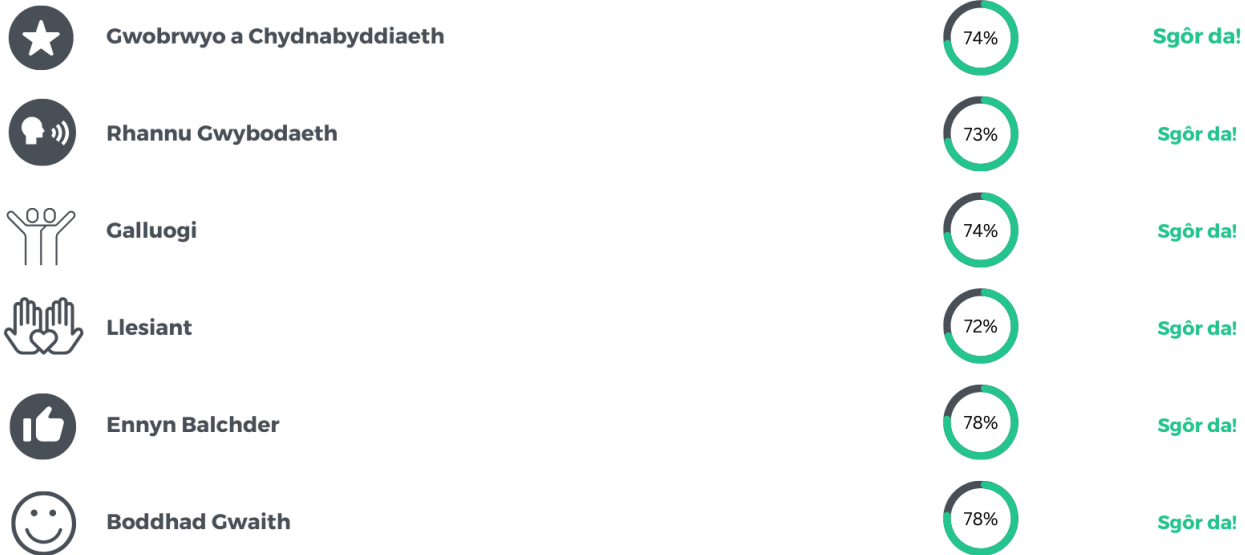
Thema	Sgôr cyfartalog fel canran	Gwahaniaeth i'r arolwg blaenorol fel canran
Mynegai Ymgysylltu	75	-
Gwobrwyo a Chydnabyddiaeth	74	-2.9
Rhannu Gwybodaeth	73	+0.4
Galluogi	74	+0.3
Llesiant	72	-0.2
Ennyn Balchder	78	-1.1
Bodddhad Gwaith	78	+0.5
Fy Rheolwr	75	-1.7
Arweinyddiaeth a rheoli newid	64	+1.3
Dysgu a Datblygu	66	+1.2
Comisiwn y Senedd a'i Ddiwylliant	79	+1.6
Fy Nhîm	83	+1

Y Chwe Cham at Ymgysylltu yn y Gweithle

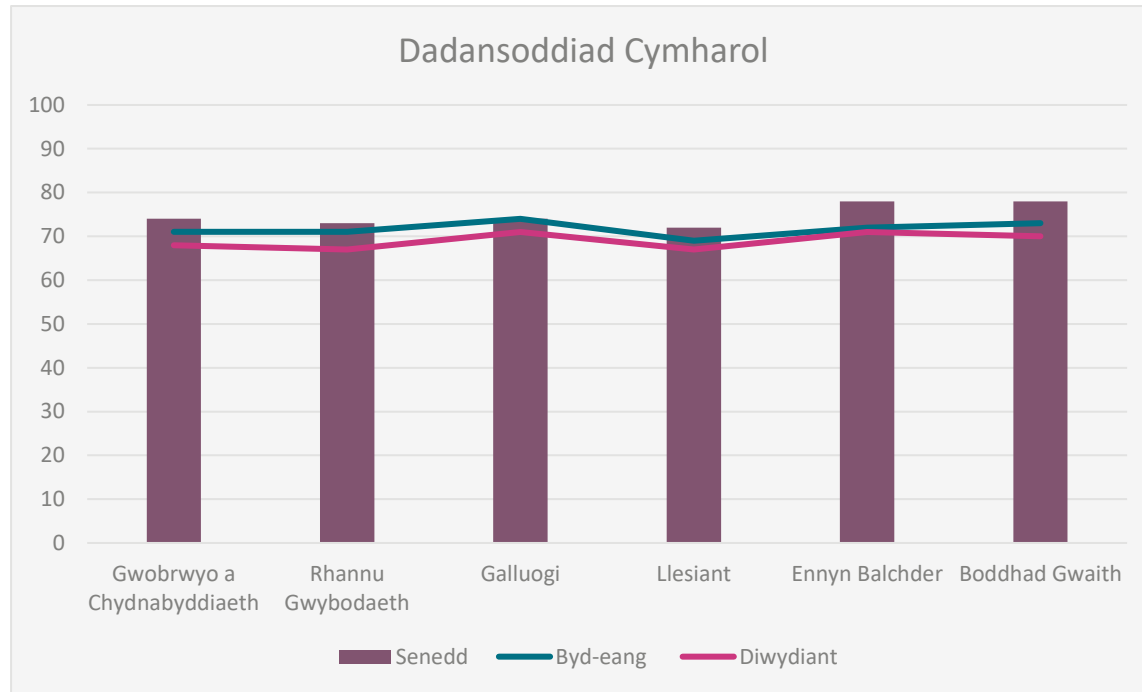
Mae'r Chwe Cham at Ymgysylltu yn y Gweithle yn fframwaith sy'n cwmpasu'r chwe ysgogydd allweddol ar gyfer hapusrwydd a llesiant gweithwyr ac ymgysylltu â hwy: Gwobrwyo a Chydnabyddiaeth, Rhannu Gwybodaeth, Galluogi, Llesiant, Ennyn Balchder a Boddhad Gwaith.

Sgoriau Chwe Cham i Ymgysylltu yn y Gweithle

Y Chwe Cham yw'r chwe chategori y mae angen i chi fynd i'r afael â nhw a gweithio arnynt i ymgysylltu â'ch staff a gwella ymgysylltiad yn y gweithle

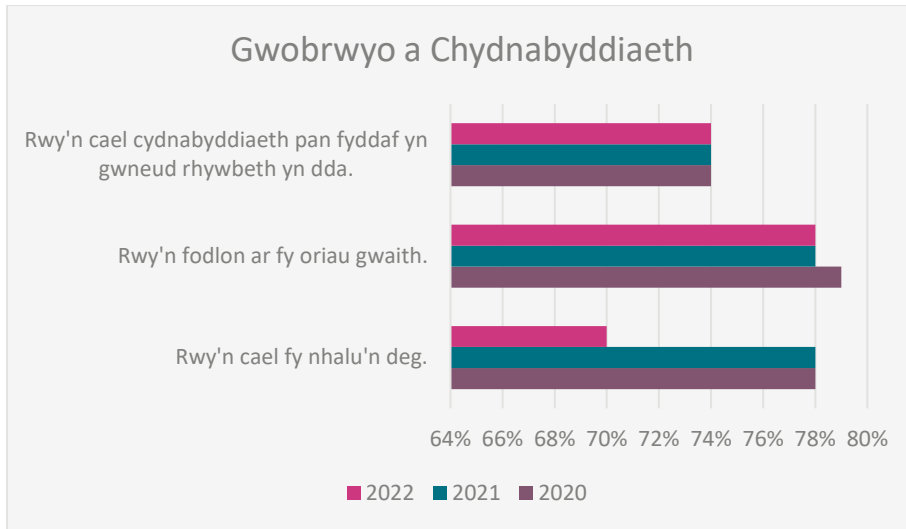
Dadansoddiad Cymharol

Mae'r graff hwn yn dangos sgoriau'r Senedd o gymharu â'r sgoriau sector cyhoeddus a byd-eang ar gyfer pob un o'r Chwe Cham at Ymgysylltu yn y Gweithle. Mae'n galonogol gweld bod sgoriau cyffredinol Comisiwn y Senedd ym mhob un o'r Chwe Cham at Hapusrwydd yn y Gweithle yn uwch na sgoriau'r sector syhoeddus a cyd-eang neu'n gyfartal â'r sgoriau hyn.

Mae'r fantais fwyaf arwyddocaol i'w gweld o dan 'Ennyn Balchder', lle mae sgôr cyflogaion y Senedd o 78 y cant yn +7 y cant a +6 y cant yn uwch na chyfartaleddau sgôr y sector cyhoeddus a byd-eang. Yn agos ar ôl hyn daw 'Boddhad Gwaith', gyda sgôr gweithwyr y Senedd o 78 y cant yn codi +8 y cant a +5 y cant

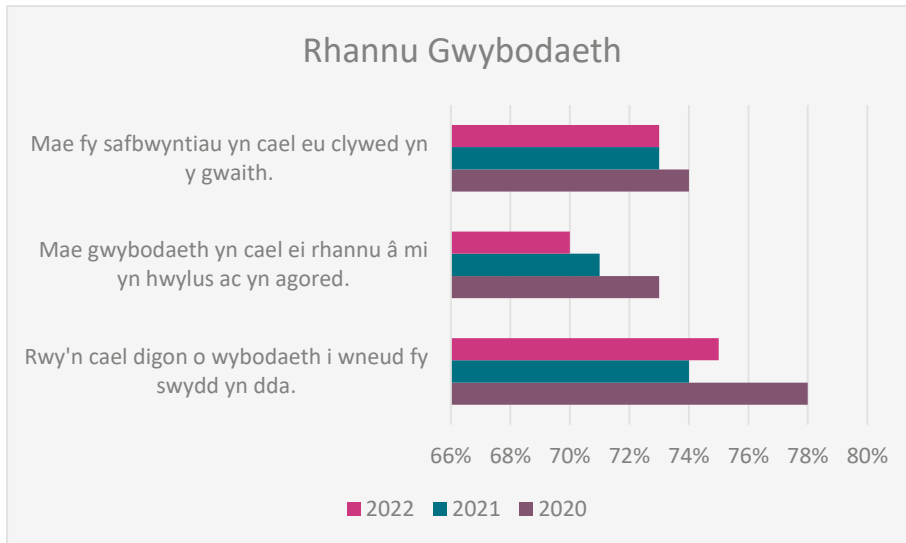
yn uwch na sgoriau'r sector cyhoeddus a byd-eang yn y drefn honno.

Mae'r ymatebion i'r datganiad 'Rwy'n cael fy nghydnabod pan fyddaf yn gwneud rhywbeth yn dda' wedi aros yn gyson ar 74 y cant ers 2020.

Er bod 79 y cant o gydweithwyr Comisiwn y Senedd yn hapus â'r oriau y maent yn eu gweithio yn 2020, gostyngodd hyn ychydig i 78 y cant yn 2021 a 2022.

Mae gostyngiad sylweddol (8 y cant) yn cael ei nodi o ran cydweithwyr sy'n credu eu bod yn cael eu talu'n deg.

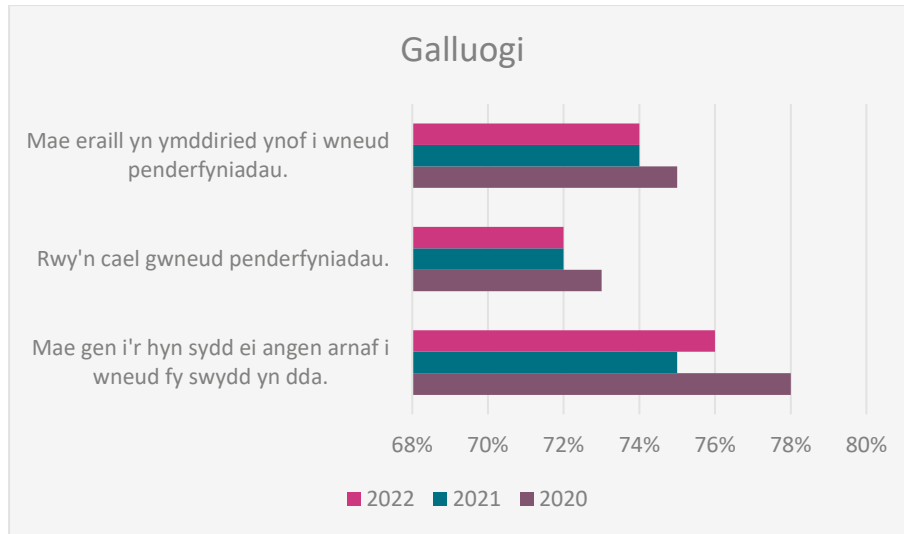

Gwelwyd gostyngiad bach yn y cydweithwyr sy'n credu bod eu barn yn cael ei chlywed yn y gwaith, o 74 y cant yn 2020 i 73 y cant yn 2021 a 2022.

Ers 2020, rydym wedi gweld gostyngiad graddol o 73 y cant i 70 y cant yn y cydweithwyr sy'n dweud bod gwybodaeth yn cael ei rhannu gyda hwy mewn ffordd rydd ac agored.

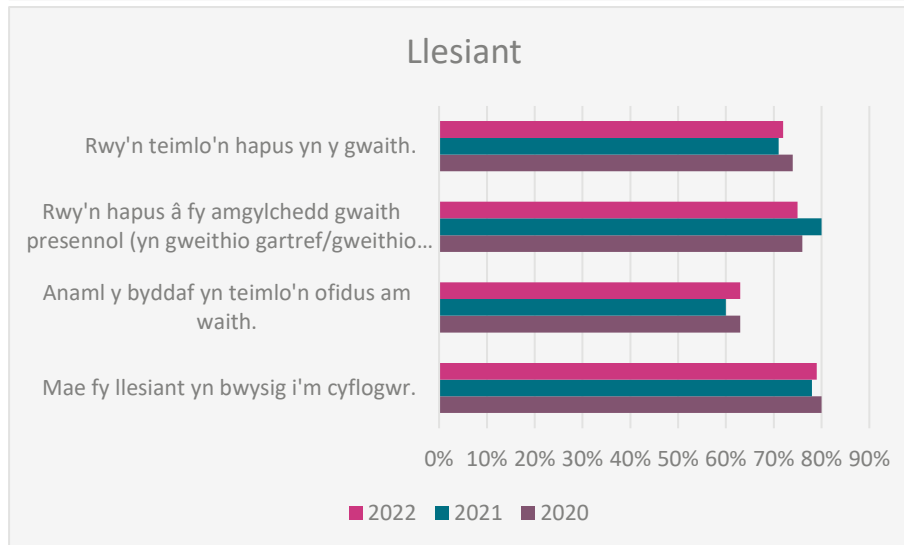
Mae nifer y cydweithwyr sy'n ein sicrhau bod ganddynt ddigon o wybodaeth i wneud eu gwaith yn dda wedi

"Mewn llofnod eraill rydw i wedi gweithio, mae cyfathrebu mewnol wedi bod yn rhan hanfodol o wneud i staff deimlo'n gysylltiedig â'r sefydliad, ac â'i gilydd, ac rwy'n meddwl ei bod hyd yn oed yn bwysicach nawr nad yw staff yn gweld ei gilydd cymaint ag oeddent cyn y pandemig."

Mae cydweithwyr y cânt eu hymddiried (74 y cant) a'u caniatâu (72 y cant) i wneud penderfyniadau yn parhau i fod yn gyson ag arolwg y llynedd. Mae'r ddau wedi gostwng 1 y cant ers 2020.

Mae mwyafrif o gydweithwyr (76 y cant) yn cytuno bod ganddynt yr hyn sydd ei angen arnynt i wneud eu gwaith yn dda, sef cynnydd o 1 y cant ers y llynedd, ond 2 y cant yn is na 2020.

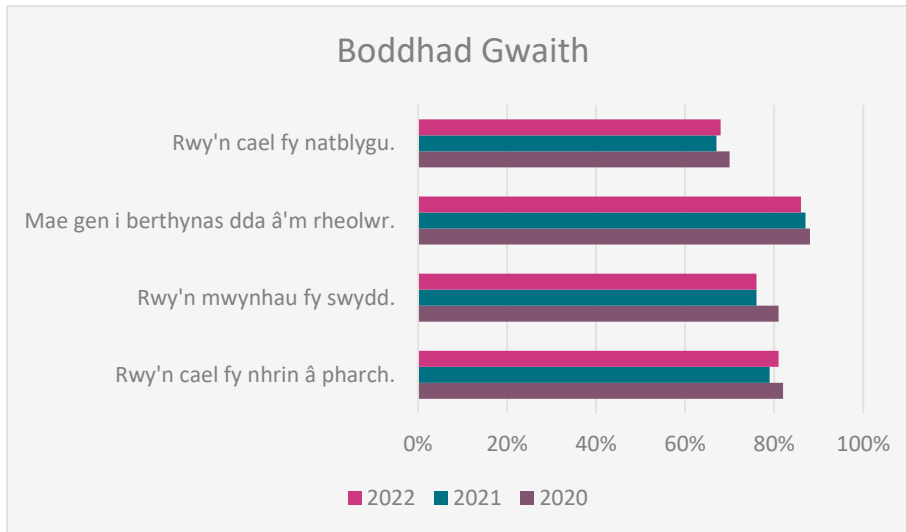
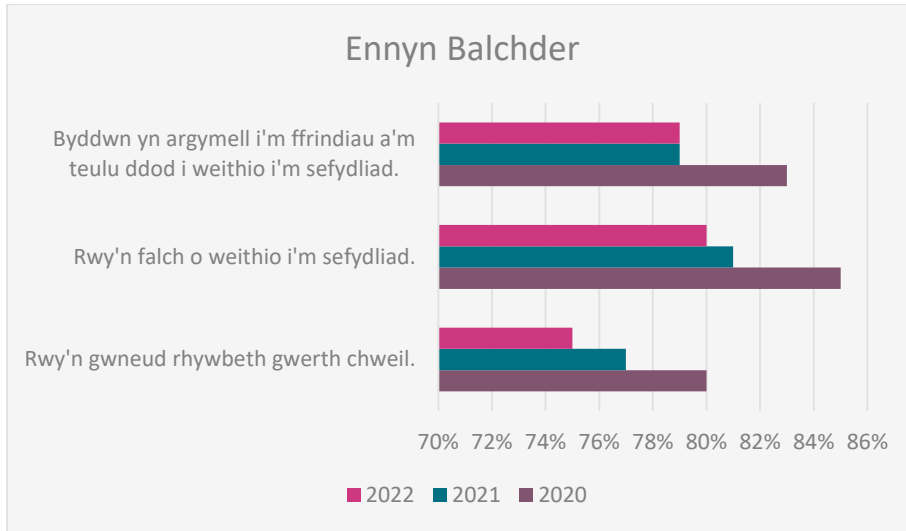

Er bod sgôr llesiant cyffredinol y Senedd yn cael ei hystyried yn 'dda', sef 72 y cant, nodir mai dyma yw ein cam isaf yn y Chwe Cham at Ymgysylltu yn y Gweithle.

Er bod 75 y cant o gydweithwyr yn hapus gyda'u hamgylchedd gwaith presennol, mae hyn yn is na blynyddoedd blaenorol.

Dim ond 63 y cant o gydweithwyr sy'n datgan eu bod 'yn anaml yn teimlo'n bryderus am waith' sy'n gyson â'r ymateb yn 2020, ond mae'n gynydd o 3 y cant ers y

"Yn sgil gweithio o gartref a dod i mewn pan fo angen, mae fy nghydbwysedd bywyd a gwaith wedi gwella'n aruthrol. Rwy'n credu bod hyn wedi fy ngwneud yn fwy effeithlon wrth weithio ac yn fwy egniol ar gyfer gweithgareddau ar ôl gwaith fel mynd i'r gampfa ac ymweld â theulu."

Mae cydweithwyr a fyddai'n argymhell y Senedd fel lle i weithio yn parhau ar 79 y cant, gostyngiad o 4 y cant ers 2020.

Rydym wedi gweld gostyngiad graddol yn nifer y cydweithwyr sy'n teimlo'n falch o weithio i'r Senedd a'r rhai sy'n teimlo eu bod yn 'gwneud rhywbeth gwerth chweil,' ond dylid nodi bod y sgoriau'n parhau'n uchel yn y meysydd hyn, sef 80 y cant a 75 y cant yn y drefn honno.

Mae mwyafrif llethol o gydweithwyr yn dweud bod ganddynt berthynas dda gyda'u rheolwr (86 y cant), ond mae hyn wedi gostwng ychydig o gymharu â blynyddoedd blaenorol.

Mae cydweithwyr yn parhau i sgorio'n uchel o ran bodddhad gwaith a chael eu trin â pharch, ond bu gostyngiad o gymharu â blynyddoedd blaenorol (-5 y cant a -1 y cant yn y drefn honno).

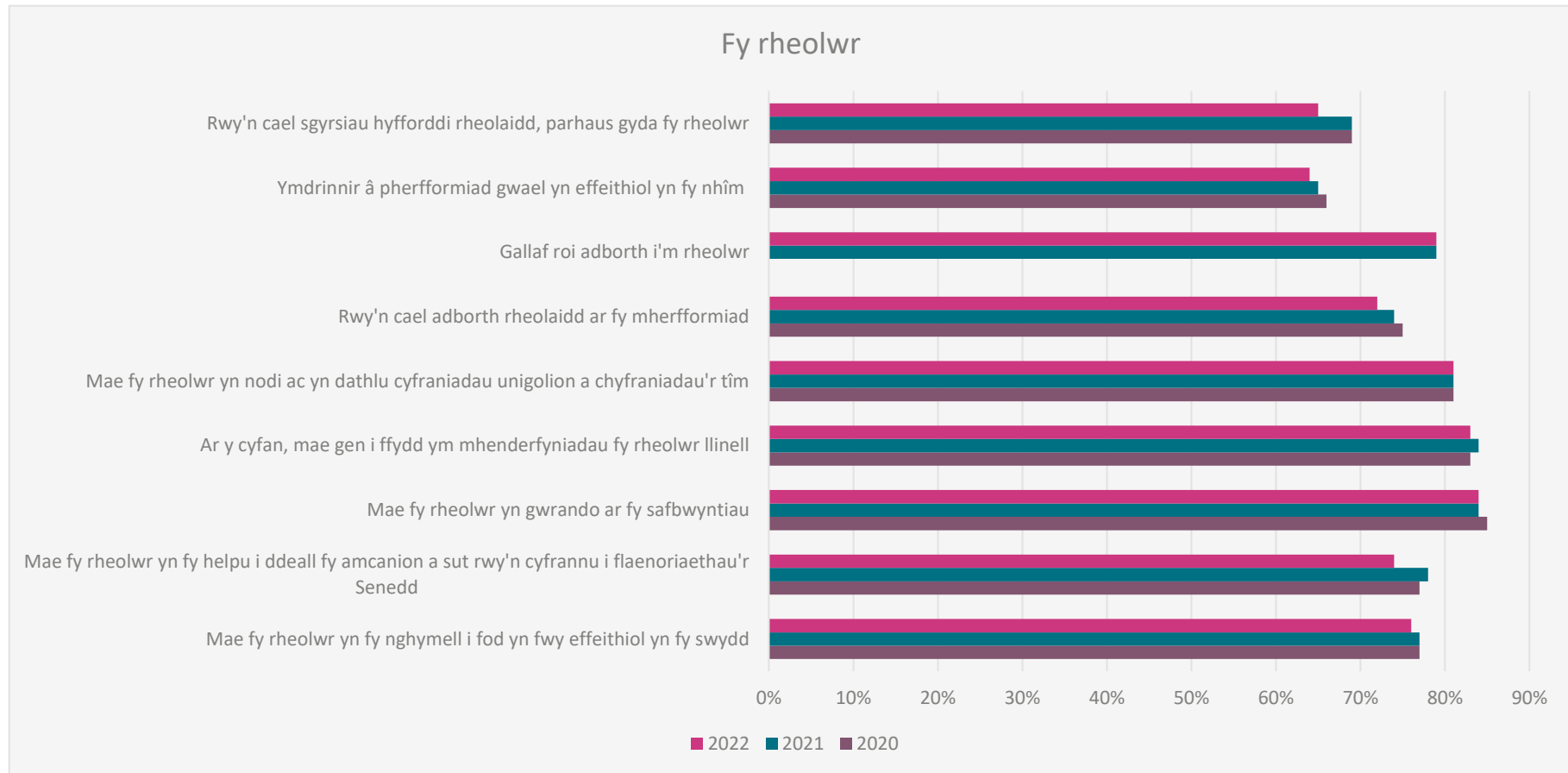
“Ar ôl gweithio i lawer o sefydliadau yn y 10 mlynedd diwethaf, gallaf ddweud yn onest fod Comisiwn y Senedd wedi ymrwymo i feithrin amgylchedd gwaith da i bawb. Rwy'n falch o fod yn rhan ohono ac yn credu gyda'n gilydd y gallwn wneud cymaint mwy o gynnydd.”

Themâu Comisiwn y Senedd

Mae'r cwestiynau canlynol yn rhai a ddefnyddiwyd yn arolygon staff blynyddol blaenorol Comisiwn y Senedd, ac maent yn debyg i gwestiynau a geir yn Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil. Rydym wedi dewis cynnwys y cwestiynau hyn eto, gan eu bod yn rhoi rhywfaint o fesur inni o sut yr ydym wedi perfformio yn erbyn blynyddoedd blaenorol.

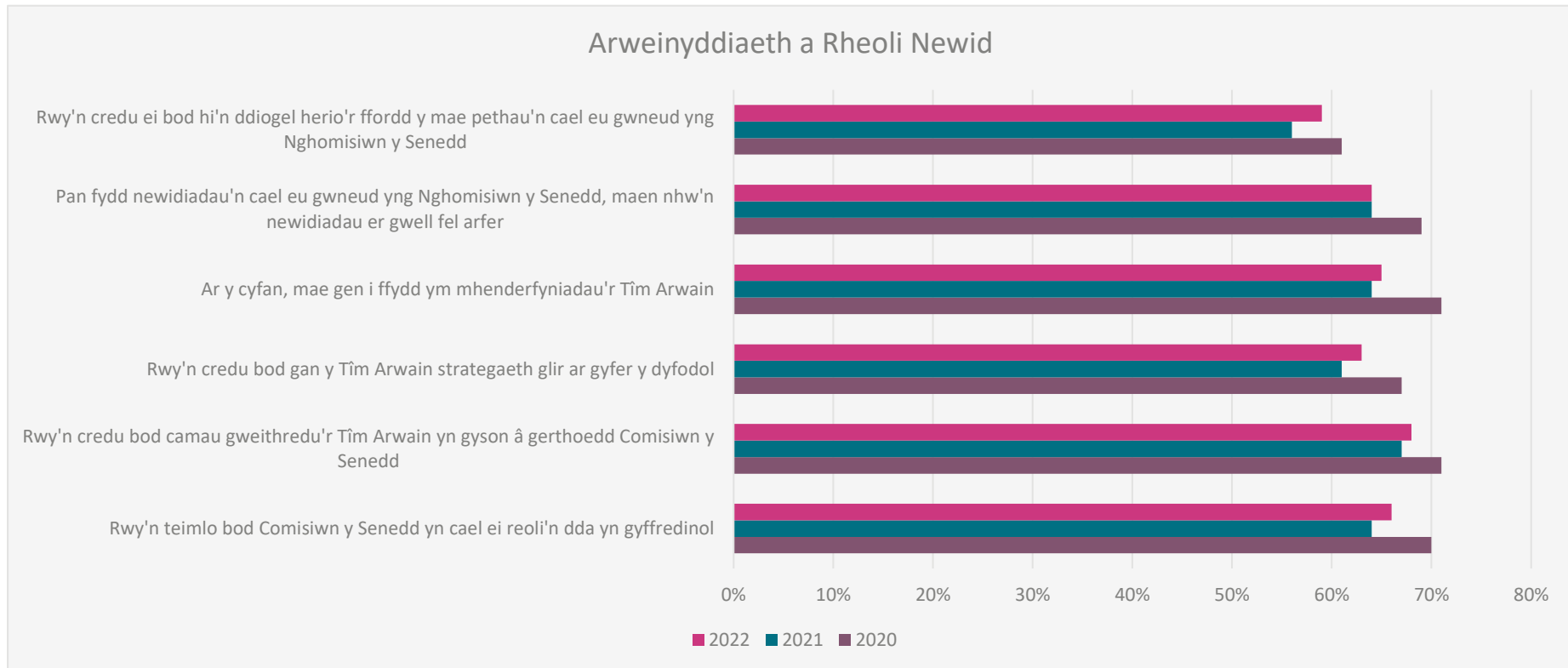
Fy Rheolwr

Tudalen y pecyn 20

Mae sgoriau yn y maes hwn parhau i fod yn gyson uchel, gan ddangos bod rheolwyr ar draws y Senedd yn gwrando ar safbwyntiau eu timau a bod cyfraniadau'n cael eu nodi a'u dathlu i raddau helaeth. Yn eu tro, mae gan dimau hyder yn y penderfyniadau a wneir gan eu rheolwyr. Ymdrin â pherfformiad gwael yw'r datganiad sydd â'r sgôr isaf unwaith eto, gyda gostyngiad o -1 y cant o un flwyddyn i'r llall.

Arweinyddiaeth a Rheoli Newid

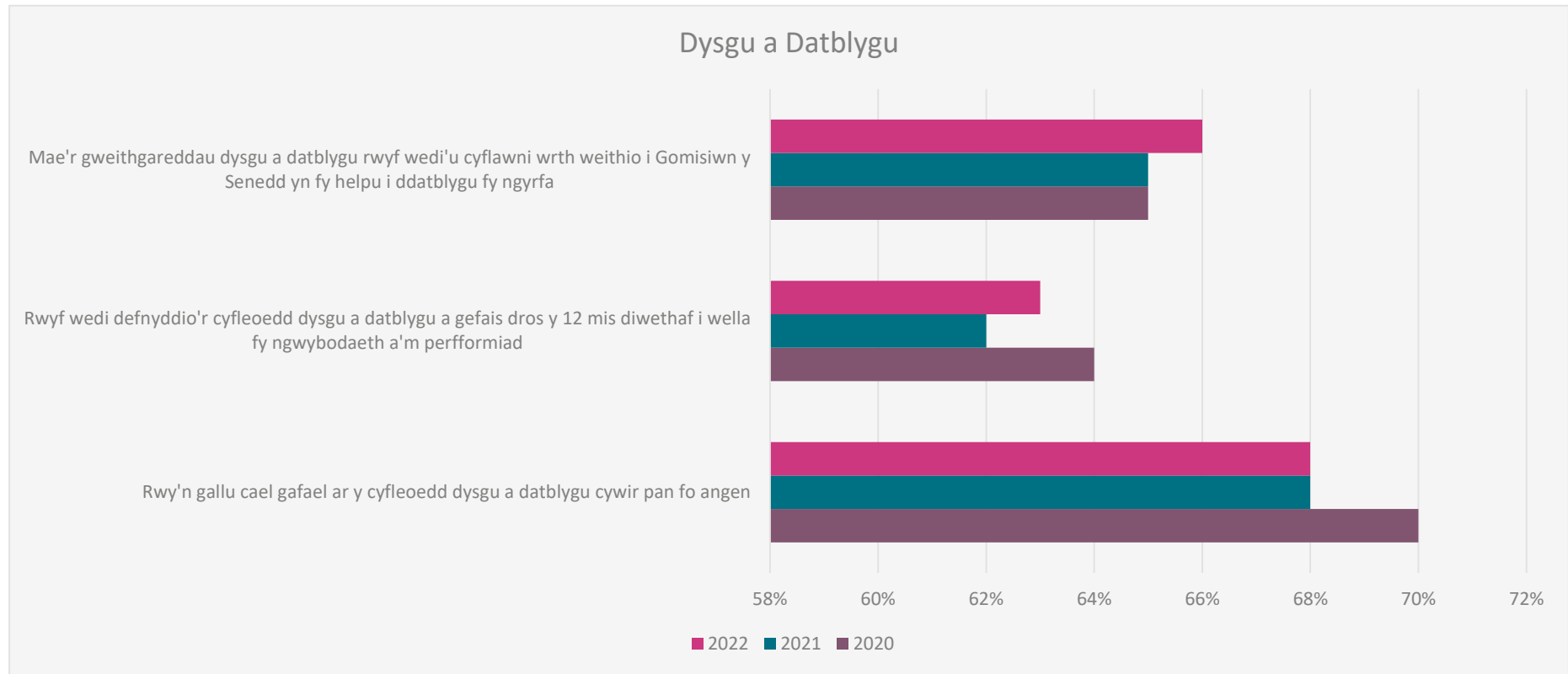

Tudalen y pecyn 21

Dyma'r categori â'r sgôr isaf o bob pwnc yn y chwe cham a'r cwestiwn craidd, gyda sgoriau cyfartalog yn gostwng o 68 y cant (2020) i 63 y cant (2021) a 64 y cant (2022).

Dysgu a Datblygu

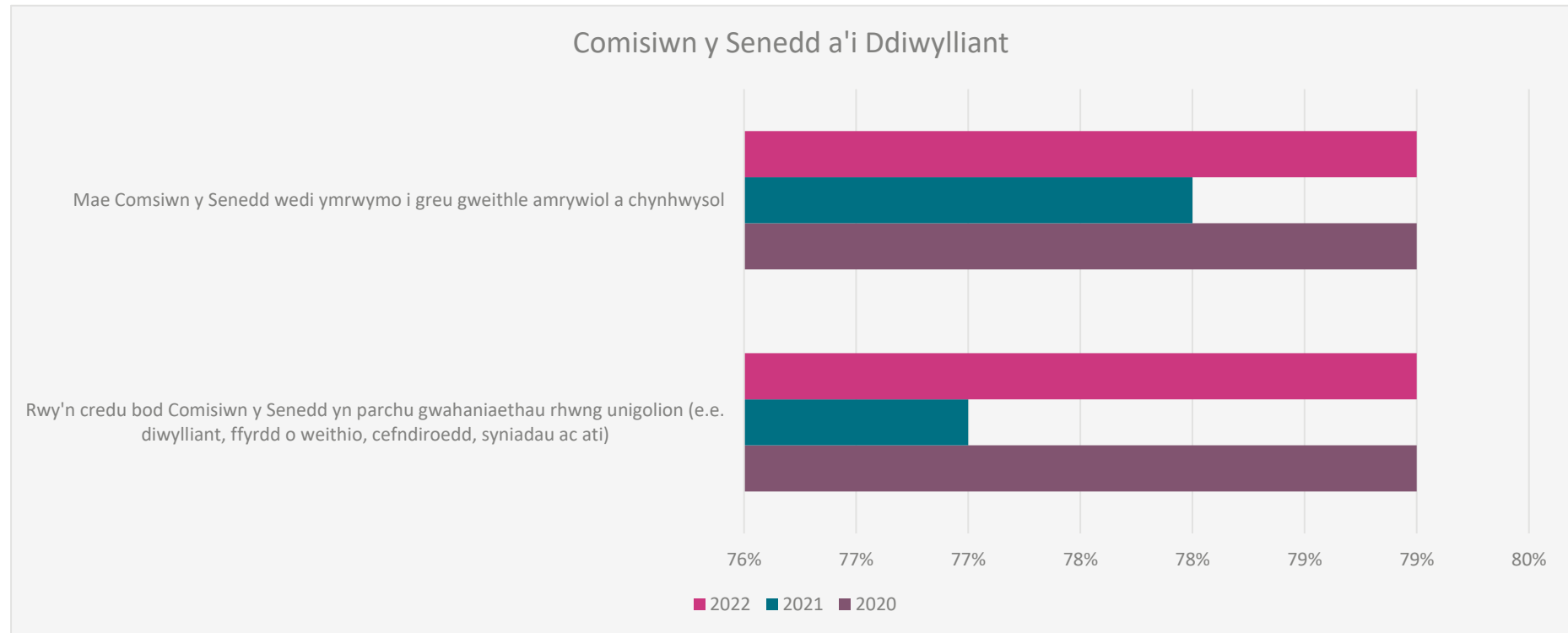
Tudalen y pecyn 22

Nodwyd cynnydd o 1 y cant yn nifer y cydweithwyr sy'n credu bod gweithgareddau dysgu a datblygu a gwblhawyd wrth weithio i Gomisiwn y Senedd yn eu helpu i ddatblygu eu gyrfa, a arhosodd ar 65 y cant yn 2020 a 2021. Mae 63 y cant o gydweithwyr yn dweud eu bod wedi defnyddio'r cyfleoedd dysgu a datblygu a gyflawnwyd yn ystod y 12 mis diwethaf i ehangu gwybodaeth a pherfformiad. Mae 68 y cant o gydweithwyr yn dweud eu bod yn gallu cael mynediad at y cyfleoedd dysgu a datblygu cywir pan fo angen, sef gostyngiad o -2 y cant ers 2020.

Diwylliant y Sefydliad

Comisiwn y Senedd a'i Ddiwylliant

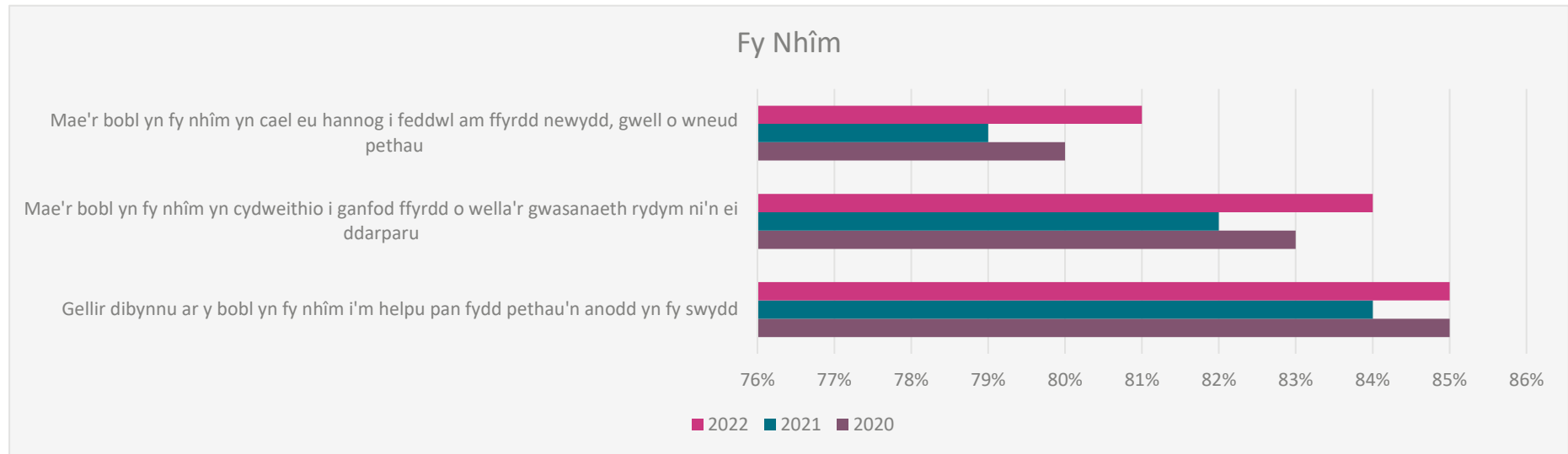

Tudalen y pecyn 23

Er bod sgoriau yn y categori hwn wedi gostwng ychydig yn 2021, nodwyd cynnydd yn 2022. Mae 79 y cant o gydweithwyr yn cytuno bod Comisiwn y Senedd wedi ymrwmo i greu gweithle amrywiol a chynhwysol, a bod Comisiwn y Senedd yn parchu gwahaniaethau unigol.

“Mae Comisiwn y Senedd yn gyflogwr gwych ac rwy'n ffodus o fod yn gweithio yn y fath swydd ddiddorol a phwysig, a hynny mewn sefydliad arbennig iawn.”

Fy Nhîm

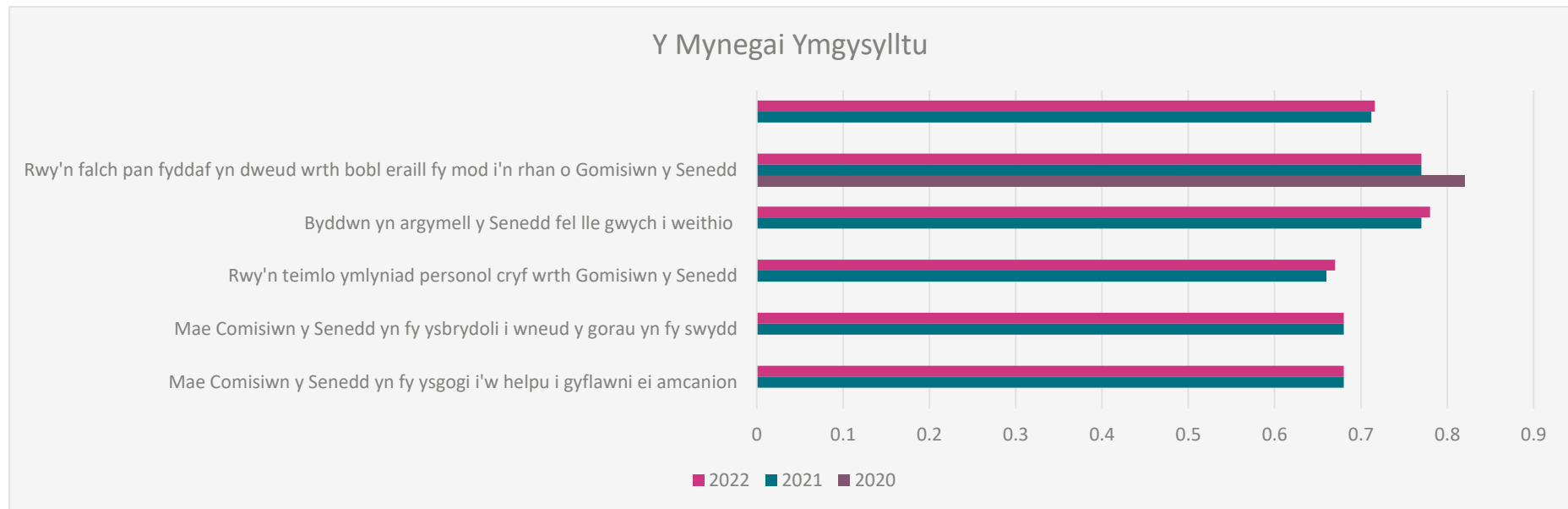

Tudalen y pecyn 24

Yn dyst i ethos #UnTîm yng Nghomisiwn y Senedd, y categori a gafodd y sgôr uchaf ar draws pob categori oedd 'Fy Nhîm.' Yn 2022, mae 85 y cant o gydweithwyr yn awgrymu y gellir dibynnu ar y bobl yn eu tîm i helpu pan fydd pethau'n mynd yn anodd yn eu swydd, a dywed 84 y cant fod 'y bobl yn fy nhîm yn gweithio gyda'i gilydd i ddod o hyd i ffyrdd o wella'r gwasanaeth a ddarparwn'. Mae'n werth nodi mai dyma'r unig gategori sydd wedi gweld cynnydd ar sgoriau 2020.

“Yn fy mlwyddyn gyntaf yn y Senedd, rydw i teimlo fy mod wedi cael croeso gan bobl o bob rhan o'r sefydliad. Mae'n lle hyfryd iawn i weithio! Ac rwy'n teimlo'i bod yn ffrainc cael bod yn rhan ohono. Ond mae'n sefydliad dryslyd i ddod i mewn iddo, ac mae seilos a waliau rhwng timau sydd angen eu chwalu.”

Mynegai Ymgysylltu

Tudalen y pecyn 25

Yn ogystal â'r Mynegai Ymgysylltu craidd, mae WorkL wedi cyflwyno dau fynegai ychwanegol eleni: y Mynegai Risg Llesiant a'r Mynegai Risg Ymadawiad.

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, bu ffocws cynyddol ar lesiantr y gweithlu ac mae hwn yn parhau i fod yn fater pwysig i ni fel cyflogwyr a gweithwyr fel ei gilydd. Rydym hefyd yn cydnabod pwysigrwydd cefnogi ein cydweithwyr i ddatblygu gwybodaeth a phrofiad, a bod y gallu i gadw unigolion dawnus a phrofiadol yn hanfodol i gyflawni ein nodau sefydliadol.

Y Mynegai Risg Llesiant

Eich Mynegai Risg Llesiant yw canran y bobl sydd â llesiant isel/gwael yn eich sefydliad. Po uchaf yw'r nifer, po fwyaf o ymatebwyr sydd â lles isel, a'r uchaf yw'r risg. Canran agosach at 0% yw'r sgôr llesiant cyffredinol gorau.

	2020	2021	2022	Cyfartaledd diwydiant 2022
Canran y gweithwyr sydd mewn perygl o fod â llesiant gwael			21%	40%
Mae fy nghyflogwr yn gofalu am fy llesiant	80%	78%	79%	68%
Anaml y byddaf yn teimlo'n bryderus neu'n isel am fy ngwaith	63%	60%	63%	57%
Rwy'n hapus â fy amgylchedd gwaith presennol	76%	80%	75%	72%
Rwy'n teimlo'n hapus yn y gwaith	74%	71%	72%	69 y cant

Tudalen y pecyn 26

Mynegai Risg Llesiant

Er bod y canlyniadau'n dangos bod gan y Senedd 'sgôr da' ar 21 y cant, credwn fod y nifer yn dal yn rhy uchel i gynrychioli nifer ein cydweithwyr sydd mewn perygl o fod â llesiant gwael.

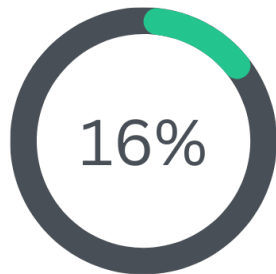
Rydym wedi ymrwmo i weld y nifer yn lleihau, a byddwn yn parhau i ddefnyddio arolygon Pwls drwy gydol y flwyddyn i fonitro llesiant yn y Senedd; a gweithio gyda Phenaethiaid Gwasanaeth a thimau i ddatblygu a chyflwyno Cynlluniau Gweithredu Llesiant.

*Mynegai Risg Ymadawiad

Y sgôr Risg Ymadawiad yw canran y bobl sydd â photensial uchel i adael eu sefydliad yn ystod y naw mis nesaf. Po uchaf yw'r nifer, po fwyaf o ymatebwyr fyddai'n debygol o adael eu sefydliad, a'r isaf yw'r nifer, yr isaf yw'r risg.

	2020	2021	2022	Cyfartaledd diwydiant 2022
Canran y gweithwyr sydd â siawns uchel o adael yn y naw mis nesaf			16%	41%
Rwy'n cael fy nhalu'n deg	78%	78%	70%	66%
Mae gen i berthynas dda â'm rheolwr	88%	87%	86%	76%
Rwy'n mwynhau fy swydd	81%	76%	76%	71%
Rwy'n cael fy natblygu	70%	67%	68%	62%

Risg Ymadael

Mae siawns uchel y bydd 16 y cant o weithwyr yn gadael yn y 9 mis nesaf

Ardderchog!

Mae'r canlyniadau'n dangos bod gan 16 y cant o gydweithwyr y Senedd siawns uchel o adael yn y naw mis nesaf, o'i gymharu â 41 y cant o ran cyfartaledd y sector cyhoeddus ac yn fyd-eang. Ystyrir hwn yn sgôr 'rhagorol', ac yn wahanol i'r mynegai lles, rydym yn gwerthfawrogi na fydd byth yn 0 y cant o ystyried maint y sefydliad a'r cyfleoedd dysgu a datblygu sydd ar gael i gydweithwyr.

Cwestiynau sy'n sgorio uchaf ac isaf

Yn seiliedig ar ganran gyfartalog yr ymatebion ar gyfer pob cwestiwn, mae'r tabl canlynol yn dangos y cwestiynau â'r ymatebion uchaf ac isaf. Mae'r canlyniadau hyn yn seiliedig ar sgôr cymedrig pob cwestiwn.

Canran cyfartalog Gwahaniaeth i'r arolwg blaenorol

Y cwestiynau sy'n sgorio uchaf		
Mae gen i berthynas dda â'm rheolwr	86%	-1%
Gellir dibynnu ar y bobl yn fy nhîm i helpu pan fydd pethau'n mynd yn anodd yn fy ngwaith	85%	+1%
Mae'r bobl yn fy nhîm yn gweithio gyda'i gilydd i ddod o hyd i ffyrdd o wella'r gwasanaethau a ddarperir gennym	84%	+2%
Mae fy rheolwr yn gwrandao ar fy safbwyntiau	84%	-
Ar y cyfan, mae gennyf hyder yn y penderfyniadau a wneir gan fy rheolwr	83%	-1%

Y cwestiynau sy'n sgorio isaf		
Anaml iawn y byddaf yn teimlo'n bryderus am waith.	63%	+3%
Credaf fod gan y tîm arweinyddiaeth strategaeth glir ar gyfer y dyfodol	63%	+2%
Rwyf wedi defnyddio'r cyfleoedd dysgu a datblygu a gwblhawyd yn ystod y 12 mis diwethaf i ehangu fy ngwybodaeth a pherfformiad.	63%	+1%
Pan wneir newidiadau yng Nghomisiwn y Senedd, gwneir hynny er gwell fel arfer	64%	-
Ymdrinnir â pherfformiad gwael yn effeithiol yn fy nhîm	64%	-1%

Sylwadau gair am air

Manteisiodd mwyafrif yr ymatebwyr ar y cyfle i roi sylwadau neu adborth, neu ofyn cwestiynau. Roedd y rhain yn cwmpasu amrywiaeth o bynciau a chânt eu cyflwyno fel themâu. Ceir crynodeb o bob thema isod.

Amodau Gwaith

Cynigiodd llawer o'r ymatebwyr fyfyrddodau cadarnhaol ar weithio yng Nghomisiwn y Senedd, gan nodi buddion gwych, gweithio hyblyg a chyfleoedd datblygu; *“Rwy'n teimlo bod y Senedd yn lle gwych i weithio ac mae'n rhoi'r cyfle i unigolion symud ymlaen yn eu gyrfa os ydynt yn dymuno gwneud hynny, gan ddarparu llawer o gyrsgiau i weithwyr a fydd yn caniatáu iddynt wneud eu gwaith yn dda. Mae'r swydd yn talu'n dda ar fy lefel i ar hyn o bryd ac rydyn ni'n cael buddion gwych.”*

Arweinyddiaeth a Chyfathrebu

Gwnaed nifer o sylwadau adeiladol mewn perthynas ag arweinyddiaeth a chyfathrebu mewnol fel pa mor weladwy yw uwch reolwyr, darparu diweddariadau mewn perthynas â phrif raglenni gwaith a chyfathrebu gweledigaeth, strategaethau ac amcanion y sefydliad. Soniodd ymatebwyr hefyd am y duedd tuag at weithio mewn seilos, diffyg cydweithredu ar draws cyfarwyddiaethau a'r awydd am fwy o ymddiriedaeth ac annibyniaeth. Pan ofynnwyd beth fyddai'n gwella hapusrwydd yn y gweithle, ymatebodd un person, *“mwy o annibyniaeth yn fy ngwaith, llwyth gwaith ysgafnach fel nad oes rhaid i mi weithio ar benwythnosau, gallu siarad ag uwch reolwyr.”*

Llesiant

Gofynnwyd i gydweithwyr fyfyrrio ar lesiant yn y gweithle a chyfleoedd i wella'u profiad. Gwnaeth nifer ohonynt awgrymiadau ar gyfer gwella, fel cychwyn wythnos 4 diwrnod, cyfleusterau campfa ar y safle a chyfleusterau gwell yn Nhŷ Hywel.

Gwobrwyo a Chydnabyddiaeth

Cyfeiriwyd at raddfeydd cyflog a thelerau ac amodau droeon, yn ogystal â chyfleoedd gwaith a dilyniant. Codwyd patrymau sifft a chyflogau cydweithwyr yn y tîm Diogelwch hefyd, a dywedodd un ymatebydd *“Mae'r diffyg gweithredu gan uwch reolwyr i gynyddu cyflogau i gydnabod chwyddiant eithriadol yn eich digalonn.”*

Dysgu a Datblygu Sefydliadol

Gofynnwyd i gydweithwyr fyfyrrio ar y cynnig dysgu a datblygu a chafwyd ystod o sylwadau ac adborth. Roedd yr adborth yn cynnwys diffyg hyfforddiant perthnasol, cyfleoedd datblygu cyfyngedig a dim capasiti i gwblhau hyfforddiant. Cyfeiriodd llawer o gydweithwyr hefyd at ddiffyg dilyniant gyrfa a chyfraniadau trosoli ar draws y sefydliad.

Geirfa

Tudalen y pecyn 30

Term	Ystyr
%	Mae'r canrannau yn yr adroddiad hwn ar gyfer y Chwe Cham at Hapusrwydd yn y Gweithle a themâu Comisiwn y Senedd wedi'u cyfrifo drwy gymryd y sgôr gymedrig a roddwyd ar gyfer pob cwestiwn, sydd wedi'i gosod drwy'r raddfa 10 pwynt.
Cyfradd 10 pwynt	Mae'r canrannau yn yr adroddiad hwn ar gyfer y Chwe Cham at Hapusrwydd yn y Gweithle a themâu Comisiwn y Senedd wedi'u cyfrifo drwy gymryd y sgôr gymedrig a roddwyd ar gyfer pob cwestiwn, sydd wedi'i gosod drwy'r raddfa 10 pwynt
Demograffig	Drwy gydol yr adroddiad hwn, caiff nifer o grwpiau demograffig eu dadansoddi a'u trafod. Mae'r ddemograffeg yn sectorau penodol o fewn y boblogaeth a ymatebodd, fel grwpiau oedran.
WorkL Engaging Business	Y sefydliad partner ar gyfer yr arolwg, sydd â'r nod o helpu sefydliadau i gael gweithlu hapusach, mwy ymgysylltiol a mwy cynhyrchiol.
Mynegai Ymgysylltu	Caiff y sgôr ymgysylltu gyffredinol ei chyfrifo o gymedr y sgorau Chwe Cham at Ymgysylltu yn y Gweithle.
Sgôr y sector cyhoeddus	Mae sgoriau'r sector cyhoeddus a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn yn gasgliad o ganlyniadau arolygon gan weithwyr sy'n gweithio yn y diwydiant hwn, gan gynnwys canlyniadau staff Senedd yr Alban, y Swyddfa Gartref a'r British Council.
Y cwestiynau craidd	<p>Mae naw cwestiwn craidd sydd wedi'u cynnwys yn yr arolwg staff ers mis Chwefror 2012 (heblaw am 'Mae pawb rwy'n cydweithio â nhw'n dangos parch tuag ataf', na chafodd ei gynnwys yn arolwg 2013):</p> <p>Mae fy rheolwyr yn nodi ac yn dathlu cyfraniadau unigolion a chyfraniadau'r tîm</p> <p>Rwy'n credu ei bod hi'n ddiogel herio'r ffordd y mae pethau'n cael eu gwneud yn y Senedd</p> <p>Mae fy rheolwr yn gwrando ar fy safbwyntiau</p>

Term	Ystyr
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Rwy'n teimlo y rhoddir gwerth ar fy marn (2012)</i> ▪ <i>Gofynnir fy marn ac rwy'n cymryd rhan mewn unrhyw newidiadau sy'n effeithio ar fy ngwaith (2013)</i> ▪ <i>Rwy'n teimlo bod fy rheolwr yn holi fy marn ac yn ei gwerthfawrogi (2015 ymlaen)</i> <p>Ymdrinnir â pherfformiad gwael yn effeithiol yn fy nhîm</p> <p>Rwy'n cael fy nhrin â pharch</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Mae pawb rwy'n cydweithio â hwy yn dangos parch tuag ataf (2019)</i> <p>Rwy'n cael digon o wybodaeth i wneud fy swydd yn dda</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Caf y wybodaeth sydd ei hangen arnaf i wneud y gwaith yn dda (2019)</i> <p>Rwy'n fodlon ar fy oriau gwaith</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Mae cydbwysedd da rhwng fy mywyd gwaith a fy mywyd preifat (2019)</i> <p>Rwy'n teimlo bod Comisiwn y Senedd yn cael ei reoli'n dda yn gyffredinol</p> <p>Byddwn yn argymhell i'm ffrindiau a'm teulu ddod i weithio i'm sefydliad</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Byddwn yn dweud wrth eraill fod y Cynulliad yn lle gwych i weithio (2019)</i>
Themâu sy'n benodol i'r Senedd	Themâu sy'n cynnwys cwestiynau a ddewiswyd ac a grëwyd gan Gomisiwn y Senedd, ar wahân i'r Mynegai Hapuswydd a'r Chwe Cham at Hapuswydd yn y Gweithle
Thema y Senedd - Arweinyddiaeth a Rheoli Newid	Cwestiynau yn ymwneud â'r berthynas â'ch rheolwr a rheoli newid sefydliadol yn effeithiol.
Thema'r Senedd - Dysgu a Datblygu	Cwestiynau i ddatblygu dealltwriaeth ynghylch mynediad staff at gyfleoedd dysgu a datblygu i ddatblygu eu gyrfa, a'u hymgysylltiad â'r cyfleoedd hyn.
Thema'r Senedd – Fy Rheolwr	Cwestiynau yn ymwneud â pherthynas aelod o staff â'i reolwr.
Thema'r Senedd – Fy nhîm	Cwestiynau yn ymwneud â pherthynas aelod o staff â'i gydweithwyr uniongyrchol.
Thema'r Senedd - Diwylliant sefydliadol	Cwestiynau yn ymwneud â dealltwriaeth aelod o staff o'r hyn y mae'r Senedd yma i'w wneud.

Term	Ystyr
Chwe Cham - Gwobrwyo a Chydnabyddiaeth	Cwestiynau yn ymwneud â safbwyntiau gweithwyr am eu cyflog, oriau gwaith a'r gydnabyddiaeth a gânt yn y gwaith.
Chwe Cham - Rhannu Gwybodaeth	Cwestiynau i ddangos pa mor effeithlon ac effeithiol y mae sianeli gwybodaeth a chyfathrebu.
Chwe Cham - Grymuso	Cwestiynau sy'n dehongli a oes gan weithwyr gyfleoedd i wneud penderfyniadau, yn ogystal ag a ydynt yn gymwys i gyflawni eu rolau'n effeithiol.
Chwe Cham - Llesiant	Cwestiynau yn ymwneud â llesiant meddyliol gweithwyr a'u safbwyntiau am agweddau ar eu gwaith.
Chwe Cham - Ennyn Balchder	Mae cwestiynau yn y thema hon yn dehongli balchder gweithwyr a'r ymdeimlad o werth y maent yn ei gael o weithio i'w sefydliad.
Chwe Cham - Boddhad Gwaith	Nod y cwestiynau oedd deall datblygiad personol gweithwyr a chryfder eu perthynas â'u rheolwyr priodol.

Amserlen Prosiectau ar y Gweill yn y Tymor Canolig fel ar 6 Hydref 2023

Rhif cyfres	Portffolio	Teitl Prosiect y Comisiwn	Statws y Prosiect	Bl y bwriedir cwblhau'r
1	Portffolio 2023-24	Uwchraddio arfau - coffrau diogelwch	Yn mynd rhagddo	23-24
2	Portffolio 2023-24	Cyfarpar teledu cylch cyfyng newydd	Yn mynd rhagddo	23-24
3	Portffolio 2023-24	System gyflogres	Aros am yr achos busr	23-24
4	Portffolio 2023-24	Adnewyddu TGCh y Comisiwn	Yn mynd rhagddo	23-24
5	Portffolio 2023-24	Drysau tân newydd yn Nhŷ Hywel	Yn mynd rhagddo	23-24
6	Portffolio 2023-24	Polion fflagiau newydd yn Nhŷ Hywel	Yn mynd rhagddo	23-24
7	Portffolio 2023-24	System Rheoli Cysylltiadau Cwsmeriaid Cam 1	Wed'i gwblhau	23-24
8	Portffolio 2023-24	Gadael Swyddfa Gogledd Cymru	Wed'i gwblhau	23-24
9	Portffolio 2023-24	Prosiect buddsoddi yn y seilwaith darlledu	Yn mynd rhagddo	23-24
10	Portffolio 2023-24	Prosiect archifo	Yn mynd rhagddo	23-24
11	Portffolio 2023-24	Prosiect y Siambur 26	Yn mynd rhagddo	23-24
12	Portffolio 2023-24	Prosiect Tŷ Hywel 26	Yn mynd rhagddo	23-24
13	Portffolio 2023-24	Prosiect y Bae 2032	Yn mynd rhagddo	23-24
14	Portffolio 2023-24	System Reoli'r Llyfrgell	Aros am yr achos busr	23-24
15	Portffolio 2023-24	Addasiadau Tŷ Hywel i greu lle i'r Comisiwn	Symud i 24-25?	23-24
16	Portffolio 2023-24	System Senedd TV newydd	Symud i 24-25?	23-24
17	Portffolio 2023-24	Adolygu System Rheoli Dogfennau	Symud i 24-25?	23-24
18	Portffolio 2023-24	System Archebu Asedau	Symud i 24-25?	23-24
19	Portffolio 2023-24	Dogfennau a osodwyd	Yn mynd rhagddo	23-24
20	Portffolio 2023-24	System Rheoli Cysylltiadau Cwsmeriaid (y camau nesaf)	Symud i 24-25?	23-24
21	Portffolio 2023-24	Prosiect buddsoddi yn y seilwaith darlledu	Symud i 24-25?	23-24
22	Portffolio 2023-24	Prosiect buddsoddi yn y seilwaith darlledu	Symud i 24-25?	23-24
23	Portffolio 2023-24	Prosiect Symleiddio'r Bwrdd Taliadau	Symud i 24-25?	23-24
24	Portffolio 2023-24	Prosiect y Gofrestr Lobio Wirfoddol	Symud i 24-25?	23-24
25	Portffolio 2023-24	Adolygiad thematig o gymorth staffio IRB	Symud i 24-25?	23-24
26	Portffolio 2023-24	Prosiect Chwilio'r Cofnod	Yn mynd rhagddo	23-24
27	Portffolio 2023-24	Penderfyniad – prosiect system rheoli gwybodaeth	Symud i 24-25?	23-24
28	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gosod unedau trin aer newydd yn Nhŷ Hywel	Symud i 24-25?	23-24
29	Portffolio 2023-24	System hawliadau Aelodau	Symud i 24-25?	23-24
40	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Astudiaeth Ddichonoldeb Uned Trin Aer ac Oerwr	Symud i 24-25?	23-24
31	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Goleuadau swyddfa LED	Symud i 24-25?	23-24
32	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Bleind newydd i dafunydd y Pierhead	Symud i 24-25?	23-24
33	Portffolio 2023-24	Prosiect archif darlledu newydd	Symud i 24-25?	23-24
34	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gosod pwmp dŵr oer newydd yn y Senedd	Symud i 24-25?	23-24
35	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gwella diogelwch y canopi gwyrdr	Symud i 24-25?	23-24
36	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Cynnal a chadw / newid trapiau tanc y Senedd	Symud i 24-25?	23-24
37	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Uwchraddio'r rhwystrau yn y maes parcio	Symud i 24-25?	23-24
38	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gosod system uwchseinydd newydd yn Nhŷ Hywel	Symud i 24-25?	23-24
39	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Glanhau llechi'r Senedd	Symud i 24-25?	23-24
40	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Glanhau brics Tŷ Hywel	Symud i 24-25?	23-24
41	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gosod drysau allanol newydd	Symud i 24-25?	23-24
42	Portffolio 2023-24	Rhaglen adnewyddu cyfarpar TGCh y Comisiwn	Symud i 24-25?	23-24
43	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Y giât dro ym mynedfa gefn Tŷ Hywel	Symud i 24-25?	23-24
44	Portffolio 2023-24	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gwaith trwsio yn dilyn yr archwiliad o'r Pierhead a gynhelir bob 4 bl	Symud i 24-25?	23-24
45	Portffolio 2023-24	Adolygiad o'r Mesur Safonau	Symud i 24-25?	23-24
46	Portffolio 2023-24	7fed senedd - model ar gyfer y staff cymorth	Symud i 24-25?	23-24
47	Yn yr arfaeth	Y Bae 2032 (camau dilynol)	Yn yr arfaeth	24-25
48	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gosod cyfarpar Solar Ffotofoltâig	Yn yr arfaeth	24-25
49	Yn yr arfaeth	Prosiect cyfarpar TGCh ychwanegol - Diwygio'r Senedd	Yn yr arfaeth	24-25
50	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Ymgynghoriaeth Adolygu'r Pierhead	Yn yr arfaeth	24-25
51	Yn yr arfaeth	Tŷ Hywel 26 (camau dilynol)	Yn yr arfaeth	24-25
52	Yn yr arfaeth	Siambur 26 (camau dilynol)	Yn yr arfaeth	24-25
53	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gosod unedau trin aer newydd yn Nhŷ Hywel	Yn yr arfaeth	24-25
54	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Cyfarpar teledu cylch cyfyng - caledwedd newydd	Yn yr arfaeth	24-25
55	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Darnau hanfodol ar gyfer dangosyddion sbarduno cyfyngiadau aer (r)	Yn yr arfaeth	24-25
56	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Uwchraddio lifftiau 1 a 2 yn y Senedd	Yn yr arfaeth	24-25
57	Yn yr arfaeth	Addasiadau Ffyrdd o weithio ychwanegol yn Nhŷ Hywel i hysyluso Prosiect Tŷ Hywel 2026	Yn yr arfaeth	24-25
58	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Uwchraddio Lifr Tŷ Hywel	Yn yr arfaeth	24-25
59	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Uned Gwasgedd a Phymplau Dŵr Oer Cychwynnol Tŷ Hywel	Yn yr arfaeth	24-25
60	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: System Awyrellau Mwg Tŷ Hywel	Yn yr arfaeth	24-25
61	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Falfiau Rheiddladuron Tŷ Hywel	Yn yr arfaeth	24-25
62	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Rhaglen dreigl - ailaddurno'r ystad	Yn yr arfaeth	24-25
63	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gosod larwm tân newydd yn y Pierhead	Yn yr arfaeth	24-25
64	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Pymplau gwresogi a system dychwelyd dŵr poeth yn y Pierhead	Yn yr arfaeth	24-25
65	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Ailwampio'r cownter gweini	Yn yr arfaeth	24-25
66	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Ailwampio'r toiledau ym Mloc A ar y Llawr Gwaelod	Yn yr arfaeth	24-25
67	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Ailaddurno'r grisiau ym Mloc A ac C	Yn yr arfaeth	24-25
68	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Cyfarpar Arlwygo Cam 3	Yn yr arfaeth	24-25
69	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: System Rheoli Gwasanaethau newydd	Yn yr arfaeth	24-25
70	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Wal dân newydd	Yn yr arfaeth	24-25
71	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Batri cyflenwad pŵer di-dor newydd	Yn yr arfaeth	24-25
72	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Cryfhau band eang y Comisiwn (PSBA)	Yn yr arfaeth	24-25
73	Yn yr arfaeth	Prosiect buddsoddi yn y seilwaith darlledu	Yn yr arfaeth	24-25
74	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Aildendro datrysiadau wrth gefn	Yn yr arfaeth	24-25
75	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Cynnnydd yng nghostau Microsoft Azure	Yn yr arfaeth	24-25
76	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Cytundeb SIP/voip	Yn yr arfaeth	24-25
77	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Seiber - hyfforddiant i godi ymwybyddiaeth defnyddwyr	Yn yr arfaeth	24-25
78	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Trwyddedau a chymorth Cisco ISE	Yn yr arfaeth	24-25
79	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Gartner	Yn yr arfaeth	24-25
80	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Trwyddedau a chymorth BC	Yn yr arfaeth	24-25
81	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Datblygiadau o ran Strategaeth Endpoint	Yn yr arfaeth	24-25
82	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Storio yn SharePoint	Yn yr arfaeth	24-25
83	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Argraffu yn y cwmwl	Yn yr arfaeth	24-25
84	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Adnewyddu ffonau symudol yr Aelodau	Yn yr arfaeth	24-25
85	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Adnewyddu ffonau ardaloedd cyffredin	Yn yr arfaeth	24-25
86	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Gofynion cynnal a chadw gliniaidur	Yn yr arfaeth	24-25
87	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Adnewyddu cyfrifiaduron pen desg y Siambur	Yn yr arfaeth	24-25
88	Yn yr arfaeth	Prosiect buddsoddi yn y seilwaith darlledu	Yn yr arfaeth	24-25
89	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Adnewyddu tafunydd y Pierhead	Yn yr arfaeth	24-25
90	Yn yr arfaeth	Prosiect buddsoddi yn y seilwaith darlledu	Yn yr arfaeth	24-25
91	Yn yr arfaeth	Prosiect buddsoddi yn y seilwaith darlledu	Yn yr arfaeth	24-25
92	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Uwchraddio Unbraco	Yn yr arfaeth	24-25
93	Yn yr arfaeth	Blaenraglen waith TGCh: Darnau hanfodol ar gyfer dangosyddion sbarduno cyfyngiadau aer (ACB) foltedd isel	Yn yr arfaeth	24-25
94	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Uwchraddio lifftiau 1 a 2 yn y Senedd (lifftiau allanol)	Yn yr arfaeth	24-25
95	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Ehangu system larwm tân Tŷ Hywel	Yn yr arfaeth	24-25
96	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Gwaith trwsio yn dilyn yr archwiliad o'r Pierhead a gynhelir bob 4 bl	Yn yr arfaeth	24-25
97	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: BMS y Senedd - Datblygu dyluniadau a manylebau manwl	Yn yr arfaeth	24-25
98	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Darnau hanfodol ar gyfer yr holl lifftiau ar Ystad Bae Caerdydd	Yn yr arfaeth	24-25
99	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Stribedi rwmblan newydd yn y Senedd	Yn yr arfaeth	24-25
100	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Troi gweddill goleuadau'r Senedd yn oleuadau LED	Yn yr arfaeth	24-25
101	Yn yr arfaeth	Cofrestr o gynlluniau cynnal a chadw EFM: Troi gweddill goleuadau'r Pierhead yn oleuadau LED	Yn yr arfaeth	24-25
102	Yn yr arfaeth	Cofrestr Cynnal a Chadw Ymlaen EFM: Lloriau a ddefnir newydd ym mwyty staff Tŷ Hywel	Yn yr arfaeth	24-25

Diweddariad ar Ymgysylltu 2023 y Pwyllgor Cyllid

Mae ein Strategaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu ar gyfer y Chweched Senedd yn rhoi mwy o bwyslais ar gasglu data i gryfhau mewnwelediad cynulleidfa a gwella'r ddealltwriaeth o effaith ein gwaith. Mae ein ffocws ar gyrraedd cynulleidfaedd newydd, yn enwedig y rheini sy'n teimlo nad yw eu lleisiau wedi'u clywed yn draddodiadol gan sefydliadau fel y Senedd.

I wneud hyn rydym yn cynnal gwaith ymchwil ar y gynulleidfa ac wedi cyflwyno ffyrdd newydd o gasglu adborth gan gynulleidfaedd – megis arolygon cwsmeriaid ar gyfer ymwelwyr a mynychwyr ein digwyddiadau. Rydym hefyd wedi cyflwyno offer i fonitro cyrhaeddiad ein sylw yn y cyfryngau cymdeithasol ac yn y cyfryngau traddodiadol.

Rhaglenni ymgysylltu

Ymgysylltu â Dinasyddion

- Mae'r Tîm Ymgysylltu â Dinasyddion yn chwarae rôl hanfodol yn helpu pwyllgorau'r Senedd drwy hwyluso ymgysylltiad â grwpiau amrywiol o bobl ledled Cymru. Mae'r ymgysylltiad hwn yn helpu i ddarparu mewnwelediad gwerthfawr i'r pwyllgorau, yn enwedig gan unigolion sydd â phrofiad byw, defnyddwyr gwasanaeth a gweithwyr y rheng flaen.
- Yn ystod 2022 a 2023, mae'r Tîm Ymgysylltu â Dinasyddion wedi ymgysylltu'n weithredol â chyfanswm o 3,045 o unigolion ar draws 41 o wahanol ymchwiliadau.
- Ymhlith y dulliau amrywiol a ddefnyddir gan y tîm i ymgysylltu, cyfweiliadau manwl a grwpiau ffocws oedd y rhai mwyaf amlwg, gan gyfrif am 92 y cant o'r dulliau a ddewiswyd gan y tîm.
- O fewn y demograffig ymgysylltu, roedd 19 y cant yn cynrychioli pobl ag anabledau, ac roedd 19 y cant ychwanegol yn cynrychioli gwahanol agweddau ar hil ac ethnigrwydd.
- Mae cyflwyno grwpiau cynghorol, sy'n cynnwys unigolion sydd â phrofiadau byw amrywiol sy'n ymwneud â'r materion penodol dan sylw'r Pwyllgor, wedi cyflwyno dull ffres, cydgynhorol ac arloesol o ymgysylltu. Mae grwpiau cynghorol wedi'u ffurfio ar gyfer ymchwiliadau sy'n ymwneud â *mynediad plant anabl at ofal plant ac addysg*, yn ogystal ag *anghydraddoldebau iechyd meddwl*.
- Gellir gweld enghraifft o sut mae profiad byw wedi cyfrannu'n sylweddol at waith craffu effeithiol gan bwyllgorau yn y dystiolaeth fideo, a gafodd ei ffilmio a'i golygu gan y Tîm Ymgysylltu â Dinasyddion, yn ystod yr ymchwiliad i ganserau gynaecolegol:
<https://senedd.cymru/senedd-nawr/blog-y-senedd/canserau-gynaecolegol-a-yw-menywod-yn-cael-eu-cymryd-o-ddifrif/>

Senedd Ieuenctid Cymru ac Addysg

- Hyd yma yn 2023 mae'r timau wedi ymgysylltu â 21,897 o bobl ifanc ar draws sesiynau addysg a digwyddiadau Senedd Ieuenctid Cymru sydd bron yn gynydd o 100% o gymharu â 2022 (12,052).

- O'r grwpiau hyn roedd tua 28 y cant o gefndiroedd BAME, roedd 10 y cant yn grwpiau o bobl ifanc LHDTC+, roedd 19 y cant yn grwpiau ag anabledau ac roedd 13 y cant o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol isel/teuluoedd incwm isel.
- Wrth ymgysylltu â phobl ifanc ar gyfer ymgynghoriadau Senedd leuenctid Cymru, defnyddiodd staff dechnegau gwahanol gyda phob ymgynghoriad.

Er enghraifft:

- Ar gyfer yr ymgynghoriad 'Ffyrdd Cynaliadwy', buont yn gweithio gydag ysgolion o ardaloedd gwledig ac economaidd-gymdeithasol isel y mae eu mynediad at drafnidiaeth gyhoeddus yn gyfyngedig, ac o ganlyniad i hyn mae eu mynediad i'w man dysgu drwy drafnidiaeth gyhoeddus.
- Cynhaliwyd y digwyddiadau eu hunain hefyd mewn ardaloedd economaidd-gymdeithasol isel.
- Ar gyfer yr ymgynghoriad i Hyd y Diwrnod Ysgol, defnyddiwyd Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru yn ogystal â data o Fy Ysgol Leol i dargedu ysgolion sydd â niferoedd uwch na'r cyfartaledd o ddysgwyr BAME, dysgwyr uwch na'r cyfartaledd sy'n cael Prydau Ysgol am Ddim, ac ysgolion o fewn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig.

Profiad ymwelwyr

- Mae'r tîm Profiad Ymwelwyr wedi cynnal 16 arddangosfa ar yr ystâd ac mae 75 y cant o'r rhain wedi canolbwyntio ar ddathlu grwpiau amrywiol a chysylltu â hwy. Er enghraifft, cafodd *Black and Welsh* ei ddangos yn y Senedd ym mis Hydref 2022 i ddathlu Mis Hanes Pobl Dduon.
- Gwelodd Carnifal Trebiwt hefyd 13,579 o bobl yn ymweld ag Arddangosfa'r Pierhead a'r Senedd yn ystod mis Awst 2023, gyda 48 y cant ohonynt yn ymwelwyr tro cyntaf.
- Yn y flwyddyn ddiwethaf, dywedodd 70 y cant o'r ymwelwyr a gwblhaodd arolygon cwsmeriaid nad oeddent wedi ymgysylltu â'r Senedd o'r blaen
- Dywedodd 73 y cant o'r ymwelwyr a lenwodd yr arolwg fod eu dealltwriaeth o'r Senedd wedi cynyddu ar ôl eu hymweliad, a dywedodd 54 y cant eu bod yn fwy tebygol o gymryd rhan yng ngwaith y Senedd yn dilyn eu hymweliad.

Digwyddiadau ac Allgymorth

- Mae'r tîm Digwyddiadau wedi cynnal 203 o ddigwyddiadau a noddur gan yr Aelodau yn y 12 mis diwethaf, gyda sefydliadau fel: Anabled Cymru, Chwarae Teg, TUC Cymru, Centre for Kurdish Progress ac Action for Elders.
- Mae staff wedi mynychu digwyddiadau a gynhaliwyd gan grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol, megis digwyddiad y Privilege Café 'We are not hard to reach' a digwyddiad Cymdeithas Menywod Bangladesh Cymru 'Voter Engagement - Increasing participation to empower communities' fel y gallwn wrando, dysgu a meithrin partneriaethau cryfach.
- Ac ar Ddydd Gŵyl Dewi bu'r tîm Allgymorth yn gweithio mewn partneriaeth â Chyngor Ffoaduriaid Cymru gan wahodd ffoaduriaid a oedd wedi symud i Gymru yn y 12-18 mis diwethaf i'r Senedd am y tro cyntaf. Yn ogystal â rhoi llwyfan iddynt adrodd eu straeon yn ystod y digwyddiad, cawsant hefyd daith o amgylch y Senedd a chyfle i gwrdd â'r Llywydd a sgwrsio â hi.

Cyfryngau Cymdeithasol

- Fel rhan o'n hymdrechion i gyrraedd cynulleidfaoedd newydd rydym wedi bod yn gweithio gyda dylanwadwyr cyfryngau cymdeithasol i ehangu ein gwaith ar eu sianeli. Mae hyn yn ein helpu i gyrraedd cynulleidfaoedd nad ydynt yn draddodiadol yn ein dilyn ac sydd ar lwyfannau fel TikTok, nad oes gennym bresenoldeb corfforaethol arno ond y gwyddom fod cynulleidfaoedd ifanc yn ei ddilyn.
- Rydym wedi gweithio gyda dylanwadwyr proffil uchel, fel Dr Alex George a ymddangosodd gyntaf ar Love Island, i ehangu gwaith Senedd Ieuenctid Cymru, a chyda dylanwadwyr lleol i arddangos y Senedd fel atyniad am ddim i ymwelwyr ac annog ymweliadau yn y dyfodol.
- Hyd yma mae 4 dylanwadwr wedi ymweld ac wedi creu cynnwys am y Senedd, gan arwain at dros 21,000 yn gwyllo, gyda llawer o sylwadau gan ddefnyddwyr yn dweud nad oeddent yn ymwybodol o'r blaen y gallent ymweld am ddim. Rydym wedi gallu olrhain y gweithgarwch hwn i ymwelwyr newydd â'r Pierhead a'r Senedd.
- Mae meithrin perthynas â dylanwadwyr lleol hefyd yn arwain at fwy o gyfleoedd i ymgysylltu, gydag un o'n dylanwadwyr eisoes yn gofyn am gael defnyddio'r Senedd i gynnal gweithdy creadigol i bobl ifanc o dde Asia a chymunedau Butetown a Grangetown. Mae'r cyfle hwn yn cael ei ystyried ar hyn o bryd gan ein tîm ymgysylltu.
- Mae ein cynnwys cyfryngau cymdeithasol yn canolbwyntio ar bobl a'i nod yw adlewyrchu amrywiaeth ein cymunedau. Er enghraifft, ar gyfer Dydd Gŵyl Dewi roeddem am ddathlu bod y Senedd yn lle i bawb a gwnaethom hyn drwy wahodd unigolion o bob cefndir i adrodd eu "Hanesion Cymreig".
- Rydym hefyd wedi rhannu straeon pobl go iawn i gefnogi gwaith y pwyllgorau ar yr argyfwng costau byw, profiad o'r system ofal ac iechyd a chydraddoldeb menywod.

Newyddion

- Y llynedd bu cynnydd o 7 y cant yn narllediadau newyddion y Senedd a chynnydd o 16 y cant yn y newyddion am waith y pwyllgorau.
- Mae'r tîm newyddion wedi cynnal archwiliad o'r cyfryngau hyperleol ledled Cymru gyda'r nod o gyrraedd gwahanol gymunedau ar draws y wlad. Maent wedi bod yn creu cysylltiadau â newyddiadurwyr lleol ac yn sicrhau bod desgiau newyddion yn cael eu diweddarau. Y nod yw pecynnu busnes y Senedd, yn enwedig gwaith pwyllgorau, a theilwra'r cynnwys i ardaloedd penodol a, lle bo'n bosibl, cynnwys astudiaethau achos lleol.
- Mae'r tîm hefyd wedi creu perthynas agosach â rhwydweithiau radio masnachol fel Bauer a Global, gan gyrraedd gwahanol gynulleidfaoedd o blith darlledwyr gwasanaeth cyhoeddus ar orsafoedd radio cymunedol.
- Yn fwy diweddar mae'r tîm wedi cefnogi cynrychiolwyr o'r Rhwydwaith Newyddion Cymunedol Annibynnol (ICNN) – corff sy'n cynrychioli 122 o gyhoeddiadau annibynnol ledled y DU – sydd wedi sicrhau cyllid ar gyfer gohebydd 12 mis i roi sylw i'r Senedd a'i thrafodion. Bydd y tîm yn gweithio'n agos gyda'r gohebydd i'w helpu i hyrwyddo gwaith y Senedd mewn cymunedau lleol ledled Cymru.

1 Cathedral Road
Cardiff CF11 9HA

Jayne Smith
Industrial Officer

11 October 2023

Peredur Owen Griffiths MS
Chair, Finance Committee
Senedd Cymru
By email

cc. Committee members

Dear Peredur

Senedd Commission draft budget 2024-25

I am writing to provide PCS' views on the Senedd Commission's draft budget for 2024-25, following its laying on 29 September and the Finance Committee's meeting on 5 October. We appreciate that you will have already covered most aspects, given the tight timescales involved with budget scrutiny, but hope you can give the contents of this letter some consideration.

PCS is committed to advocating for a sustainable funding settlement for this institution, as Senedd Reform approaches.

We are concerned that the draft budget for 2024-25 risks underfunding the institution. Despite a headline 6.73% increase, the operational budget remains under considerable pressure. The draft budget document that has been laid explains 'the Commission is required to find £0.315 million of savings from expenditure on operational activities'(p9), with the rise in operational budget tied to a forecasted limit of 2.5% inflation (using a GDP deflator index). This is without contingency for potential additional expenditure on staff remuneration, further inflationary volatility and the impact of preparations for Senedd Reform on day-to-day operations, which cannot be wholly isolated in separate budget lines.

The draft budget document briefly mentions additional payments made to staff during the 2022-23 and 2023-24 financial years to address the 'cost of living' crisis. The

payments due to be made in the current financial year have only been agreed because of the industrial dispute (ongoing since November 2022) between the Senedd Commission and PCS. These payments in 2023-24 are being funded from within existing budgets, because no additional money was forthcoming via a supplementary budget and no provision was made in the original budget for this current year, which was approved in November 2022 (after the dispute had started). As outlined in the Chief Executive's letter to the Finance Committee on 29 September, this will lead to in-year difficulties for the Commission in terms of recruitment, projects, other types of expenditure and maintaining service levels for Members.

The agreement reached so far has resulted in the pausing of industrial action but is not sufficient to end the dispute. The draft budget submitted by the Commission for 2024-25 does not include any provision for an agreement that could end the dispute proactively. We recommend a higher operational budget to avoid uncertainty resulting from pressures that cannot now be described as unexpected. The letter from Ken Skates on 3 October says negotiations have yet to take place, but PCS has long been ready to negotiate a settlement that would mitigate the real-terms decrease in the pay of Commission staff and bring the ongoing dispute to an end.

Furthermore, preparations for Senedd Reform, now ever more likely following the introduction of the Senedd Cymru (Members and Elections) Bill, cannot in practice be separated from the core operational activities of the Commission. Though there are workstreams that can and have been accounted for separately, the scale of the potential change means all day-to-day functions will be impacted. A sufficient operational budget is required so that Senedd Reform not only happens, but is properly planned and works. It needs a strong Senedd Commission that retains its staff and their expertise, recruits effectively in a competitive market, and funds the projects required to maintain and enhance services to Members.

We ask the Committee and wider Senedd to have that medium-to-long-term view in mind when finalising its scrutiny of this draft budget, and in its considered and nuanced application of the Statement of Principles, given the context of expansion.

Yours sincerely

Jayne Smith

Jayne Smith
Industrial Officer

HM Treasury, 1 Horse Guards Road, London, SW1A 2HQ

Peredur Owen Griffiths MS
Chair, Finance Committee
Welsh Parliament
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1SN

11th October 2023

Deur Peredur,

UK GOVERNMENT AUTUMN STATEMENT

1. Thank you for your letter of 27 September regarding the date for the upcoming Autumn Statement.
2. The timing of fiscal events, including the upcoming Autumn Statement, are decided by the Chancellor. When considering these timings the Chancellor considers a wide range of factors, including key dates in the fiscal calendar, data releases, stakeholder engagements and the parliamentary calendar. This year, the presence of the King's Speech meant that the parliamentary time available for an Autumn Statement was more constrained.
3. The Chancellor has to balance these considerations against other factors when setting the time for a fiscal event, which does sometimes mean this is not as favourable as would be ideal for the Welsh Government or Senedd Finance Committee. We understand the challenges this poses for the Senedd in scrutinising the Welsh Government.
4. HM Treasury will continue to engage with the Welsh Government on its priorities for fiscal events as we did at the recent meeting of the Finance: Interministerial Standing Committee on 20 September, and I look forward to future engagement on these and other issues with the Minister for Finance and Local Government, Rebecca Evans MS.

with best regards

John

THE RT HON JOHN GLEN MP

Tudalen y pecyn 41

**Ombwdsmon
Ombudsman**
Cymru • Wales

Blwyddyn o newid - blwyddyn o her Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol 2022/23

Gorffennaf 2023

Gallwn ddarparu crynodeb o'r ddogfen hon mewn fformatau hygyrch gan gynnwys Braille, print bras a Hawdd ei Ddeall. Er mwyn gwneud cais, cysylltwch â ni:

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
1 Ffordd yr Hen Gae
Pencoed
CF35 5LJ

Ffôn: 0300 790 0203

E-bost: cyfathrebu@ombwdsmon.cymru

**Ombwdsmon
Ombudsman**
Cymru • Wales

Blwyddyn o newid - blwyddyn o her

Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol 2022/23

**Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023**

Gosodwyd gerbron Senedd Cymru o dan baragraffau 15, 17 ac 18 o Atodlen 1 i Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Cynnwys

- 6 Rhagair
- 9 Amdanom ni
- 10 Ystadegau allweddol
- 12 Cyflawni cyfiawnder
- 38 Hyrwyddo dysgu
- 46 Defnyddio adnoddau'n ddoeth
- 58 Adroddiad Atebolrwydd 2022/23
- 92 Cyfrifon Blynyddol 2022/23
- 118 Atodiadau
- 119 Rhai termau rydym yn eu defnyddio yn yr Adroddiad hwn
- 120 Taith y gŵyn
- 124 Ein Dangosyddion Perfformiad Allweddol
- 126 Data cwynion

Rhagair

Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn adlewyrchu fy mlwyddyn gyntaf yn y swydd. Mae wedi bod yn flwyddyn o lawer o lwyddiannau a newid cadarnhaol, ond hefyd rhai heriau.

Unwaith eto, un o'r prif themâu eleni yw ein llwyth achosion cynyddol. O'i gymharu â'r llynedd, gwelsom 3% yn fwy o achosion ac, o fewn hynny, gynydd o 2% yn nifer y cwynion am wasanaethau cyhoeddus a'r Cod. Gwnaethom hefyd gau 10% yn fwy o gwynion – y nifer uchaf erioed.

Mae'r cynnydd yn ein llwyth gwaith eleni wedi digwydd yn gyfan gwbl oherwydd nifer y cwynion am wasanaethau cyhoeddus. Mae llawer mwy o gwynion yn golygu mwy o gyfleoedd i unioni pethau i bobl. Gwelsom fod rhywbeth wedi mynd o'i le ac felly gwnaethom ymyrryd mewn tua 19% o'r cwynion am wasanaethau cyhoeddus yn gyffredinol. Roedd hyn yn gyfran debyg i'r llynedd ond, o ystyried nifer y cwynion y gwnaethom eu cau, mae'n golygu ein bod wedi gallu darparu cyfiawnder i lawer mwy o bobl eleni.

Yn gadarnhaol, croesawom ostyngiad bach eleni yn nifer y cwynion newydd am y Cod Ymddygiad ar gyfer Cynghorwyr Lleol. Roeddem hefyd yn falch o weld, ar ôl cofnodi'r niferoedd uchaf erioed yn ystod y flwyddyn

flaenorol, y bu'n rhaid i ni gyfeirio llai o achosion o dorri rheolau a allai fod yn ddifrifol at Bwyllgorau Safonau Lleol neu Banel Dyfarnu Cymru.

Rydym wedi parhau â'n gwaith i hyrwyddo gwelliannau systemig i wasanaethau cyhoeddus. Mae 51 o gyrff cyhoeddus yng Nghymru bellach yn gweithredu o dan ein safonau cwynion ac, eleni yn unig, gwnaethom ddarparu 183 o sesiynau hyfforddi yn rhad ac am ddim i gyrff cyhoeddus. Rydym hefyd wedi ymgynghori ar ein hymchwiliad ar ein liwt ein hunain nesaf i asesiadau o anghenion gofalwyr. Erbyn cyhoeddi'r adroddiad hwn, bydd yr ymchwiliad hwnnw ar y gweill. Ynghyd â phum Adroddiad Budd Cyhoeddus newydd ac un Adroddiad Arbennig, dim ond rhai o'r ffyrdd rydym yn parhau i annog gwasanaethau cyhoeddus i wella yw'r rhain.

Rydym hefyd yn parhau i edrych arnom ein hunain – ansawdd ein penderfyniadau a'n gwasanaeth, yn ogystal â'n cyfrifoldebau fel cyflogwr. Pan fyddwn yn cyhoeddi ein penderfyniad ynghylch cwyn, gall pobl ofyn am adolygiad – eleni, gwelsom

mai dim ond mewn 7% o'r ceisiadau am adolygiad y gwnaethom ymdrin â nhw y gallem wneud mwy, a hynny yn aml oherwydd bod pobl wedi rhoi gwybodaeth berthnasol ychwanegol i ni. Gwnaethom hefyd lansio ein proses Ansawdd Gwasanaeth newydd, a thrwy hynny byddwn yn edrych ar ddetholiad o achosion parhaus a chaeedig yn ystod y flwyddyn i sicrhau bod ansawdd ein gwaith yn bodloni ein Safonau Gwasanaeth.

Rydym yn parhau i gefnogi ein staff sy'n delio â'r cynnydd mewn llwyth achosion o flwyddyn i flwyddyn ac sy'n parhau i weithio mewn ffordd hyblyg, gan ein galluogi i leihau maint ein swyddfa. Yn ystod y flwyddyn, roeddem yn falch iawn o weld ein cyflog cymedrig rhwng y rhywiau yn gostwng ymhellach, tra bod ein bwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau wedi diflannu'n llwyr.

Er gwaethaf y pethau cadarnhaol hyn, a phethau cadarnhaol eraill, bu hefyd yn flwyddyn heriol iawn. Mae nifer y cwynion newydd a gawn am wasanaethau cyhoeddus bellach 41% yn uwch na phum mlynedd yn ôl. Dim ond ers y llynedd, bu cynnydd o 21% yn nifer y cwynion am Fyrddau lechyd, i'r lefel uchaf erioed. Mae iechyd yn parhau i fod yn destun dros 80% o'n hymchwiliadau yn gyffredinol ac mae'r ymchwiliadau hyn yn aml yn hir ac yn gymhleth.

Er bod modd gosod hyn i raddau yn erbyn y gostyngiad yn nifer y cwynion am lywodraeth leol, mae'r llwyth achosion cynyddol hwn wedi effeithio ar ein gallu i gyrraedd ein targedau amser ymchwilio, ac mae rhai pobl wedi gorfod aros yn hirach am ganlyniad. Mae hefyd wedi effeithio ar les ein staff, gyda nifer y diwrnodau a gollir ar gyfartaledd oherwydd salwch yn cynyddu eto eleni.

Deallwn fod rhaid i ni, er mwyn delio â'r heriau hyn, addasu'r ffordd rydym yn gweithredu, drwy fabwysiadu ffyrdd newydd o weithio a rhoi cynnig ar ddatrysiadau newydd. Ein tasg fawr eleni fu datblygu ein Cynllun Strategol newydd, a gafodd ei gyhoeddi ym mis Ebrill. Mae'n nodi ein gweledigaeth a'n huchelgais ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus a llywodraeth leol yng Nghymru. Mae hefyd yn cadarnhau ein pedwar Nod Strategol newydd:

- Cyflawni cyfiawnder sy'n cael effaith gadarnhaol ar bobl a gwasanaethau cyhoeddus.
- Cynyddu hygyrchedd a chynhwysiant.
- Cynyddu effaith ein gwaith gwella rhagweithiol.
- Sicrhau ein bod yn sefydliad iach, effeithlon ac atebol.

Rydym nawr yn gweithio i ddatblygu ein Cynllun Busnes newydd a'n Dangosyddion Perfformiad Allweddol (DPA), a fydd yn ein helpu i wella perfformiad, dylanwadu ar newid a chofnodi effaith ein gwaith yn fwy cywir. Trwy gydol yr Adroddiad hwn, rydym yn dangos sut mae'r ymrwymadau hyn yn debygol o siapio ein gwaith yn y dyfodol.

Hoffwn ddiolch i'r holl staff am eu hymdrech a'u hymroddiad eleni. Hyderwn y bydd ein Cynllun Strategol newydd yn ein helpu i ganfod cyfleoedd i weithio'n fwy effeithlon a chael mwy o effaith, ar yr un pryd â chaniatáu i ni barhau i fod yn weithle cefnogol ac iach. Serch hynny, mae pwysau cynyddol ein llwyth achosion yn bryder cynyddol a byddwn yn realistig ynghylch yr adnoddau a'r capasiti sydd ar gael i ni i gyflawni newid wrth i ni ddechrau ar y bennod newydd hon yn ein gwasanaeth i bobl Cymru.

Michelle Morris

Ombwdsmon Gwasanaethau
Cyhoeddus Cymru

Gorffennaf 2023

Tudalen 1 o 1

Amdanom ni

Mae gennym dair rôl yn bennaf.

Rydym yn ymchwilio i gwynion am wasanaethau cyhoeddus.

Gallwn edrych ar y gwasanaethau a ddarperir gan gyrff cyhoeddus datganoledig yng Nghymru, megis cynghorau lleol, Byrddau Iechyd, landlordiaid cymdeithasol ac eraill. Gallwn hefyd edrych ar gwynion am ofal cymdeithasol preifat a gofal diwedd oes, yn ogystal â rhywfaint o ofal iechyd preifat.

Rydym yn ystyried cwynion am gynghorwyr sy'n torri'r Cod Ymddygiad.

Rydym yn edrych ar gwynion am gynghorwyr mewn cynghorau lleol, awdurdodau tân ac awdurdodau parciau cenedlaethol. Rydym hefyd yn edrych ar gwynion am baneli heddlu a throseddu. Rydym hefyd yn "berson rhagnodedig" o dan y Ddeddf Datgelu er Lles y Cyhoedd ar gyfer codi pryderon chwythu'r chwiban am aelodau awdurdod lleol yn torri'r Cod.

Rydym yn sbarduno gwelliannau systemig mewn gwasanaethau cyhoeddus a safonau ymddygiad mewn llywodraeth leol yng Nghymru.

Gallwn ymchwilio ar ein liwt ein hunain, hyd yn oed os nad ydym wedi derbyn cwyn. Gallwn hefyd osod safonau cwynion ar gyfer cyrff cyhoeddus yng Nghymru, monitro sut maent yn delio â chwynion, a darparu hyfforddiant iddynt.

Ystadegau allweddol

Cawsom **2%** yn fwy o gwynion newydd am wasanaethau cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad.

Cawsom **2%** yn fwy o gwynion newydd am wasanaethau cyhoeddus – gyda **21%** o gynnydd yn nifer o gwynion am Fyrddau Iechyd.

Gwnaethom gau **10%** yn fwy o gwynion am wasanaethau cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad.

Gwnaethom ymyrryd mewn **19%** o gwynion am wasanaethau cyhoeddus...
... gyda **75%** o ymyriadau'n cael eu datrys yn gynnar.

Gwnaeth sefydliadau gydymffurfio yn ystod y flwyddyn â **90%** o'r argymhellion a oedd yn ddyledus yn ystod y flwyddyn.

Roedd **61%** o gwynion newydd y Cod Ymddygiad am hyrwyddo cydraddoldeb a pharch.

Cyhoeddum **1** Adroddiad Arbennig.

12 Gwnaethom atgyfeirio **12** o gwynion am y Cod Ymddygiad at Bwyllgorau Safonau Lleol neu at Banel Dyfarnu Cymru.

Lansiom broses Ansawdd Gwasanaeth newydd.

Cadarnhaom dim ond **7%** o geisiadau am adolygiad.

Dywedodd **48%** o bobl – a **95%** o'r rhai a oedd yn fodlon â chanlyniad eu cwyn – eu bod yn fodlon â'r gwasanaeth a gawsant gennym.

Cynhaliom **183** o sesiynau hyfforddi ar ddeilio â chwynion yn dda.

Gwnaethom gwblhau **2** ymchwiliad estynedig.

Cyhoeddodd **5** Adroddiad Budd y Cyhoedd.

Gwnaethom gwblhau ymgynghoriad cyhoeddus ar ein hymchwiliad ar ein liwt ein hunain nesaf - i mewn i asesiadau anghenion gofalmwr.

Nid oedd gennym fwlch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau.

Cyhoeddodd ein **pedwerydd** Coflyfr Cydraddoldeb a Hawliau Dynol.

Gostyngiad o **16%** yn y gost fesul cwyn a gaewyd.

Mae sgiliau Cymraeg ein staff wedi gwella.

Cymraeg

Gwnaethom osgoi **134kg** o CO2 mewn allyriadau.

Datblygom Gynllun Strategol newydd.

Cyflawni cyfiawnder

Cyflwyniad

Eleni, cawsom fwy o achosion nag erioed

8,423

Cawsom **8,423 o achosion newydd** (ymholiadau, rhag-asesiadau a chwynion am wasanaeth cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad). Roedd hyn **3% yn fwy** na'r llynedd ac mae'n golygu bod ein llwyth achosion yn dal i gynyddu o un flwyddyn i'r llall.

Roedd **3,073 o'r achosion hyn yn gwynion am wasanaeth cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad.**

3,073
(+2%)

Roedd hyn **2% yn fwy** na'r llynedd ac mae'n cynrychioli'r nifer uchaf erioed o gwynion a gawsom mewn blwyddyn. Mwy o gwynion am wasanaethau cyhoeddus oedd achos y cynnydd hwn.

2,790
(+2%)

cwynion am
wasanaethau
cyhoeddus

283
(-4%)

cwynion am
y Cod
Ymddygiad

605

Ar ben hynny, **dechreuasom y flwyddyn gyda 605 o gwynion na wnaethom eu cau yn ystod y flwyddyn flaenorol.** Mae hyn yn golygu ein bod wedi delio â dros 9,000 o achosion yn ystod y flwyddyn.

Ein hachosion

Yn yr Atodiad (tudalen 119) rydym yn esbonio'n fanylach rhai termau rydym yn eu defnyddio i ddisgrifio ein hachosion.

Gwnaethom hefyd gau'r nifer uchaf erioed o achosion

8,475

Gwnaethom gau 8,475 o achosion yn gyffredinol. Gwnaethom gau y rhan fwyaf ohonynt ar ôl i ni eu gwirio ar y cychwyn. Dyma ble rydym yn cynnig cyngor i bobl neu'n eu cyfeirio at sefydliad arall a allai helpu.

3,138
(+10%)

Fodd bynnag, **gwnaethom hefyd gau 3,138 o gwynion am wasanaeth cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad - 10% yn fwy na'r llynedd.** Mae hyn yn gyflawniad enfawr gan ein staff, ond gyda'r llwyth achosion cynyddol, rydym yn disgwyl y bydd yn mynd yn fwyfwy anodd cynnal y perfformiad hwn.

2,858
(+11%) cwynion am wasanaethau cyhoeddus

280
(-%) cwynion am y Cod Ymddygiad

553

Mae ein llwyth achosion agored ar ddiwedd y flwyddyn wedi aros yn uchel - gwnaethom orffen eleni gyda **553 o achosion nad ydym wedi'u cau eto.** Rydym yn ymchwilio i bron i hanner yr achosion hynny ac mae 70% o'r ymchwiliadau hynny'n ymwneud ag iechyd.

Yn anffodus, mae nifer fawr o achosion cymhleth yn rhai nad oeddem wedi llwyddo i'w cau yn ystod y flwyddyn, oherwydd pwysau ein llwyth gwaith.

Yn adrannau nesaf yr Adroddiad hwn, rydym yn canolbwyntio ar y prif dueddiadau yn ein cwynion yn unig.

Yn ein Cynllun Strategol newydd, rydym wedi ymrwymo i archwilio offer a phrosesau digidol newydd i'n helpu i reoli ein llwyth achosion cynyddol o gwynion a chynnal perfformiad.

Ein cwynion am wasanaethau cyhoeddus

Cwynion newydd am wasanaethau cyhoeddus

Unwaith eto, cawsom y nifer uchaf erioed o gwynion am wasanaethau cyhoeddus, yn enwedig am iechyd, tai a delio â chwynion. Yn ogystal, gwelsom gynnydd mewn cwynion am Fyrddau Iechyd a chymdeithasau tai.

Unwaith eto, iechyd oedd pwnc mwyaf cyffredin ein cwynion yn gyffredinol (37%, o'i gymharu â 34% yn 2021/22). Roedd bron i hanner y cwynion hynny'n ymwneud â thriniaeth glinigol yn yr ysbyty, gyda'r grŵp mwyaf nesaf (20%) yn ymwneud â thriniaeth gan feddygon teulu.

2,790 cwynion newydd am wasanaethau cyhoeddus

37% am wasanaeth iechyd

18% am dai

18% am ddelio â chwynion

Roedd y grŵp mwyaf nesaf o gwynion yn ymwneud â thai (18%) a delio â chwynion (18%). Mae cyfran y cwynion am ddelio â chwynion wedi cynyddu eto, o 14% yn 2021/22. Roeddem wedi gobeithio y byddem yn dechrau gweld llai o'r cwynion hynny, wrth i gyrff cyhoeddus roi'r hyn a ddysgwyd o'n hyfforddiant ar safonau cwynion ar waith. Fodd bynnag, gwyddom hefyd fod llawer o gyrff cyhoeddus wedi derbyn llawer mwy o gwynion eleni.

Y prif gyrff y mae pobl yn cwyno amdanynt yw byrddau iechyd, cynghorau lleol a chymdeithasau tai. Rydym yn cynnwys data manwl am ein cwynion newydd yn yr Atodiad.

Nifer y cwynion newydd

i

Ar ei ben ei hun, nid oes rhaid i nifer y cwynion newydd am sefydliad olygu bod y gwasanaeth y mae'n ei gynnig yn wael. Er enghraifft, gall sefydliad sy'n cynnig gwasanaethau i lawer o bobl dderbyn mwy o gwynion nag un sy'n gwasanaethu poblogaeth lai o faint.

Gall cynnydd sylweddol mewn cwynion newydd am sefydliad olygu bod problemau ynghylch ei wasanaeth – ond gallai hefyd adlewyrchu bod ei broses gwyno wedi dod yn fwy hygyrch neu ei fod yn cofnodi ei gwynion yn well.

Byrddau Iechyd

Eleni, cawsom 926 o gwynion newydd am Fyrddau Iechyd – 21% yn fwy na'r llynedd.

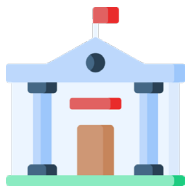
Cynyddodd nifer y cwynion newydd ar gyfer pob Bwrdd Iechyd.

Yn debyg i flynyddoedd blaenorol, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr oedd y bwrdd iechyd a gafodd y nifer fwyaf o gwynion amdano.

Fodd bynnag, wrth edrych ar y boblogaeth, y Bwrdd Iechyd gyda'r mwyaf o gwynion am bob 1,000 o breswylwyr oedd Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe.

Er bod nifer y cwynion am Fwrdd Iechyd Addysgu Powys wedi mwy na dyblu, dyma'r nifer isaf o bell ffordd ar draws pob Bwrdd Iechyd yng Nghymru.

Cynghorau Lleol

Roedd 1,020 o'n cwynion newydd eleni yn ymwneud â chynghorau lleol – 11% yn llai nag yn 2021/22.

Cyngor Caerdydd oedd y cyngor a fu'n destun y mwyaf o gwynion, a chawsom y nifer lleiaf o gwynion am Gyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent a Chyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen.

Fodd bynnag, o ran cyfran y cwynion i boblogaeth pob cyngor, y cyngor a gafodd y nifer mwyaf o gwynion amdano oedd Ceredigion.

Cymdeithasau Tai

Eleni, cawsom 348 o gwynion newydd am gymdeithasau tai – 15% yn fwy na'r llynedd.

Mae nifer y cwynion am y cyrff hyn wedi mwy na dyblu ers 2020/21.

Er ein bod fel arfer wedi tueddu i dderbyn nifer fach o gwynion am y rhan fwyaf o gymdeithasau tai, eleni roedd 62 o gwynion yn ymwneud â Chymdeithas Tai Hafod – mwy na dwbl y nifer a gawsom y llynedd. Mae'n bosib bod ein gwaith gyda'r sefydliad hwn i gofnodi cwynion yn well wedi dylanwadu ar y cynnydd hwn.

Roedd bron i hanner y cwynion a gawsom eleni am gymdeithasau tai – 48% – yn ymwneud â thrwsio a chynnal a chadw. Roedd hyn yn fwy na'r flwyddyn flaenorol (46%).

Cwynion am wasanaethau cyhoeddus a gaewyd

Drwy edrych ar faint o gwynion rydym yn eu cau, gallwn ddeall yn well pa mor effeithlon ydym wrth ddelio â'n gwaith achos. Gwyddom fod pobl sy'n cwyno wrthym yn aml mewn angen dybryd am help, a gweithiodd ein staff yn eithriadol o galed eleni i ystyried cwynion mor effeithlon â phosibl ac i leihau oedi.

Unwaith eto, gwnaethom gau y nifer uchaf erioed o gwynion eleni. Gwelsom fod gwasanaethau cyhoeddus yn gwneud camgymeriadau, a gwnaethom ymyrryd, mewn cyfran ychydig yn uwch o gwynion na'r llynedd. Yn gyffredinol, gwnaethom lwyddo i unioni pethau i lawer mwy o bobl eleni.

Yn bennaf, roeddem yn gallu ymyrryd heb gynnal ymchwiliad llawn – **roedd 75% o'n hymyriadau wedi digwydd drwy 'Ddatrys yn Gynnar'**. Mae hyn yn gyfran uwch na'r llynedd (69%) hyd yn oed. Mae llawer o bobl sy'n cwyno wrthym am weld eu hachosion

yn cael eu datrys yn gyflym ac mae ymchwiliadau'n cymryd amser ac yn gofyn am adnoddau sylweddol.

Ein nod yw cau cwynion cyn gynted ag y gallwn. Eleni, rydym wedi llwyddo'n bennaf i gau achosion mewn ffordd amserol os penderfynasom beidio ag ymchwilio, neu os gwnaethom ymyrryd drwy 'Ddatrys yn Gynnar'. Fodd bynnag, gyda'n llwyth gwaith uchel, rydym wedi cael trafferth cyrraedd ein targedau amser ymchwilio. Rydym yn cynnwys manylion am ein perfformiad yn erbyn ein targedau yn yr Atodiad.

Ymyriadau

Mae ymyrryd yn golygu ein bod wedi canfod bod y corff wedi gwneud camgymeriad a bod angen iddo unioni pethau.

Gallwn ymyrryd heb ymchwilio neu drwy awgrymu Datrysiad Cynnar. Gallwn hefyd ymyrryd ar ôl i ni ymchwilio – drwy gyhoeddi adroddiad sy'n cadarnhau cwyn, neu drwy awgrymu setliad rhwng y corff a'r unigolyn sy'n cwyno.

Yn gyffredinol, byddem am i'n cyfradd ymyrryd fod yn isel.

2,858

Gwnaethom gau 2,858 o gwynion am wasanaethau cyhoeddus – 11% yn fwy na'r llynedd.

Asesu

**2,655
(93%)**

Gwnaethom gau 2,655 o gwynion ar ôl i ni eu hasesu.

Rydym yn edrych ar bob cwyn yn ofalus, i benderfynu a ddylem ymchwilio ac a oes angen unioni pethau.

Mae llawer o achosion lle na allwn gymryd – neu lle penderfynwn beidio â chymryd – camau pellach. Fodd bynnag, mae asesu'r holl achosion hyn yn gofyn am lawer o waith manwl gan ein staff.

Ymchwilio

**203
(7%)**

Gwnaethom gau 203 arall o'r cwynion hyn ar ôl cynnal ymchwiliad.

Roedd hyn yr un gyfran â'r llynedd. Byddwn ond yn ymchwilio mewn achosion mwy cymhleth na allwn eu datrys mewn unrhyw ffordd arall. Mae'r rhan fwyaf o'n hymchwiliadau'n ymwneud ag iechyd. Gyda'n llwyth achosion yn cynyddu o un flwyddyn i'r llall, mae'n bwysicach fyth ein bod yn ymchwilio dim ond pan nad oes ffordd arall i ni gyflawni cyfiawnder.

2,251

Gwnaethom gau y gŵyn - er enghraifft, oherwydd nid oedd gennym y pwerau i ymchwilio iddi ymhellach.

402

Gwnaethom ymyrryd drwy ddatrys y gŵyn yn gynnar.

69

Ni wnaethom gadarnhau'r gŵyn, neu gwnaethom roi'r gorau i'r ymchwiliad.

136

Gwnaethom gadarnhau'r gŵyn neu ei setlo.

**538
(19%)**

Yn gyffredinol, **gwnaethom ymyrryd mewn 538, neu 19%, o'r cwynion roeddem wedi'u cau.** Roedd cyfran ein hymyriadau dim ond ychydig yn uwch na'r llynedd (18%). Fodd bynnag, oherwydd y nifer fawr o gwynion a gaewyd gennym eleni, mae hyn yn golygu ein bod wedi gallu unioni pethau i lawer mwy o bobl.

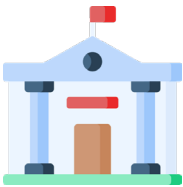
Byrddau Iechyd

Gwnaethom ymyrryd eleni mewn 30% o'r cwynion am fyrrdau iechyd a gaewyd gennym – yr un fath â'r llynedd.

Y Bwrdd Iechyd â'r gyfradd ymyrryd uchaf oedd Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda (41%), a gwelsom y gyfradd ymyrryd isaf ar gyfer Bwrdd Iechyd Addysgu Powys (22%). Roedd ein cyfraddau ymyrryd mewn cwynion am Fyrrdau Iechyd eraill yn dal yn debyg i'r llynedd.

Cynghorau Lleol

Gwnaethom ymyrryd eleni mewn 13% o gwynion am gynghorau lleol – cyfran ychydig yn is na'r llynedd (14%).

Y cyngor â'r gyfradd ymyrryd uchaf oedd Ceredigion, sef 30%. Yn debyg i'r flwyddyn flaenorol, ni wnaethom ymyrryd mewn unrhyw gwynion am Flaenau Gwent.

Cymdeithasau Tai

Gwnaethom ymyrryd eleni mewn 13% o gwynion am gymdeithasau tai – o gymharu â 14% y llynedd.

Nodasom y gyfradd ymyrryd uchaf ar gyfer Cymdeithas Tai Taf (40%) ond dim ond mewn dwy gŵyn yr oedd hyn yn gyfystyr ag ymyrraeth. Eleni, gwnaethom ymyrryd mewn 1 o bob 4 cwyn am Gymdeithas Tai Hafod.

Argymhellion

Pan welwn fod rhywbeth wedi mynd o'i le gyda gwasanaethau cyhoeddus, argymhellwn fod y corff a ddarparodd y gwasanaethau hynny yn unioni pethau.

Eleni, gwnaethom gyhoeddi 1,259 o argymhellion i ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus (o'i gymharu â 1,131 y llynedd).

Yn debyg i flynyddoedd blaenorol, ein hargymhelliad mwyaf cyffredinol oedd i'r sefydliad ymddiheuro.

Rydym weithiau'n argymhell rhywfaint o iawndal, er enghraifft, am amser a thrafferth yr achwynydd, neu am ofid.

Fodd bynnag, weithiau nid yw'n ddigon unioni pethau i'r unigolyn a gwynodd. Mae llawer o bobl sy'n cwyno wrthym am wneud yn siŵr na fydd eraill yn gorfod wynebu'r un anghyfiawnder.

Roedd tua 9% o'n hargymhellion eleni yn ymwneud â chamau i sicrhau bod gwasanaethau'n gwella – er enghraifft, drwy hyfforddiant i staff neu adolygu arferion cyfredol. Roedd hyn yn is na'r flwyddyn flaenorol (15%).

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwymo i geisio sicrwydd bod ein hargymhellion yn sicrhau gwelliannau systemig i wasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Cydymffurfio

Nod ein hargymhellion yw unioni pethau, cyflawni cyfiawnder a gwella gwasanaethau er budd y cyhoedd – nid yn unig i'r bobl sy'n cwyno. Pan fyddwn yn gwneud argymhellion, rydym yn cytuno ar ddyddiad ar gyfer cydymffurfio, ac rydym yn gofyn i'r sefydliad anfon tystiolaeth ei fod wedi cydymffurfio.

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi cynyddu ein hymdrechion i sicrhau bod sefydliadau'n dangos i ni sut roeddent wedi cydymffurfio â'n hargymhellion. Eleni, rhoddodd y sefydliadau dystiolaeth i ni eu bod yn **cydymffurfio â 90% o'r argymhellion y cytunwyd y byddent yn cael eu gweithredu yn ystod y flwyddyn**, o'i gymharu ag 81% llynedd. Byddwn yn mynd ar drywydd y dystiolaeth sy'n ymwneud â'r argymhellion sy'n weddill.

Gwnaeth sefydliadau gydymffurfio yn ystod y flwyddyn â 90% o'r argymhellion a oedd yn ddyledus yn ystod y flwyddyn.

Cyhoeddodd 1 Adroddiad Arbennig.

Os na fydd sefydliadau'n cydymffurfio â'n hargymhellion, gallwn gyhoeddi 'Adroddiad Arbennig', sy'n adroddiad cyhoeddus. Ychydig iawn o Adroddiadau Arbennig rydym yn eu cyhoeddi – roedd yr un olaf yn 2020. Fodd bynnag, eleni bu'n rhaid i ni gyhoeddi un adroddiad o'r fath – am Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog.

Ein cyfeirnod: 202104092

Yn 2015, cwynodd Mr N wrth yr Awdurdod am sut yr effeithiodd y dŵr o dir yr Awdurdod ar drac heb ei osod a arweiniai at ei eiddo.

Cyhoeddodd yr Awdurdod ei benderfyniad 3 blynedd yn ddiweddarach a chwynodd Mr N wrthym ni. Roeddem wedi datrys y gŵyn honno yn 2019. Fodd bynnag, yn 2021, cwynodd Mr N wrthym eto nad oedd yr Awdurdod wedi gweithredu fel yr addawyd i unioni pethau iddo. Gwnaethom ymchwilio i'r gŵyn hon, ei chadarnhau, ac unwaith eto argymell yr hyn y dylai'r Awdurdod ei wneud. Fodd bynnag, erbyn diwedd 2022, nid oeddem wedi gweld unrhyw dystiolaeth o hyd bod yr Awdurdod wedi cydymffurfio â'n hargymhellion.

O ganlyniad, nid oedd gennym ddewis ond cyhoeddi Adroddiad Arbennig am yr achos hwn a gwneud argymhelliad arall i'r Awdurdod: unioni rhagor o anghyfiawnder i'r achwynydd a sicrhau bod ei Bwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn goruchwyllo'r mater yn rheolaidd nes ei fod yn fodlon bod y gwaith wedi'i gwblhau.

Ein cwynion am y Cod Ymddygiad

Cwynion newydd am y Cod Ymddygiad

O'i gymharu â'r llynedd, cawsom lai o gwynion am y Cod Ymddygiad. Roeddem yn falch o weld llai o gwynion am aelodau Cyngorau Tref a Chymuned. Fodd bynnag, rydym yn poeni bod mwy o'n cwynion yn ymwneud â hyrwyddo cydraddoldeb a pharch.

Cawsom 442 o gwynion am y Cod Ymddygiad ond roedd gennym ddigon o wybodaeth i ymchwilio i 283 - 4% yn llai na'r llynedd.

Roedd dros hanner y cwynion hyn (56%) yn ymwneud â chynghorwyr Cyngorau Tref a Chymuned. Fodd bynnag, am y tro cyntaf ers 2019/20, gwelsom ostyngiad yn nifer y cwynion am y grŵp hwn o gynghorwyr. I'r gwrthwyneb, cawsom 7% yn fwy o gwynion am gynghorwyr mewn prif gynghorau.

56% o gwynion newydd y Cod Ymddygiad yn ymwneud â chynghorwyr Cyngorau Tref a Chymuned.

Rydym yn adrodd am bwnc cwynion y Cod Ymddygiad ar sail [Egwyddorion Nolan](#), a ddyfeisiwyd i hyrwyddo safonau uchel mewn bywyd cyhoeddus. Roedd 61% o'r cwynion y gallem ymchwilio iddynt yn ymwneud â hyrwyddo cydraddoldeb a pharch. Mae hyn yn cynrychioli cyfran llawer uwch na'r llynedd (51%).

Yn gyffredinol, mae'r achosion yr ydym yn eu categorio o dan 'parch' yn gwynion lefel is. Dyma'r rhai lle rydym yn tueddu i benderfynu'n gyflym na fyddwn yn ymchwilio iddynt, neu lle rydym yn argymhell bod y gŵyn yn cael ei datrys yn lleol. Mae'r cwynion yr ydym yn eu categorio o dan 'cydraddoldeb' fel arfer yn cynnwys honiadau mwy difrifol o fwlio neu wahaniaethu.

Roedd 61% o gwynion y Cod Ymddygiad newydd am hyrwyddo cydraddoldeb a pharch.

**Ein cyfeirnod:
202005902**

Gwaharddodd Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Caerfyrddin gynghorydd am fis am dorri Cod Ymddygiad y Cyngor, a oedd yn cynnwys methiant i roi sylw dyledus i'r egwyddor y dylai pawb gael cyfle cyfartal, beth bynnag fo'u rhyw, hil, anabledd, cyfeiriadedd rhywiol, oedran neu grefydd.

Cwynion y Cod Ymddygiad a gaewyd

Gwnaethom ymchwilio eleni i gyfran ychydig yn is o gwynion Cod Ymddygiad na'r llynedd.

Yn ogystal, gwnaethom gyfeirio llai o gwynion at Banel Dyfarnu Cymru a Phwyllgorau Safonau.

Mae hyn yn gadarnhaol, gan ei fod yn awgrymu ein bod wedi gweld llai o achosion difrifol iawn o dorri'r Cod.

Rydym yn defnyddio ein 'prawf budd y cyhoedd' i benderfynu pa achosion y dylem ymchwilio iddynt. Gellir disgrifio budd y cyhoedd fel rhywbeth sydd o bryder difrifol neu o fudd neu les i'r cyhoedd.

Yn gyffredinol, dim ond cyfran fach o'r cwynion a gawn sy'n ymwneud â'r Cod Ymddygiad yr ydym yn ymchwilio iddynt. Mae hyn yn dangos bod y safonau ymddygiad mewn llywodraeth leol yn dda ar y cyfan.

Yn 2022/23, gwnaethom asesu neu ymchwilio i 280 o gwynion am y Cod Ymddygiad – tua'r un nifer â'r flwyddyn flaenorol.

Gwnaethom ymchwilio i 35, neu 13%, o'r cwynion hyn – cyfran ychydig yn is na'r llynedd (14%).

35

o ymchwiliadau'r Cod Ymddygiad.

12

o atgyfeiriadau at Bwyllgorau Safonau lleol neu at Banel Dyfarnu Cymru.

Nid ein lle ni yw penderfynu a yw cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad. Mewn achosion lle byddwn yn ymchwilio ac yn ystyried bod y Cod Ymddygiad wedi cael ei dorri'n ddifrifol, byddwn yn cyfeirio'r gŵyn a'n canfyddiadau at Bwyllgor Safonau Lleol neu at Banel Dyfarnu Cymru.

Mae'r cyrff hyn wedyn yn edrych yn annibynnol ar y dystiolaeth rydym wedi'i chasglu, ynghyd ag unrhyw wybodaeth a gyflwynwyd gan y cynghorydd dan sylw. Byddant wedyn yn penderfynu a yw'r cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad ac, os felly, pa gosb i'w rhoi.

Yn 2022/23, gwnaethom gyfeirio 8 o gwynion at Bwyllgorau Safonau'r awdurdodau lleol perthnasol, a 4 at Banel Dyfarnu Cymru. Yn gyffredinol, roedd hyn yn llawer llai na'r flwyddyn flaenorol (20). Rydym yn croesawu hyn, gan ei fod yn golygu ein bod wedi gweld llawer llai o faterion a allai fod yn ddifrifol ac a allai danseillio hyder y cyhoedd yn y bobl sy'n eu cynrychioli.

Yma, rydym yn rhoi enghreifftiau o ddau benderfyniad, yn dilyn ein atgyfeiriadau, a gyhoeddwyd eleni gan Banel Dyfarnu Cymru.

Ein cyfeirnod: 202000660

Cafodd aelod o Gyngor Sir Penfro ei wahardd rhag dal swydd fel cynghorydd am 3 blynedd am ymddygiad bwlio tuag at gynghorydd arall, aflonyddu ar aelod o'r cyhoedd a chamymddwyn difrifol arall a ddygodd anfri ar ei Gyngor.

Gallwch ddarllen am y penderfyniad hwn ar wefan y Panel Dyfarnu [fan hyn](#).

Ein cyfeirnod: 202004442

Cafodd cyn-aelod o Gyngor Cymuned Llansanffraid ei wahardd rhag dal swydd fel cynghorydd am ei fod wedi dwyn anfri ar ei swydd fel cynghorydd, ar ôl cael ei ddyfarnu'n euog o'r drosedd o achosi niwed corfforol drwy 'yrru'n wyllt ac yn beryglus', yn groes i Adran 35 Deddf Troseddau Corfforol 1861.

Gallwch ddarllen am y penderfyniad hwn ar wefan y Panel Dyfarnu [fan hyn](#).

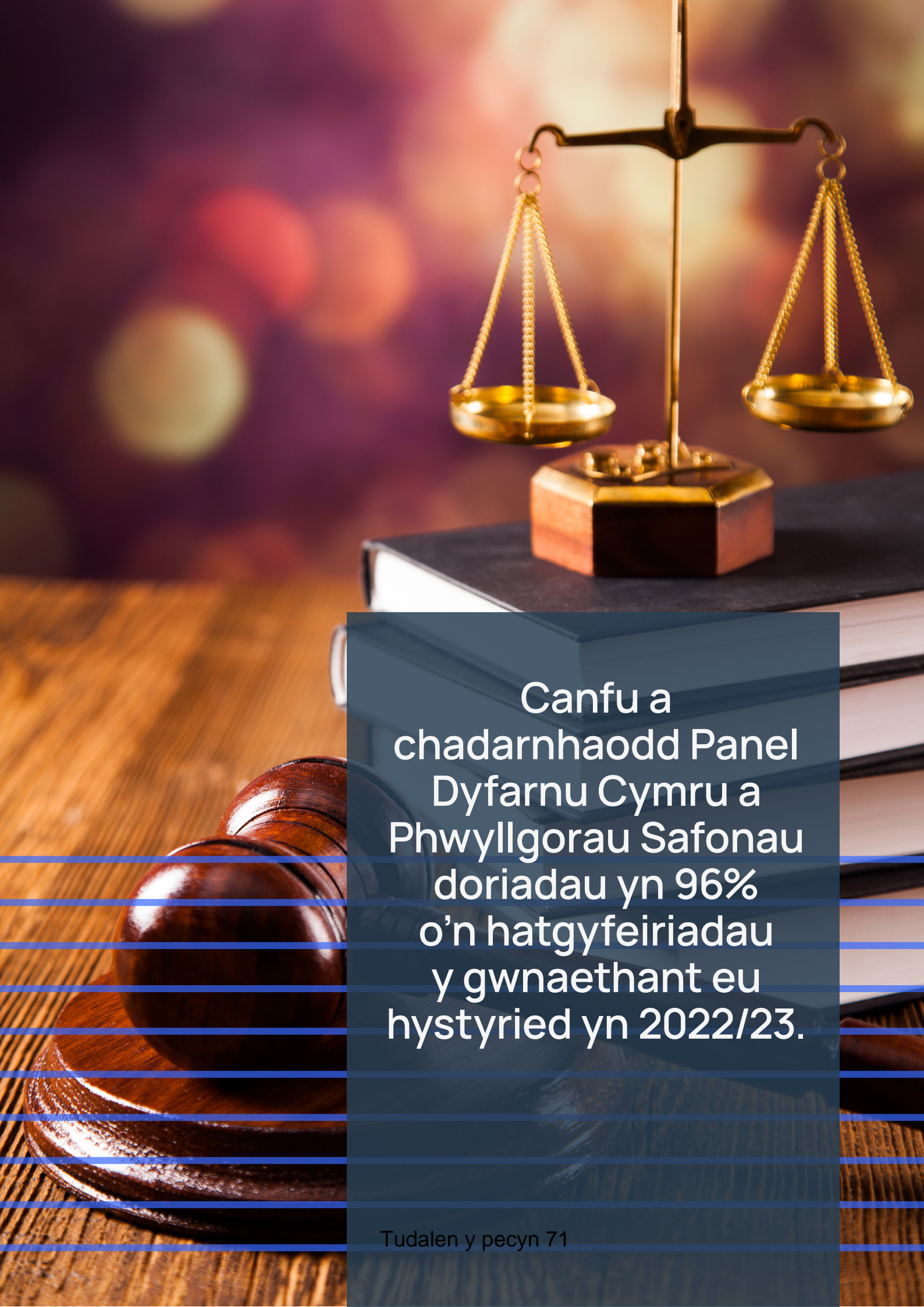

Canfu a chadarnhaodd Panel Dyfarnu Cymru a Phwyllgorau Safonau doriadau yn 96% o'n hatgyfeiriadau y gwnaethant eu hystyried yn 2022/23. Mae hyn yn rhoi sicrwydd ychwanegol i ni fod ein proses ar gyfer ystyried y cwynion hyn yn gadarn.

Er i ni nodi rhai tueddiadau cadarnhaol eleni, rydym yn parhau i danlinellu gwerth mwy o addysg a hyfforddiant i gynghorwyr ar y Cod Ymddygiad. Er mwyn codi ymwybyddiaeth o'n proses, gwnaethom gynhyrchu fideo ar gyfer cynghorwyr newydd yn dilyn etholiadau lleol mis Mai.

Rydym hefyd yn annog mwy o ddefnydd o weithdrefnau datrys lleol. Gall y gweithdrefnau hyn leddfu sefyllfaoedd, delio â phroblemau'n gynnar ac atal yr angen i uwchgyfeirio ymhellach i'n swyddfa.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwymo i gefnogi safonau ymddygiad da gan gynghorwyr mewn llywodraeth leol yng Nghymru ac i archwilio ffyrdd ac adnoddau newydd i wneud hyn.

A golden scale of justice is positioned on a stack of dark blue books. The scale is balanced, with two pans hanging from a central beam. In the foreground, a wooden gavel with a dark, polished head and handle rests on a wooden surface. The background is a soft, out-of-focus bokeh of warm colors, including reds, oranges, and yellows.

Canfu a
chadarnhaodd Panel
Dyfarnu Cymru a
Phwyllgorau Safonau
doriadau yn 96%
o'n hatgyfeiriadau
y gwnaethant eu
hystyried yn 2022/23.

Adroddiad datgeliadau chwythu'r chwiban

Ers 1 Ebrill 2017 rydym yn 'berson rhagnodedig' o dan Ddeddf Datgelu Er Lles y Cyhoedd 1998. Mae'r Ddeddf yn gwarchod staff sy'n pasio gwybodaeth ymlaen am gamweddau mewn rhai amgylchiadau. Mae'r warchodaeth yn berthnasol dim ond lle mae'r person sy'n datgelu'n credu'n rhesymol:

1. Eu bod yn gweithredu er budd y cyhoedd, sy'n golygu na fydd gwarchodaeth fel arfer ar gyfer cwynion personol.
2. Bod y datgeliad yn ymwneud ag un o'r canlynol:
 - Troseddau (gan gynnwys anghywirdeb ariannol fel twyll).
 - Methu â chydymffurfio â dyletswyddau a nodir mewn cyfraith.
 - Camweinyddu cyfiawnder.
 - Peryglu iechyd a diogelwch rhywun.
 - Difrodi'r amgylchedd.
 - Cuddio unrhyw gamwedd mewn unrhyw un o'r categorïau uchod.

Fel 'person rhagnodedig' rhaid i ni adrodd yn flynyddol ar achosion datgelu chwythu'r chwiban yng nghyd-destun cwynion Cod Ymddygiad yn unig.

Yn 2022/23 gwnaethom dderbyn 24 cwyn Cod Ymddygiad a allai fod yn cwrdd â'r diffiniad statudol o ddatgelu gan aelod o staff neu gyn-aelod o staff cyngor. Roedd 8 o'r cwynion hyn yn ymwneud â hyrwyddo cydraddoldeb a pharch.

Gwnaethom ymchwilio i 13 o'r cwynion hyn. Hyd yma, rydym wedi cau 1 o'r ymchwiliadau hynny. Gwnaethom roi gorau i'r ymchwiliad hwnnw, gan i ni benderfynu nad oedd mynd ar ei drywydd er budd y cyhoedd.

Gwnaethom gwblhau ymchwiliad i 1 gŵyn berthnasol a oedd yn parhau ers 2020/21. Ni welsom unrhyw dystiolaeth o dorri'r cod.

Gwnaethom gwblhau ymchwiliadau i 6 cwyn berthnasol a oedd yn parhau o 2021/22. O'r rhain:

- gwnaethom gyfeirio 4 achos at Banel Dyfarnu Cymru.
- ar gyfer 2, penderfynasom nad oedd angen i ni gymryd unrhyw gamau pellach.

O'r 4 a gyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru, cafodd cyn-aelod o Gyngor Cymuned Llanarmon ei wahardd gan y Panel rhag dal swydd cynghorydd am 12 mis. Mae'r 3 achos arall yn aros am wrandawriad.

Mae 4 o'r ymchwiliadau a agorwyd yn 2021/22 yn parhau.

Ansawdd ein penderfyniadau

Rydym yn gwneud ein gorau i sicrhau ein bod yn delio â chwynion yn deg ac mewn ffordd dryloyw. Wrth i'n llwyth achosion gynyddu, rydym yn cael mwy a mwy o geisiadau am adolygiad o'n penderfyniad. Caiff yr adolygiadau hynny eu hystyried gan aelod o staff nad oedd yn ymwneud â'r achos o'r blaen.

Yn 2022/23, gwnaethom ddelio â 285 o geisiadau adolygu a chamau dilynol i benderfyniadau adolygu blaenorol (gan gynnwys achosion y gwnaethom eu trosglwyddo o'r flwyddyn flaenorol). Roedd hyn 10% yn fwy na'r llynedd. Gwnaethom lwyddo i gau 271 o'r achosion hyn, 13% yn fwy nag o'r blaen.

Gwnaethom gadarnhau 7% o'r achosion roeddem wedi'u cau – yr un gyfran ag yn 2021/22. Mae hwn yn nifer fach iawn o achosion yn gyffredinol ac mae'n rhoi hyder i ni fod ein proses yn un gadarn.

Pan wnaethom ailagor achosion, fel mewn blynyddoedd blaenorol, roedd hyn yn aml oherwydd ein bod wedi cael mwy o dystiolaeth gan yr achwynnydd. Fodd bynnag, mae ein hadolygiad weithiau'n dod i'r casgliad y gallem fod

**Ein cyfeirnod:
202202850**

Anfonodd yr achwynnydd wybodaeth atom mewn nifer o negeseuon e-bost. Er bod gennym lawer o wybodaeth i'n helpu i asesu'r gŵyn, roedd un o'r negeseuon e-bost yn cynnwys dogfennau a oedd wedi'u diogelu â chyfrinair. Tynnodd yr achwynnydd sylw at hyn a gofyn i ni gysylltu ag ef i gael y cyfrinair, ond ni wnaethom hynny.

Pan wnaethom adolygu'r achos hwn, daethom i'r casgliad nad oeddem wedi gwranddo'n iawn ar yr achwynnydd nac wedi ystyried ei gŵyn yn llawn, ac felly agorom ffeil newydd i sicrhau ein bod yn gwneud hynny.

Gwnaethom nodi hyn fel pwynt dysgu i sicrhau ein bod yn cysylltu ag achwynwyr ar adegau pan na allwn gael gafael ar yr holl wybodaeth a anfonir atom.

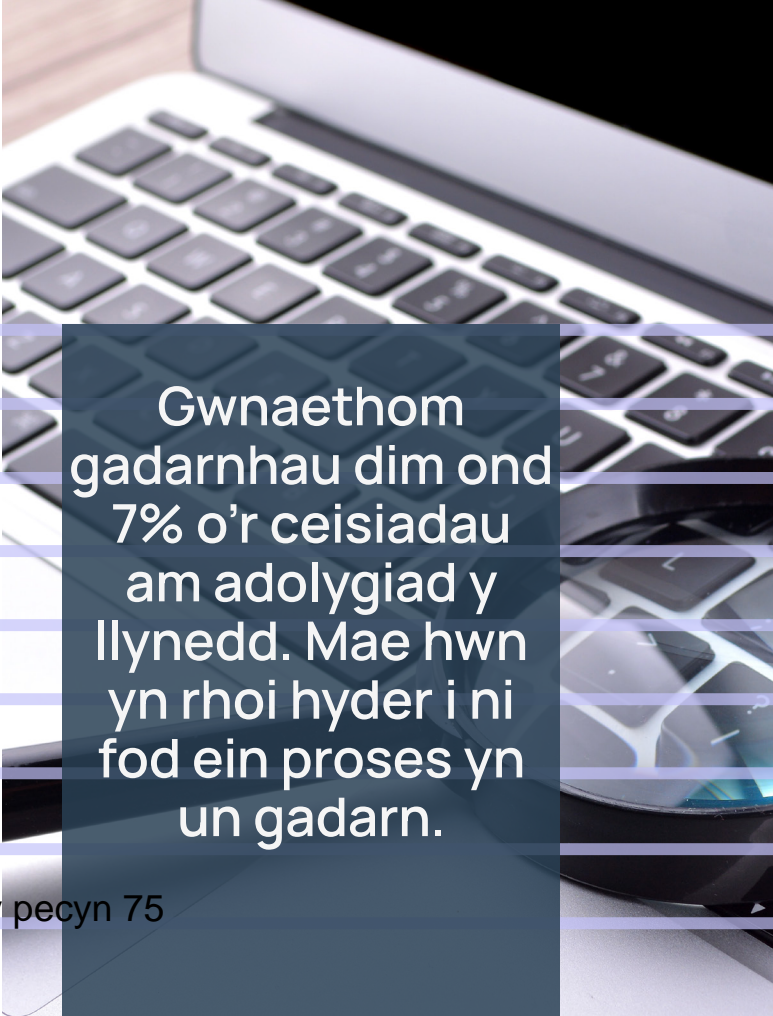

wedi gwneud mwy. Pan fydd hyn yn digwydd, byddwn yn cymryd camau i wneud yn siŵr ein bod yn dysgu unrhyw wersi.

Ni fu unrhyw achosion yn destun adolygiad barnwrol yn ystod 2022/23.

Yn ystod 2021/22, gwnaeth un cyn-gynghorydd gais i'r Uchel Lys am ganiatâd i apelio yn erbyn penderfyniad gan Banel Dyfarnu Cymru i'w anghymhwyso rhag bod yn aelod o awdurdod lleol yng Nghymru am 12 mis. Gohiriwyd gwrandawriad a oedd wedi'i bennu, yn dilyn cais gan y cyn-gynghorydd. Nid yw'r Llys wedi ystyried y cais eto.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, byddwn yn datblygu mesurau newydd i weld sut rydym yn perfformio. Un o'n Dangosyddion Perfformiad Allweddol fydd cyfran yr adolygiadau lle canfyddwn fod ein penderfyniad gwreiddiol yn briodol.

Gwnaethom gadarnhau dim ond 7% o'r ceisiadau am adolygiad y llynedd. Mae hwn yn rhoi hyder i ni fod ein proses yn un gadarn.

Ansawdd ein gwasanaeth

Rydym eisiau darparu gwasanaeth rhagorol. Mae gennym 5 Safon Gwasanaeth sy'n esbonio pa wasanaeth y gall pobl ei ddisgwyl gennym ni. Darllenwch mwy am ein Safonau Gwasanaeth [yma](#). I weld sut rydym yn perfformio, bob blwyddyn rydym yn monitro ac yn dadansoddi ein perfformiad ac yn casglu adborth gan ein defnyddwyr gwasanaeth a gan sefydliadau rydym yn ymchwilio iddynt.

Barn achwynwyr am ein gwasanaeth

Bob blwyddyn, rydym yn trefnu arolwg dros y ffôn o oddeutu 200 o bobl a gwynodd i ni yn ystod y flwyddyn.

Yn yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2021/22, gwnaethom nodi, gyda rhywfaint o bryder, ostyngiad yn y ffordd roedd pobl yn barnu ein gwasanaeth yn gyffredinol. Fodd bynnag, mae'r canlyniadau eleni'n awgrymu ein bod wedi dechrau gwella.

Yn gyffredinol, mae pobl yn tueddu i fod yn hapusach â'n gwasanaeth os ydynt yn hapus â chanlyniad eu cwyn.

Dywedodd 48% o bobl – a 95% o'r rhai a oedd yn fodlon â chanlyniad eu cwyn – eu bod yn fodlon â'r gwasanaeth a gawsant gennym.

Yn 2022/23, gwnaethom hefyd drin 32 o gwynion amdanom ni. O'r cwynion amdanom ni roeddem wedi'u cau, gwnaethom gadarnhau neu gadarnhau'n rhannol 36%. Mae hyn yn gyfran is na'r llynedd (41%).

Roedd y cwynion hyn yn ymwneud â materion ynghylch sut roeddem wedi cyfathrebu, pa mor gyflym roeddem wedi ystyried cwynion a sut roeddem wedi rhoi sylw i fanylion. Gwnaethom gyfleu'r canfyddiadau'n fewnol i wneud yn siŵr nad ydym yn gwneud yr un camgymeriadau eto.

I sicrhau ein bod yn agored ac yn atebol, os yw pobl yn anhapus â sut y gwnaethom ymdrin â'u cwyn amdanom, gallant ofyn i'r gŵyn honno gael ei hystyried gan wasanaeth adolygu annibynnol allanol. Yn ystod 2022/23, cyfeiriodd 19 o bobl eu cwynion at ein gwasanaeth adolygu allanol (o gymharu â 6 y llynedd). Cadarnhaodd y gwasanaeth adolygu allanol 10.5% o'r materion a godwyd yn y cwynion hyn.

Barn sefydliadau am ein gwasanaeth

Rydym hefyd yn gwahodd sylwadau ar ein gwaith gan y sefydliadau y mae pobl yn cwyno amdanynt.

Eleni, gwnaethom gyhoeddi arolwg ar-lein i 92 o gyrff cyhoeddus. Gofynnwyd iddynt am sylwadau ar eu cwyn ddiweddaraf gyda ni, yn ogystal ag ar ein gwaith yn gyffredinol. Cawsom 42 o ymatebion cyflawn. Roedd y canlyniadau'n gadarnhaol ar y cyfan. **Roedd bodlonrwydd cyffredinol â'n gwasanaeth yn 8/10** (tua'r un fath â'r llynedd).

Gwnaethom hefyd gynnal tair sesiwn Seinfwrdd ym mis Ebrill 2023, gyda chynghorau lleol, Byrddau lechyd a chymdeithasau tai. Roedd 44 o sefydliadau'n cael eu cynrychioli. Cawsom adborth ar rai meysydd y gallem eu gwella – er enghraifft, pa mor gyson ydym ni wrth bennu dyddiadau cau i sefydliadau anfon tystiolaeth atom. Fodd bynnag, yn gyffredinol, roedd yr adborth yn gadarnhaol iawn.

Dywedodd 84% o gynghorau lleol, Byrddau lechyd a chymdeithasau tai a ymatebodd i'n harolwg fod ein canfyddiadau'n dylanwadu'n gadarnhaol ar eu sefydliadau.

Ansawdd gwasanaeth

Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom gyflwyno ein proses Ansawdd Gwasanaeth newydd. O hyn ymlaen, byddwn yn edrych ar ddeddfoliad o achosion parhaus a chaeedig yn ystod y flwyddyn i sicrhau bod ansawdd ein gwaith yn bodloni ein Safonau Gwasanaeth.

Erbyn diwedd 2023/24, rydym yn gobeithio gallu cael ein sgoriau ansawdd gwasanaeth cyntaf, a fydd yn ein helpu i nodi meysydd i'w gwella a gosod targedau ar gyfer y blynyddoedd i ddod.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwymo i wella ansawdd ein gwasanaeth ymhellach, yn unol â'n Safonau Gwasanaeth ac adborth gan ddefnyddwyr gwasanaeth.

Hygyrchedd a chynhwysiant

Rydym am sicrhau ein bod yn cynnig gwasanaeth teg a chyfartal i bawb. Cawsom rai llwyddiannau eleni, ond byddwn yn parhau i weithio i wella pa mor hygyrch ydym.

Rydym yn cyhoeddi gwybodaeth fanwl am broffil y bobl sy'n cwyno wrthym yn ein Hadroddiad Cydraddoldeb Blynyddol. Gallwch ddarllen ein Hadroddiad Cydraddoldeb Blynyddol [ar ein gwefan](#).

Cysylltu â ni

Gallai rhai pobl ei chael yn fwy anodd cwyno nag eraill ac mae sawl ffordd y gallwn helpu. Roeddem yn falch o weld bod **87% o'n hachwynwyr a holwyd gennym yn dweud ei bod yn hawdd cysylltu â ni** - o'i gymharu ag 80% y llynedd.

Mae'r rhan fwyaf o bobl yn cwyno i ni ar-lein, drwy e-bost neu drwy'r post. Fodd bynnag, ers 2019, gallwn hefyd dderbyn cwynion nad ydynt yn ysgrifenedig. Eleni, cawsom 160 o gwynion llafar - o'i gymharu â 221 y llynedd. Gwyddwn fod y gwasanaeth hwn yn cael ei arwain gan alw.

Fodd bynnag, byddwn yn tynnu sylw at yr opsiwn i gwyno wrthym mewn ffyrdd heblaw yn ysgrifenedig fel rhan o'n gwaith cyfathrebu ac ymgysylltu yn y dyfodol.

Cymorth ychwanegol

Rydym wedi ymrwymo i ofyn i bawb sy'n cwyno wrthym a oes angen help a chefnogaeth arnynt. Rydym yn gofyn i unrhyw un sy'n cysylltu â ni sut y maent am i ni gyfathrebu - dros y ffôn, drwy e-bost neu drwy'r post. Yn ogystal, eleni, gofynnodd 79 o bobl i ni wneud rhai addasiadau ychwanegol i'w helpu i ddefnyddio ein gwasanaeth.

Gofynnem hefyd yn ein harolwg ffôn a oeddem yn diwallu eu hanghenion pan oedd angen cymorth o'r fath ar bobl. Dim ond 4% o bobl a ddywedodd fod angen cymorth o'r fath arnynt. O'r rheini, dywedodd 37% ein bod yn diwallu eu hanghenion. Er mai bach iawn yw nifer y bobl a ddywedodd nad oeddem yn diwallu eu hanghenion (6), byddwn yn ceisio gwella sut rydym yn gwneud ein hachwynwyr yn ymwybodol o'r cymorth ychwanegol y gallwn ei gynnig.

Allgymorth ac ymgysylltu

Gwyddom mai anaml iawn y bydd rhai cymunedau'n cwyno wrthym ac yr ydym am newid hynny.

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi ceisio cyrraedd ein cymunedau targed drwy ein cyfryngau cymdeithasol yn bennaf. Mae ein cynnwys wedi ein helpu i gasglu mwy o ddilynwyr – cawsom 223 o ddilynwyr newydd ar LinkedIn a 46 o ddilynwyr newydd ar Twitter.

Buom hefyd yn gweithio'n galed i ddatblygu ein hunaniaeth brand newydd, sy'n cynnwys lliwiau cyferbyniol llawer mwy hygyrch. Gyda'r gwaith hwnnw wedi'i gwblhau, rydym nawr yn dechrau datblygu adnoddau gweledol newydd a fydd yn cefnogi ein gweithgareddau allgymorth wyneb yn wyneb yn y dyfodol.

Yn olaf, gwnaethom gyflymu ein sgysiau gyda chyrff cynghori ac eiriolaeth yng Nghymru. Gwnaethom gysylltu â dros gant o sefydliadau i greu cyfeiriadur cyfredol o gyngor a chymorth eiriolaeth a allai fod ar gael i'n hachwynwyr. Mae'r gwaith hwn yn barhaus. Gwnaethom hefyd gynnull ein Seinfwrdd gyda chyrff cynghori ac eiriolaeth. Mynychodd 14 o sefydliadau'r sesiwn honno a rhannu adborth gwerthfawr â ni.

Y Gymraeg

Rydym yn cofleidio'r Gymraeg yn llawn ac rydym am sicrhau nad ydym yn ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ym mhob agwedd ar ein gwaith a'n bod yn diwallu anghenion siaradwyr Cymraeg. Gallwch chi ddarllen ein Polisi Iaith Gymraeg diwygiedig [ar ein gwefan](#).

Rydym yn hyderus ein bod yn bodloni ein holl Safonau'r Gymraeg. Ni chawsom unrhyw gwynion am y Gymraeg eleni.

Gall pobl sy'n cwyno wrthym ddelio â ni yn Gymraeg os ydynt yn dymuno. Yn 2022/23, dim ond 26 o bobl a ddewisodd yr opsiwn hwnnw. Yn ystod y flwyddyn nesaf, byddwn yn gwneud mwy i ganfod pam fod cyn lleied o bobl yn defnyddio ein gwasanaeth yn Gymraeg.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwmo i wneud llawer mwy i sicrhau bod ein gwasanaeth yn berthnasol ac yn hygyrch a bod pobl ledled Cymru yn ymwybodol o'n swyddfa ac yn deall sut gallwn ni helpu.

Hyrwyddo dysgu

Safonau Cwynion

Yn 2019, cawsom bwerau newydd i fynd ati'n rhagweithiol i wella sut mae cyrff cyhoeddus yn delio â chwynion. Rydym yn parhau i ddatblygu'r modd yr ydym yn defnyddio'r pwerau hynny.

Mae 51 o gyrff cyhoeddus yng Nghymru bellach yn gweithredu o dan ein safonau cwynion. Mae hyn yn cynnwys pob Bwrdd Iechyd a chynghorau lleol, yn ogystal ag 19 o gymdeithasai tai.

Darparom ni **183 o sesiynau hyfforddiant i gyrff cyhoeddus ledled Gymru yn 2022/2023**. Darparom bron pob un o'n sesiynau o bell dros Microsoft Teams a gwnaethom eu rhoi i sefydliadau yn rhad ac am ddim.

Mae'r adborth a gawn gan fynychwyr yn parhau i fod yn gyson ragorol. Rydym yn falch iawn o'r modd yr ydym wedi gallu cefnogi cyrff cyhoeddus ar adeg arbennig o heriol iddynt nhw, ond hefyd i'n swyddfa ni ein hunain.

183 o sesiynau hyfforddi ar lein ar ddeilio â chwynion yn dda.

Gwnaethom gyhoeddi mwy o ystadegau am gwynion y mae cynghorau lleol ac – am y tro cyntaf – Byrddau Iechyd ac Ymddiriedolaethau wedi ymdrin â nhw. Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar eu gwefan [fan hyn](#).

Ers yr hyfforddiant, rydw i'n ceisio newid fy ymddygiad er mwyn i mi wrando ar alwadau sy'n dod i mewn gyda meddwl agored a pheidio â theipio'r nodiadau log cyn iddyn nhw orffen siarad.

Diolch yn fawr am y sesiynau hyfforddi. Gwnaethon nhw wneud i mi feddwl yn ddwfn iawn am sut rydym yn ymateb i gleientiaid.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, byddwn yn gwella effaith ein gwaith Safonau Cwynion.

Ymchwiliadau ar ein Liwt ein Hunain

Gallwn gynnal dau fath o ymchwiliad 'liwt ein hunain': estynedig neu ehangach.

Mae ymchwiliad estynedig yn digwydd pan fyddwn eisoes yn ymchwilio i broblem ac yn ymestyn yr ymchwiliad i faterion neu achwynwyr eraill.

Yn 2022/23, roeddem wedi cau 2 ymchwiliad estynedig.

Mae 3 ymchwiliad pellach yn mynd rhagddynt.

Ein cyfeirnod: 202102797

Drwy ymestyn ein hymchwiliad, gwelsom fod claf â phroblemau anadlu yng ngofal Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr wedi cael meddyginiaeth anghywir a oedd â'r potensial i arafu anadlu ac a ddylai fod wedi cael ei ddefnyddio'n ofalus iawn mewn cleifion hŷn. Gwelsom hefyd nad oedd y claf wedi cael ei fonitro'n ddigonol am sawl awr wedyn.

Ein cyfeirnod: 202102797

Gwnaethom ymestyn ymchwiliad i gŵyn am Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwllans Cymru, yn ymwneud ag oedi mewn ambiwlans, i gynnwys camau gweithredu Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan ac oedi wrth drosglwyddo ar ôl i'r ambiwlans gyrraedd ysbyty.

Gwelsom fod Adran Achosion Brys yr ysbyty dan sylw dan bwysau difrifol bryd hynny a bod y gofal a gafodd y claf, o dan yr amgylchiadau, yn rhesymol. Canfuom hefyd, er ei bod yn anochel bod yr oedi wedi achosi trallod i'r claf a'i theulu, nad oedd hyn wedi newid ei chanlyniadau iechyd.

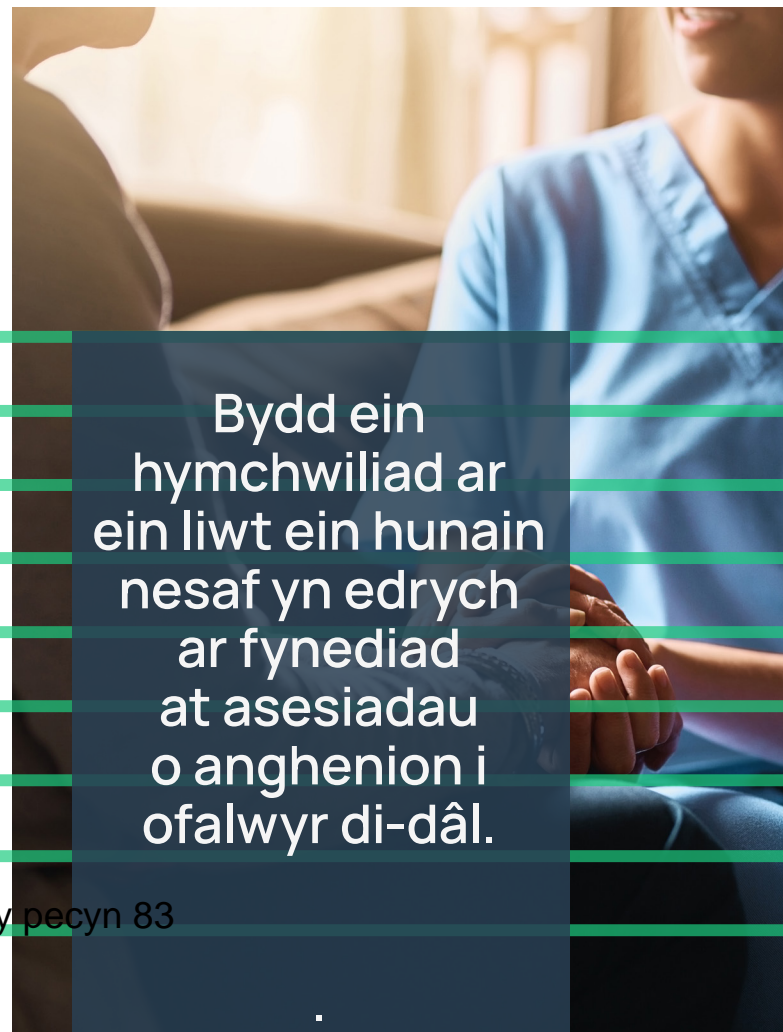
Mae **ymchwiliad ehangach** yn digwydd pan fyddwn yn cynnal ymchwiliad ar ei ben ei hun nad yw'n ymwneud â chwyn a wnaed gan unigolyn.

Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom ymgynghori **ar ein hymchwiliad ehangach ar ein liwt ein hunain nesaf**. Ein cynllun cychwynnol oedd edrych ar hygyrchedd prosesau cwyno ac asesiadau o anghenion ar gyfer gofalwyr di-dâl. Gwnaethom nodi hyn fel y maes posibl i ymchwilio iddo ar ôl ymgysylltu'n agos â Gofalwyr Cymru a nodi safbwyntiau cyrff rheoleiddio ac archwilio eraill. Cawsom 76 o ymatebion, gyda bron i hanner yr ymatebwyr hynny yn ofalwyr di-dâl.

Ar ôl adolygu'r ymatebion hynny, gwnaethom benderfynu cyfyngu ffocws ein hymchwiliad i **fynediad at asesiadau o anghenion** yn unig. Yna, gwnaethom ymgynghori ar y cynnig

ymchwilio manwl gyda'r cynghorau lleol penodol y bwriadwn ymchwilio iddynt – Caerffili, Ceredigion, Sir y Fflint a Chastell-nedd Port Talbot. Daeth yr ymgynghoriad hwnnw i ben ym mis Mai 2023 a byddwn yn dechrau'r ymchwiliad yr haf hwn.

Rydym hefyd wedi parhau i gasglu **tystiolaeth o effaith ein hymchwiliad ehangach blaenorol ar ein liwt ein hunain i asesiadau ac adolygiadau digartrefedd**. Caiff data wedi'i ddiweddarau am asesiadau ac adolygiadau digartrefedd ei gasglu gan gynghorau. Rydym hefyd wedi cysylltu â Shelter a Tai Pawb i gasglu eu barn am y gwasanaethau digartrefedd presennol.

Bydd ein
hymchwiliad ar
ein liwt ein hunain
nesaf yn edrych
ar fynediad
at asesiadau
o anghenion i
ofalwyr di-dâl.

Rhannu ein canfyddiadau a'n mewnwelediadau

Credwn ei bod yn bwysig iawn ein bod yn rhannu canfyddiadau a mewnwelediadau ein gwaith achos mor eang â phosibl er mwyn helpu i wella gwasanaethau cyhoeddus. Rydym yn cyhoeddi crynodebau o'n holl ymchwiliadau ar ein gwefan ac yn rhannu ein hadroddiadau budd y cyhoedd ag amrywiaeth eang o sefydliadau, gan gynnwys Llywodraeth Cymru.

Adroddiadau er budd y cyhoedd

Pan fyddwn yn ymchwilio i gŵyn a'n bod yn credu bod rhywbeth wedi mynd o'i le, byddwn fel arfer yn paratoi adroddiad sy'n egluro ein canfyddiadau. Weithiau, rydym yn penderfynu cyhoeddi adroddiad 'er budd y cyhoedd'. Rydym yn gwneud hyn, er enghraifft, pan:

- mae gwersi ehangach i gyrff eraill yn deillio o'n hymchwiliad;
- yr oedd yr hyn a aeth o'i le yn arwyddocaol iawn;
- gallai'r broblem a welsom effeithio ar lawer o bobl, nid dim ond y sawl a gwynodd wrthym; neu
- roeddem wedi tynnu sylw'r corff at y broblem yn y gorffennol, ond nid oedd y corff wedi mynd i'r afael â hi.

Pan gyhoeddwn Adroddiad er budd y cyhoedd, tynnwn sylw ato yn y cyfryngau. Rhaid i'r corff hefyd gyhoeddi datganiad i'r wasg am yr Adroddiad.

Eleni, gwnaethom gyhoeddi 5 Adroddiad Er Budd Y Cyhoedd – o'i gymharu â 7 yn 2021/22. Gallwch eu darllen [ar ein gwefan yma](#).

Ein cyfeirnod: 202102797 a 202105931

Gwelsom fod Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg wedi colli dau gyfle i roi diagnosis a thrin pendics claf yn gywir, gan arwain at ei marwolaeth o sepsis ym mis Awst 2020.

Ein cyfeirnod: 202100024

Gwelsom nad oedd Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam wedi rhoi digon o gefnogaeth i oedolyn agored i niwed ag anabledau dysgu yn llety byw â chymorth y Cyngor.

Ein cyfeirnod: 202102604

Gwelsom fod claf â sglerosis ymledol wedi dioddef anghyfiawnder sylweddol gan fod Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr wedi methu â monitro a goruchwyllo ei ofal a gomisiynir yn ddigonol.

Ein cyfeirnod: 202102028

Gwelsom fod Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro wedi methu ag asesu hanes clinigol a symptomau newydd y claf yn ddigonol ac nad oedd wedi ei dderbyn i'r Uned Therapi Dwys (ITU) ar ôl y llawdriniaeth. Yn y pen draw, arweiniodd hyn at ei ddirywiad a'i farwolaeth.

Ein cyfeirnod: 202101000

Gwelsom fod urddas claf ag anghenion gofal y coluddyn yn cael ei danseilio ar ôl i Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr fethu â darparu gofal meddygol a nyrsio priodol.

Coflyfr Cydraddoldeb a Hawliau Dynol

Eleni, cyhoeddwyd ein pedwerydd Coflyfr Cydraddoldeb a Hawliau Dynol.

Nid ein cyfrifoldeb ni yw gwneud canfyddiadau diffiniol ynghylch a dorrodd gorff cyhoeddus hawliau dynol rhywun. Fodd bynnag, os canfyddwn fod rhywbeth wedi mynd o'i le gyda gwasanaethau cyhoeddus, byddwn yn ystyried a yw hawliau dynol unigolyn wedi cael eu hystyried. Os ydym ni'n credu ei fod yn berthnasol, rydym yn rhoi sylwadau ar sut mae'r corff sy'n darparu'r gwasanaeth wedi ystyried yr hawliau hynny.

Mae ein Coflyfr Achosion Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn cynnull detholiad o achosion lle mae materion hawliau dynol neu gydraddoldeb naill ai wedi cael eu codi fel rhan o'r gŵyn neu wedi bod yn ganolog i'n canfyddiadau. Gallwch ddarllen y Coflyfr [yma](#).

Llythyrau blynyddol

Bob blwyddyn, byddwn yn anfon llythyrau at Fyrddau Iechyd ac Awdurdodau Lleol am y cwynion yr ydym yn eu cael ac yn eu hystyried yn ystod y flwyddyn. Rydym yn gwneud hyn i helpu'r cyrff hyn i wella'r ffordd maent yn delio â chwynion a'r gwasanaethau maent yn eu darparu. Rhaid i'r sefydliadau adrodd ar y wybodaeth hon drwy eu trefniadau llywodraethu mewnol a'i defnyddio i weld sut y gallant wella. Rydym yn cyhoeddi pob llythyr blynyddol ar ein gwefan [yma](#).

Polisi cyhoeddus

Defnyddiwn ein harbenigedd a'r dystiolaeth o'n gwaith achos i gyfrannu at ddatblygu polisi cyhoeddus mewn meysydd fel iechyd, gofal cymdeithasol a llywodraeth leol.

Yn 2022/23, gwnaethom ymateb i 9 ymchwiliad ac ymgynghoriad cyhoeddus. Roedd un o'n hymatebion allweddol yn ymwneud â chyflwyno'r Ddyletswydd Gonestrwydd – gofyniad cyfreithiol i holl sefydliadau'r GIG yng Nghymru fod yn agored ac yn dryloyw gyda defnyddwyr gwasanaeth pan fyddant yn dioddef niwed wrth dderbyn gofal iechyd.

Roeddem yn croesawu'r Ddyletswydd hon, ond yn pwysleisio na fyddai'n llwyddiannus heb y diwylliant iawn. Gwnaethom nodi y gallai cyflwyno'r Ddyletswydd hon olygu ein bod yn cael mwy o gwynion neu y bydd yn rhaid i ni ystyried sut cafodd y Ddyletswydd ei rhoi ar waith mewn achosion sy'n ein cyrraedd. Roeddem hefyd yn gwrthwynebu unrhyw newidiadau cyfreithiol a fyddai'n caniatáu i gyrff iechyd ailystyried cwynion yn dilyn ein canfyddiadau. Rydym yn falch bod Llywodraeth Cymru wedi derbyn rhai o'n pwyntiau, ond rydym yn dal i boeni am effaith ehangach y Ddyletswydd hon.

Ymgysylltu

Mae'n bwysig ein bod yn ymgysylltu'n uniongyrchol â'r gyrff yn ein hawdurdodaeth a rhanddeiliaid eraill sy'n gweithredu yn y sectorau sy'n gyfrifol am y rhan fwyaf o'n cwynion. Rydym yn parhau i ganolbwyntio ein prif welliannau ar Fyrddau Iechyd.

Fel rhan o'r gwaith hwn yn ystod 2022/23, cyfarfu'r Ombwdsmon â Phrif Weithredwyr pob bwrdd iechyd yng Nghymru a llawer o gynghorau lleol a chymdeithasau tai.

Rydym hefyd yn amcanu i rannu gwybodaeth a gwersi a ddysgir â rhanddeiliaid allweddol eraill sy'n gyfrifol am graffu'r sector iechyd, fel Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru, Arolygiaeth Gofal Cymru, y Cyngor Meddygol Cyffredinol, Cynghorau Iechyd Cymuned (Llais, bellach) ac Archwilio Cymru, a hefyd gyda Chomisiynwyr Cymru.

Defnyddio adnoddau'n ddoeth

Ein pobl

Rydym yn gwerthfawrogi ac yn cefnogi ein staff. Rydym eisiau iddynt ddatblygu'r wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i gynnig gwasanaeth effeithlon a phroffesiynol. Rydym hefyd wedi ymrwymo i greu gweithle iach, cyfartal, amrywiol a chynhwysol. Rydym yn falch o berfformiad ein staff eleni, ond pryderwn am eu hiechyd a'u lles os bydd y pwysau ar ein gwasanaeth yn parhau.

Hyfforddi a datblygu

Rydym am i'n holl staff gwblhau o leiaf 28 awr o hyfforddiant a datblygiad bob blwyddyn (pro rata ar gyfer staff sy'n gweithio'n rhan amser). Yn 2022/23, roedd 80% o'n staff wedi cyflawni hyn. Roedd hyn yn gyfran uwch na'r llynedd ac yn gyflawniad sylweddol, o ystyried pwysau ein llwyth gwaith.

Drwy ein proses arfarnu, rydym yn sicrhau bod pob aelod o staff yn gosod amcanion a blaenoriaethau clir ar gyfer y flwyddyn i ddod a'n bod yn adolygu eu cynnydd yn rheolaidd. Mae cydweithwyr newydd yn dilyn proses ar wahân – rydym yn gosod amcanion a blaenoriaethau mwy uniongyrchol iddynt. Ar gyfer staff sy'n dychwelyd ar ôl absenoldeb mamolaeth/ mabwysiadu neu salwch tymor hir, rydym yn cytuno ar eu hamcanion pan fyddant yn dychwelyd. Eleni, **cwblhaodd ein holl staff y broses arfarnu.**

Iechyd a llesiant

Rydym am i'n staff fod yn iach. Mae llwyth achosion uchel iawn eleni wedi rhoi ein staff o dan bwysau aruthrol. Cynyddodd **canran gyfartalog y diwrnodau gwaith a gollwyd oherwydd salwch staff o 2.7% i 3.29%**. Mae hyn yn golygu bod cyfartaledd o 8.59 diwrnod am bob gweithiwr wedi cael ei golli oherwydd salwch, o'i gymharu â 7.15 diwrnod yn 2021/22. Fodd bynnag, roedd hyn yn bennaf oherwydd absenoldebau tymor hir, gydag absenoldebau tymor byr ychydig yn is na'r llynedd.

Parhaom i gynnig cymorth i'n staff er mwyn gwella eu lles. Mae hyn wedi cynnwys defnyddio asesiadau risg straen i helpu staff i nodi materion sy'n dod i'r amlwg. Yn ogystal, parhaom i gynnig cymorth i staff gan y Swyddog Cymorth Cyntaf Iechyd Meddwl. Byddwn yn parhau i chwilio am ffyrdd o ddelio â gwaith yn fwy effeithlon a pharhau i recriwtio staff rhagorol pan fydd swyddi gwag yn codi.

Cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant

Mae cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant yn bwysig i ni – fel darparwr gwasanaeth ac fel cyflogwr.

Bob blwyddyn, rydym yn edrych ar ba mor dda y mae proffil ein staff yn adlewyrchu poblogaeth Cymru.

Gostyngodd cyfran y bobl yn ein gweithlu a ddaw o gefndiroedd ethnig amrywiol ychydig i 7%, gan aros ychydig yn uwch na chyfartaledd Cymru.

Fodd bynnag, nid yw rhai grwpiau'n cael eu cynrychioli'n dda o hyd ymysg ein staff. Ychydig iawn o staff oedd o dan 25 oed. Roedd cyfran y bobl sy'n ystyried eu hunain yn anabl wedi cynyddu ychydig, ond roedd yn dal yn is o lawer na chyfartaledd Cymru. Ychydig iawn o bobl a ddywedodd eu bod yn dod o gefndiroedd cenedlaethol amrywiol, neu eu bod yn LGB+.

Rydym hefyd yn edrych ar gydraddoldeb rhwng y rhywiau yn ein gweithle. Mae mwy o lawer o fenywod na dynion yn ymgeisio'n gyson am ein swyddi. Roedd 75% o'n staff presennol wedi nodi eu bod yn fenywod (o'i gymharu â 76% y llynedd).

Caewyd y bwloch cyflog cymedrig rhwng y rhywiau ymhellach, o 17% i 12%. Rydym hefyd yn falch o ddweud **nad oes gennym bellach fwloch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau**. Er mwyn cymharu, amcangyfrifodd Chwarae Teg mai 12.3% oedd y Bwloch Cyflog rhwng y Rhywiau canolrifol yng Nghymru yn 2021.

Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom ddatblygu Polisi Menopos newydd a llofnodi'r Addewid Menopos.

Nid oedd gennym fwloch cyflog canolrifol rhwng y rhywiau eleni.

Sgiliau iaith Gymraeg ein staff

O dan Safonau'r Gymraeg, bob blwyddyn rydym yn mesur sgiliau iaith Gymraeg ein gweithlu.

Yn 2022/23, dywedodd 13% o'n staff mai Cymraeg oedd eu prif iaith (o'i gymharu ag 14% y llynedd). Ar y cyfan, roedd cyfran y bobl a oedd â sgiliau gweddol dda neu rugl yn uwch o gymharu â'r llynedd:

- siarad: 26% (o'i gymharu â 26% y llynedd)
- darllen: 31% (o'i gymharu â 29% y llynedd)
- ysgrifennu: 27% (o'i gymharu â 26% y llynedd)
- deall: 32% (o'i gymharu â 30% y llynedd).

Rydym yn hapus iawn gyda'r canlyniadau hyn ond yn parhau i ddatblygu ein gallu i gynnig gwasanaeth cyfrwng Cymraeg. Gwnaethom gefnogi 8 o gydweithwyr i ymgymryd â hyfforddiant iaith Gymraeg yn ystod y flwyddyn, gyda llawer mwy yn mynychu cwrs ymwybyddiaeth o'r iaith Gymraeg.

Mae sgiliau Cymraeg ein staff wedi gwella.

Eleni, dywedodd
ganran uwch o'n
staff fod ganddynt
sgiliau Cymraeg
eithaf da neu rugl.

Cynaliadwyedd

Rydym yn deall bod angen i ni chwarae ein rhan i ddiogelu'r amgylchedd a gweithiwn yn barhaus i ddatblygu arferion gweithio cynaliadwy.

Gwnaethom gynhyrchu ychydig dros 17,500kg o wastraff. Roedd hyn 92% yn fwy na'r llynedd ac mae'n adlewyrchu'r ffaith ein bod, yn ystod y flwyddyn, wedi lleihau ein gofod swyddfa, a bod staff wedi clirio eu desgiau a'u cypyrddau. Llwyddom i ailgylchu 95% o wastraff ac ni anfonwyd unrhyw wastraff cyffredinol i safleoedd tirlenwi.

Dim ond ychydig mwy o ynni a ddefnyddiwyd gennym na'r llynedd.

Llwyddom i osgoi 134kg o CO2 mewn allyriadau. Roedd hyn 24% yn llai na'r llynedd ac yn adlewyrchu'r ffaith bod mwy o'n staff bellach yn gweithio'n fwy rheolaidd yn y swyddfa.

Mae'r gyfraith yn mynnu ein bod yn cyhoeddi adroddiad ar ein cynaliadwyedd o dan y Ddyletswydd Bioamrywiaeth a Chydnherthedd Ecosystemau (dyletswydd adran 6). Yn yr adroddiad hwnnw, rydym yn cyhoeddi gwybodaeth fanwl am sut rydym yn rheoli gwastraff, yn defnyddio trydan ac yn cyfrifo allyriadau cymudo.

Gwnaethom osgoi 134kg o CO2 mewn allyriadau.

O dan ein Cynllun Strategol newydd, rydym yn ymrwymo i leihau ein hól troed carbon.

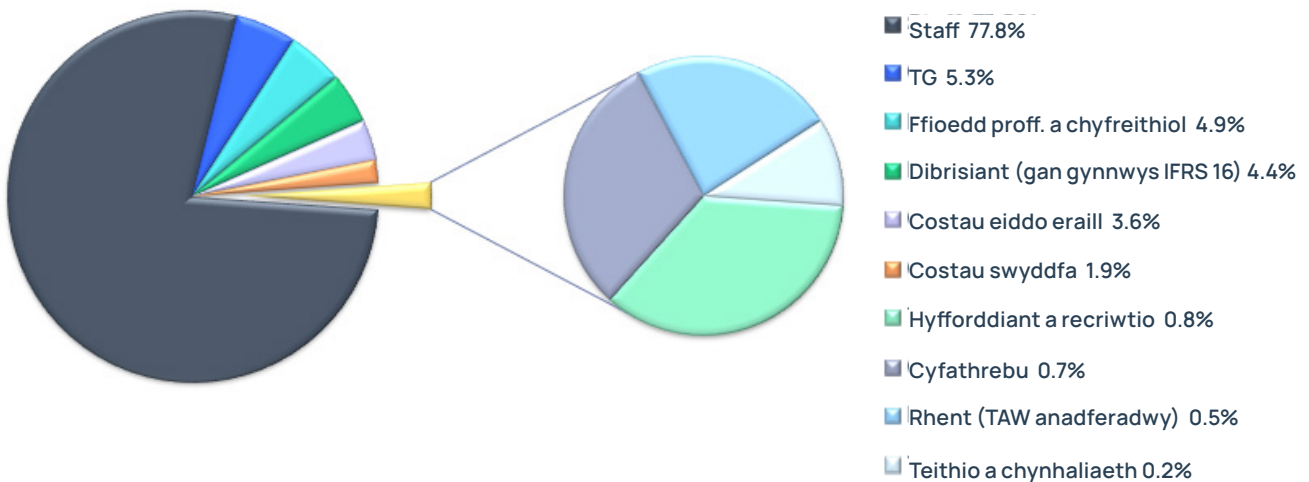

Rheolaeth Ariannol

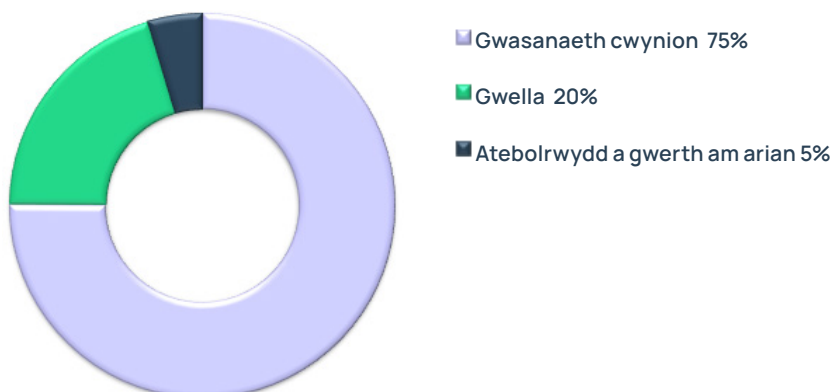
Mae gwariant cyffredinol o ran adnoddau ac arian parod wedi cynyddu o ganlyniad i'r cyllid ychwanegol a ddarparwyd i ni gan Cronfa Gyfunol Cymru i gwrdd â'n llwyth achosion cynyddol, ac i ariannu dyfarniadau cyflog a chwyddiant.

	2022/23	2021/22	Newid
Alldro Adnoddau	£000s	£000s	£000s
Cyfanswm Adnoddau	5,341	5,114	+227
Gofyniad Arian Parod	5,308	5,126	+182

Gwariant Adnoddau Gros 2022/23

Dadansoddiad o wariant yn ôl Nodau Strategol

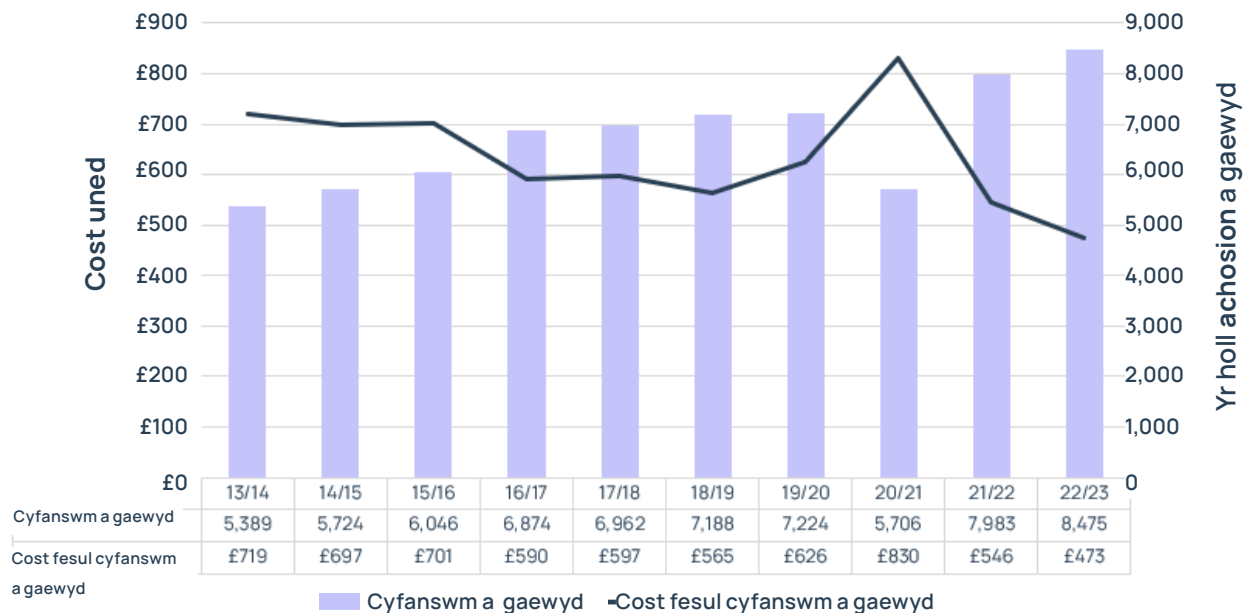

Costau Gwaith Achos

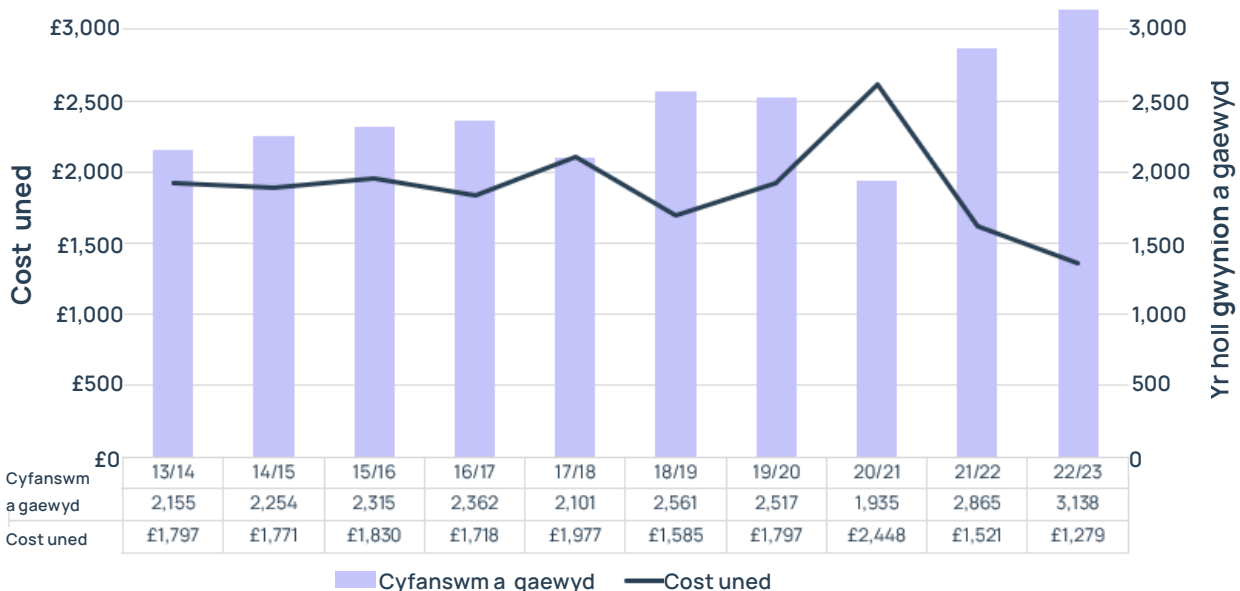
Fel yr amlinellwyd yn yr Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol blaenorol, byddwn nawr yn cyflwyno costau cyfartalog fel wedi'u cyfrifo ar gyfer ein prif weithgaredd, sef derbyn, ystyried, ymchwilio ac ymateb i ymholiadau a chwynion. Dyma ein gweithgarwch o dan Nod Strategol 1, a byddwn yn defnyddio'r ffigurau dadansoddi ar gyfer Costau Gweithredu yn ôl Amcanion Strategol, a gyflwynir yn y cyfrifon archwiliedig hyn.

Mae'r graffiau isod yn dangos cost fesul achos yn gyntaf ar gyfer y gwaith ymholi a chwynion llawn a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn, ac yn ail ar gyfer achosion a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn.

Cost fesul Achos ar gyfer Cyfanswm y Swyddfa o ran Cau Gwaith Achos

Cost fesul Achos ar gyfer Cyfanswm y Swyddfa o ran Cau Chwynion

Sylwer: Mae'r graffiau hyn wedi'u seilio ar wariant y Nod Strategol hwn, ac wedi'u haddasu i brisiau 2022/23.

Mae costau gwaith achos yn adlewyrchu newidiadau i gostau a nifer y cwynion ac ymholiadau a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn. Mae'r amrywiad mewn costau fesul achos yn adlewyrchu'r ffaith yn 2022/23, roedd niferoedd yr achosion a gaewyd yn fyw nag erioed ers creu swyddfa'r Ombwdsmon, tra bod ein costau'n sylweddol is o'u haddasu ar gyfer chwyddiant CPI ym mis Mawrth 2023.

Pwerau Rhagweithiol

Rydym yn nodi gwariant sy'n ymwneud â'r pwerau ychwanegol a roddwyd i'r Ombwdsmon o dan Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019. Caiff gwariant 2022/23 ei adrodd isod:

Deddf 2019 OGCC Gwariant yn 2022/23	£000s
Costau staff	304
Eiddo	15
Gwasanaethau Cyfrifiadurol	12
Costau swyddfa	3
Hyfforddiant	2
Cyfathrebu	1
Cynghorol a Chyfreithiol	1
Cyfanswm	338
Cyllideb	349
Amrywiant	11

Rydym hefyd yn parhau i weithio i nodi'r manteision a wireddwyd gan ein gwaith gan ddefnyddio'r pwerau hyn, yn ogystal â'r costau a osgoir o ganlyniad i'r ddeddfwriaeth a'n gwaith. Mae ein mewn perthynas ag hyn yn cyfeirio'n benodol at yr Aseiad Effaith Rheoleiddiol a'r Memorandwm Esboniadol a baratowyd ar ran Pwyllgor Cyllid Senedd Cymru i gefnogi'r ddeddfwriaeth arfaethedig (ar y pryd).

Er y bu llawer o ffactorau, wrth gwrs, yn effeithio ar wasanaethau cyhoeddus a chwynion yng Nghymru ers paratoi'r Memorandwm Esboniadol, rydym wedi gweithio i asesu effaith y pwerau ychwanegol a chymharu hynny â'r effaith amcangyfrifedig. Roedd y ddeddfwriaeth yn adlewyrchu'r ffaith bod nifer y cwynion i'r Ombwdsmon yn debygol o gynyddu rhwng 5% a 12% y flwyddyn. Roedd yr opsiwn 'gwneud dim' yn adlewyrchu y byddai angen darparu adnoddau ychwanegol i'r Ombwdsmon i fodloni'r galw hwn a defnyddiodd ddull cost uned o nodi'r costau ychwanegol canlyniadol.

Roedd nifer gwirioneddol y cwynion a gafwyd yn 2022/23 yn is na'r rhagamcaniad isaf, sy'n awgrymu bod ein gwaith gwella rhagweithiol wedi helpu i arafu'r cynnydd mewn cwynion. Gan ddefnyddio'r fethodoleg yn y Memorandwm Esboniadol (gan ddefnyddio cost uned fesul cwyn), mae hyn yn cyfateb i arbediad osgoi costau o rhwng £300k a £2.3m yn 2022/23 yn unig. Er y bydd ein gwelliannau wedi cyfrannu'n sylweddol at yr arbediad hwn, wrth gwrs, bydd ffactorau eraill hefyd. Bwriad y pwerau o dan y Ddeddf hefyd oedd cynyddu mynediad at gyfiawnder a chefnogi gwelliannau ehangach i wasanaethau cyhoeddus. Mae'r rhain yn anos i'w meintioli ond nid ydynt yn llai pwysig, ac rydym yn hyderus bod ein hymchwiliadau Ar ein Liwt ein Hunain a'r ffaith ein bod yn derbyn cwynion nad ydynt yn ysgrifenedig (cwynion llafar yn bennaf) wedi cyfrannu at yr amcanion hyn.

Gwariant hyd at 31 Mawrth 2023 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol

	2022/23	2021/22	Rhesymau dros newidiadau sylweddol
	£000	£000	
Cyflogau	3,017	2,863	Dyfarniad cyflog o £1,925 fesul FTE a chynnydd FTE o 2 o gymharu â 2021/22
Costau Nawdd Cymdeithasol	314	273	
Costau pensiwn	809	745	
Ffioedd y gronfa bensiwn	28	39	
Cyfanswm	4,168	3,920	
Rhent	28	193	Ffigurau 2022/23 ar sail IFRS 16
Ffi Archwilio Allanol	17	19	
Ffioedd proffesiynol a chyfreithiol	243	173	Ffioedd proffesiynol ychwanegol
Costau eiddo eraill	192	171	Yn cynnwys tâl llog IFRS 16
Gwasanaethau cyfrifiadurol	284	331	Uwchraddio diogelwch a gwydnwch yn 2021/22
Costau swyddfa	104	137	Llai o gostau llyfrgell a ffôn
Teithio a Chynhaliath	12	6	Mwy o deithio ar ôl y pandemig
Hyfforddi a Recriwtio	42	36	Mwy o recriwtio yn 2022/23
Cyfathrebu	36	47	Llai o gostau cyfieithu yn 2022/23
Dibrisiant	234	61	Ffigurau 2022/23 ar sail IFRS 16
Cyfanswm Costau Gweinyddol Eraill	1,192	1,174	
Costau Gros	5,360	5,094	
Incwm	(19)	(17)	Incwm ychwanegol o gyflogres Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru
Gwariant Net	5,341	5,077	
Cyfalaf	-	37	Uwchraddio diogelwch a gwydnwch yn 2021/22
Adnoddau Net	5,341	5,114	

Mae gwybodaeth fanylach yn y datganiadau ariannol a'r nodiadau sy'n atodiad i'r cyfrifon.

M.M. Morris

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Tudalen y pecyn 98

Adroddiad Atebolrwydd 2022/23

Adroddiad Llywodraethu Corfforaethol

Adroddiad yr Ombwdsmon

O dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, cyllidir y Swyddfa drwy Gronfa Gyfunol Cymru. Rhaid ad-dalu unrhyw falansau arian na chawsant eu gwario i'r Gronfa hon bedair wythnos fan bellaf ar ôl i gopi ardystiedig o'r cyfrifon gael ei osod gerbron Senedd Cymru. Mae hyn yn creu mwy o reolaeth gan fod angen mynd ati'n effeithiol i reoli'r gyllideb ar sail arian ac ar sail adnoddau. Mae cyflog deiliad swydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, a'r costau cysylltiedig, yn gost uniongyrchol i Gronfa Gyfunol Cymru ac yn cael eu gweinyddu drwy Senedd Cymru.

Ar 31 Mawrth 2023, mae'r Swyddfa, sydd wedi'i lleoli ym Mhencoed, Pen-y-bont ar Ogwr yn cynnwys 82 aelod o staff llawn a rhan-amser parhaol, gan gynnwys yr Ombwdsmon, y Prif Swyddog Gweithredu a Chyfarwyddwr Gwelliant a'r Prif Gyngorwr Cyfreithiol a Chyfarwyddwr Ymchwiliadau, yn ogystal â staff ymchwilio a chefnogi.

Darparodd Senedd Cymru £5.3 miliwn o arian parod ar gyfer cyllido'r Swyddfa. Bydd £1k o'r cyllid cyffredinol hwn yn cael ei ddychwelyd i Gronfa Gyfunol Cymru, sef y balans arian parod heb ei ddefnyddio ar ddiwedd y flwyddyn. Cadwyd gwariant y Swyddfa o fewn yr Amcangyfrif y cytunwyd arno ym mis Tachwedd 2021 a'i ddiwygio gan Gyllidebau Atodol yn ystod 2022/23.

Fel y nodwyd yn flaenorol yn yr adroddiad, mae ein costau fesul uned wedi gostwng i'w lefelau isaf ac maent yn adlewyrchu'r nifer fwyaf o gwynion ac ymholiadau a gaewyd gan y Swyddfa, tra bod ein costau'n sylweddol is o'u haddasu ar gyfer chwyddiant CPI.

Taliadau a Rhwymedigaethau Pensiwn

Ceir manylion costau cyflog a chostau cysylltiedig yr Ombwdsmon a'r Swyddfa yn yr Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth.

Mae'r ymrwymadau pensiwn i staff blaenorol a phresennol yn cael eu cyflawni drwy Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) a'r pensiynau sy'n cael eu talu'n uniongyrchol i gyn-Gomisiynwyr neu eu dibynyddion.

Mae manylion pellach i'w gweld yn y Datgeliadau Pensiynau.

Llywodraethu Corfforaethol

Mae deiliad swydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn Gorfforaeth Unigol.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn cynorthwyo'r Ombwdsmon drwy adolygu pa mor gynhwysfawr a dibynadwy yw sicrwydd a llywodraethu, rheoli risgiau, yr amgylchedd rheoli ac uniondeb datganiadau ariannol a'r adroddiad blynyddol. Mae manylion pellach i'w gweld yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Cofrestr Buddiannau

Mae cofrestr buddiannau yn cael ei chadw ar gyfer yr Ombwdsmon, y Cyfarwyddwyr ac aelodau'r Panel Ymgynghorol, a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg.

Cyfarwyddyd Cyfrifyddu

O dan y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Drysorlys EF, dyddiedig 21 Rhagfyr 2006, roedd yn ofynnol i'r Ombwdsmon ddarparu cyfrifon ar gyfer y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 yn unol ag egwyddorion cyfrifyddu a gofynion datgelu yn yr argraffiad o Lawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth (y FReM) a gyhoeddwyd gan Drysorlys EF ac a oedd mewn grym yn 2022/23.

Paratowyd y cyfrifon er mwyn:

- Rhoi darlun teg a chywir o'r sefyllfa ar 31 Mawrth 2023, ac o'r alldro adnoddau net, yr adnoddau a ddefnyddiwyd i gyflawni amcanion, enillion a cholledion cydnabyddedig a'r llifoedd arian ar gyfer y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben bryd hynny.
- Datgelu gwybodaeth am unrhyw wariant neu incwm o bwys na chafodd ei ddefnyddio at y dibenion y'u bwriadwyd gan Senedd Cymru neu drafodion o bwys nad oeddynt yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Archwilwyr

Archwilydd Cyffredinol Cymru yw Archwilydd Allanol cyfrifon OGCC fel y nodwyd ym mharagraff 18 o Atodlen 1 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Cost archwiliad 2022/23 oedd £17k (2021/22: £19k).

Hyd y gwn, mae fy rhagflaenydd a minnau wedi cymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau bod yr archwilwyr yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth sy'n berthnasol i archwilio.

Michelle Morris

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Datganiad Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

O dan Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019, fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mae'n rhaid i mi baratoi cyfrifon adnoddau, ar gyfer pob blwyddyn ariannol, yn nodi'r adnoddau a brynwyd, a oedd yn cael eu dal neu y cafwyd gwared arnynt yn ystod y flwyddyn, yn ogystal â'r defnydd o adnoddau gan y Swyddfa yn ystod y flwyddyn.

Paratwir y cyfrifon adnoddau ar sail croniadau a rhaid iddynt roi darlun gwir a theg o sefyllfa OGCC a'i alldro adnoddau net, Datganiad Sefyllfa Ariannol a llifoedd arian am y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, fel y Swyddog Cyfrifyddu, rhaid i mi gydymffurfio â gofynion 'Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth' ac yn benodol:

- Glynw wrth y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddir gan Drysorlys EF, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a defnyddio polisiau cyfrifyddu addas yn gyson.
- Gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon ar sail resymol.
- Dweud a yw'r safonau cyfrifo perthnasol fel y'u nodwyd yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth wedi cael eu dilyn, a datgelu ac egluro unrhyw wyriadau o bwys yn y datganiadau ariannol.
- Paratoi'r datganiadau ariannol ar sail busnes byw.
- Cadarnhau bod yr Adroddiad Blynyddol a'r Cyfrifon yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy.
- Cymryd cyfrifoldeb personol am yr Adroddiad a'r Cyfrifon Blynyddol a'r barnau sy'n ofynnol ar gyfer penderfynu ei fod yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy.

Mae fy nghyfrifoldebau perthnasol fel Swyddog Cyfrifyddu yn cynnwys priodoldeb a rheoleidd-dra'r arian cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n atebol amdanynt, am gadw cofnodion priodol a diogelu asedau'r Swyddfa fel y nodir yn Rheoli Arian Cyhoeddus a Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Fel y Swyddog Cyfrifyddu, rwyf wedi cymryd pob cam y dylwn fod wedi'u cymryd i sicrhau fy mod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sicrhau bod archwilwyr yr Ombwdsmon yn ymwybodol o'r wybodaeth honno. Hyd y gwn i, nid oes dim gwybodaeth archwilio berthnasol nad yw'r archwilwyr yn ymwybodol ohoni.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23

Statws Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Fel y nodwyd yn Atodlen 1, paragraff 2 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019, mae'r Ombwdsmon yn Gorfforaeth Unigol sy'n dal y Swydd dan Ei Fawrhydi. Mae'r Ombwdsmon yn cyflawni ei ddyletswyddau a nodir mewn deddfwriaeth ar ran y Goron. Mae Atodlen 1, paragraff 19 yn datgan mai'r Ombwdsmon yw Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa'r Ombwdsmon.

Cwmpas y Cyfrifoldeb

Wrth gyflawni fy swyddogaeth fel Swyddog Cyfrifyddu, rwyf wedi sicrhau bod y swyddfa'n gweithio'n effeithiol ac i safon uchel o ran uniondeb. Yn ogystal, mae'r Ombwdsmon yn gyfrifol am gynnal system reolaeth fewnol gadarn sy'n cefnogi'r broses o gyflawni polisiau, nodau ac amcanion Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, gan hefyd ddiogelu'r asedau a'r arian cyhoeddus y mae'r Ombwdsmon yn bersonol gyfrifol amdanynt, yn unol â'r cyfrifoldebau a nodir yn "Rheoli Arian Cyhoeddus"

Mae'r Ombwdsmon yn annibynnol ar Senedd Cymru, ond yn atebol i'w Bwyllgor Cyllid a'i Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus am y defnydd o adnoddau a ddarperir. Wrth bennu lefel yr adnoddau sydd ar gael i'r swyddfa, ystyrir y cynigion ar gyfer cyllideb Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru gan Bwyllgor Cyllid Senedd Cymru yn unol â'r broses a nodir yn y Ddeddf. Paratoir Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol cyfun i'w rhoi gerbron y Pwyllgor Cyllid.

Disgwylir i mi gynnwys y datganiad hwn gyda fy adroddiad blynyddol a'r cyfrifon i egluro sut yr eir ati i lywodraethu fy Swyddfa ac i sicrhau bod hynny yn bodloni gofynion y Cod Llywodraethu Corfforaethol a'r Llyfr Oren: Rheoli Risg. Er mwyn gallu bodloni'r gofynion hyn, rwyf wedi cynnal strwythurau, systemau a gweithdrefnau priodol sy'n gynhwysfawr ac sy'n rhoi tystiolaeth i mi bod y trefniadau llywodraethu'n gweithio fel y'u bwriadwyd ar draws y sefydliad cyfan a'i weithgareddau. Mae trefniadau o'r fath yn cynnwys fy Fframwaith Llywodraethu, rheolaeth fewnol gynhwysfawr, trefniadau archwilio mewnol ac allanol effeithiol a gweithdrefnau rheolaeth ariannol cadarn, cynllunio risg a monitro.

Cynllunio Strategol a Monitro Perfformiad

Estynnwyd y [Cynllun Strategol](#) ar gyfer y 3 blynedd 2019/20 i 2021/22 am flwyddyn arall (2022/23) i ganiatáu ar gyfer datblygu Cynllun 3 blynedd newydd. Roedd y Cynllun ar waith yn ystod 2022/23 yn cynnwys y canlynol:

Ein Gweledigaeth ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru:

Gwasanaethau sy'n gwrando'n ac yn dysgu o gwynion.

Ein Cenhadaeth:

Cadarnhau cyfiawnder a gwella gwasanaethau cyhoeddus.

Ein Hamcanion Strategol:

Nod Strategol 1: Cyflawni Cyfiawnder

Gwasanaeth cwynion teg, annibynnol, cynhwysol ac ymatebol.

Nod Strategol 2: Hyrwyddo Dysgu, Gweithio i Wella Gwasanaethau Cyhoeddus

Hyrwyddo dysgu o gwynion ac ysgogi gwelliannau ar raddfa ehangach.

Nod Strategol 3: Defnyddio Adnoddau'n Ddoeth a Sicrhau bod y Sefydliad yn Addas ar gyfer y Dyfodol

Nodi a mabwysiadu arfer gorau. Sicrhau gwerth am arian a gwasanaethau sy'n addas ar gyfer y dyfodol. Cefnogi staff a sicrhau dulliau llywodraethu da sy'n ein cefnogi a'n herio.

Er mai gwaith y timau unigol yn y swyddfa yw rhoi'r camau a nodwyd ar waith, mae'r Tîm Rheoli'n monitro'r cynnydd a wneir yn erbyn targedau a'r canlyniadau a sicrhawyd drwy adroddiadau misol.

System Rheolaeth Fewnol

Mae'r system reolaeth fewnol wedi'i llunio i reoli risg ar lefel resymol yn hytrach nag i gael gwared â phob risg o fethu â chyflawni polisiau, nodau ac amcanion; felly dim ond sicrwydd rhesymol, ac nid sicrwydd llwyr o effeithiolrwydd y gall ei gynnig. Mae'n seiliedig ar broses barhaus a luniwyd i ganfod a blaenoriaethu'r risgiau o ran cyflawni fy mholisiau, fy nodau a'm hamcanion, i werthuso'r tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n cael eu gwireddu, a'u heffaith pe bai hynny'n digwydd, ac i'w rheoli'n effeithiol, yn effeithlon ac yn ddarbodus.

Mae'r system wedi bod mewn grym gan Swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2023 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r cyfrifon hyn, ac mae'n cydymffurfio â chyfarwyddyd Trysorlys EF. Ni effeithiodd newidiadau o ganlyniad i bandemig Covid-19 ar Reolaethau Mewnol. Ni chanfuwyd gwendidau sylweddol o ran rheolaeth fewnol yn sgil gwaith archwilio ac mae camau i wella rheolaeth ymhellach yn cael eu rhoi ar waith yn brydlon ac yn cael eu monitro gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg.

Trefniadau Llywodraethu Corfforaethol: Aelodau Annibynnol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Mae trefniadau llywodraethu yn cynnwys Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg (ARAC). Dyma gyfrifoldebau'r Pwyllgor:

a) Cylch Gorchwyl

Mae'r Pwyllgor yn fy nghynorthwyo drwy adolygu pa mor gynhwysfawr a dibynadwy yw sicrwydd ar lywodraethu, rheoli risg, yr amgylchedd rheoli ac uniondeb datganiadau ariannol a'r adroddiad blynyddol. Dim ond rôl craffu a chynghori sydd gan y Pwyllgor ac nid oes ganddo rôl na chylch gwaith mewn perthynas â phenderfyniadau gwaith achos a wneir gan OGCC.

b) Aelodaeth

Mae'r aelodaeth yn cynnwys o leiaf bedwar, ac uchafswm o wyth, aelod allanol annibynnol. Roedd y canlynol yn aelodau o'r Pwyllgor yn 2022/23;

- Mr Ian Williams, cyn Brif Weithredwr Grŵp Hendre Cyf. - Cadeirydd
- Mr Trevor Coxon, cyn Swyddog Monitro Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam (hyd nes Ebrill 2022)
- Mr John McSherry, cyn Uwch Reolwr yn Admiral Group Limited
- Mr Mike Usher, cyn Gyfarwyddwr Archwilio Cymru
- Mrs Joanest Varney-Jackson, cyn Uwch Gyfreithiwr Senedd Cymru
- Dr Jane Martin CBE (ers Hydref 2022), cyn Ombwdsmon Llywodraeth Leol
- Mr Dave Tosh (ers Ionawr 2023), cyn Gyfarwyddwr Adnoddau Comisiwn y Senedd.

Yn ystod y flwyddyn adolygais drefniadau llywodraethu'r ARAC a'r Panel Ymgynghorol, gan gynnwys maint y Pwyllgor/Panel, cyfnodau'r swydd, amseriad y cyfarfodydd, trefniadau hyfforddi a bylchau sgiliau. O ganlyniad i'r adolygiad hwnnw, gwneuthum nifer o newidiadau i gynyddu parhad, gwydnwch a'r ystod o sgiliau. Roedd y newidiadau, a oedd yn ystyried argymhellion gan Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Senedd a Phwyllgor Cyllid y Senedd, hefyd yn darparu ar gyfer hyfforddiant mwy rheolaidd i aelodau.

c) Hyfforddiant

Gwahoddir Aelodau'r Pwyllgor i asesu eu hanghenion hyfforddi yn flynyddol. Darperir rhaglen gynefino ar gyfer holl aelodau newydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Yn ystod 2022/23 cymerodd aelodau ran mewn Gweithdy Seiberddiogelwch (Hydref 2022) a chawsant sesiwn hyfforddi (Chwefror 2023) aoedd yn cynnwys cyflwyniadau gan staff ar draws y swyddfa ar eu meysydd gwaith.

d) Cyfarfodydd

Mae'r Pwyllgor yn llunio ei raglen waith flynyddol ei hun. Yn gyffredinol, mae'r Pwyllgor yn cyfarfod bedair gwaith yn ystod y flwyddyn.

Mae'r Ombwdsmon yn bresennol yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ac mae'r Prif Swyddog Gweithredol yn gweithredu fel Ysgrifennydd y Pwyllgor. Hefyd yn bresennol yn rheolaidd mae archwilwyr mewnol ac allanol ac aelodau priodol o Dîm Rheoli'r Ombwdsmon.

Ymhob cyfarfod, mae'r Pwyllgor wedi cael nifer o eitemau sefydlog ar yr agenda. Mae'r rhain yn cynnwys unrhyw ddatganiad o dwyll neu golledion a gafwyd, gan gynnwys colli data. Ym mhob cyfarfod, cafodd y Pwyllgor gopi o'r adroddiad Monitro'r Gyllideb a ystyriwyd gan y Tîm Rheoli. Bwriad hyn yw rhoi sicrwydd i'r Pwyllgor bod craffu ar sefyllfa ariannol yn digwydd yn rheolaidd yn y Swyddfa.

Yn ystod y flwyddyn hefyd cafodd y Pwyllgor adroddiadau ar nifer o faterion priodol eraill sy'n dod o fewn ei Gylch Gorchwyl. Roedd y rhain yn cynnwys: y cyfrifon naw a deuddeg mis, cynlluniau archwilio mewnol, adroddiadau archwilio mewnol, adolygiad o'r Polisi Chwythu'r Chwiban, diweddariadau ar ddatblygiadau TG pwysig, a materion llywodraethu ariannol a chorfforaethol perthnasol. Bu'r Pwyllgor yn adolygu trefniadau atal twyll a gwrth-lygredd y Swyddfa, yng

nghyd-destun Fframwaith Atal Twyll Swyddfa'r Cabinet i fodloni'i hun bod trefniadau priodol ar waith. Adolygodd y Pwyllgor hefyd bolisi atal twyll y Swyddfa, i fodloni ei hun bod trefniadau priodol ar waith.

Rhoddodd y Pwyllgor gyngor i mi i sicrhau bod Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022/23 yn cynnwys gwybodaeth briodol a'i fod yn cydymffurfio ag arferion gorau.

Mae rheoli risg yn eitem sefydlog. Ym mhob cyfarfod bu'r Pwyllgor yn ystyried adroddiad ynglŷn â'r risgiau mwyaf a nodwyd. Aeth y Pwyllgor ati i archwilio a herio'r risgiau a adroddwyd i fodloni ei hun bod risgiau allweddol wedi'u nodi. Ystyriwyd yn flaenorol y dull cyffredinol o reoli risg a lliniaru risg mewn gweithdy a hwyluswyd gan yr archwilwyr mewnol a chafodd ei adolygu gan y Pwyllgor ym mis Hydref 2022. Mae gweithdy pellach wedi'i drefnu ar gyfer 2023. Yn ogystal, bob yn ail gyfarfod, mae'r Pwyllgor yn cynnal adolygiad manwl o risg benodol sydd wedi'i dewis o'r gofrestr risg.

Yn ystod y flwyddyn, daeth cyfnod un aelod i ben, ac ymunodd un aelod newydd â'r Pwyllgor. Yn ogystal, ymunodd Cadeirydd Panel Ymgynghorol yr Ombwdsmon â'r Pwyllgor. Mae hyn yn darparu parhad ac yn cefnogi craffu gwybodus. Mae'r Pwyllgor yn cynnwys 3 aelod annibynnol nad ydynt yn aelodau o'r Panel Ymgynghorol. Roedd nifer y cyfarfodydd a fynychwyd, ynghyd â nifer y cyfarfodydd yr oedd gofyn i bob aelod ei fynychu, fel a ganlyn:

Aelod o'r Pwyllgor	Uchafswm nifer y presenoldebau posibl	Gwir nifer y presenoldebau	% mynychwyd
Ian Williams (Cadeirydd)	4	4	100
Trevor Coxon (hyd nes Ebrill 2022)	1	1	100
John McSherry	4	4	100
Mike Usher	4	4	100
Joanest Varney-Jackson	4	3	75
Jane Martin (o fis Hydref 2022)	2	1	50
Dave Tosh (o fis Ionawr 2023)	1	1	100

e) Archwilio Mewnol ac Allanol

Cafodd y Pwyllgor adroddiadau rheolaidd gan yr archwilwyr mewnol a'r archwilwyr allanol. Cynlluniwyd y gwaith archwilio mewnol yn ystod y flwyddyn ar sail asesiad cyffredinol o'u hanghenion ac a gyflawnwyd drwy eu rhaglen flynyddol y cytunwyd arni. Roedd ei adroddiadau yn nodi'r fframwaith rheolaeth fewnol boddhaol yn y sefydliad a gwnaed argymhellion ar gyfer gwella lle'r oedd angen.

Ym mhob archwiliad, barnwyd fod lefel y sicrwydd yn 'Sylweddol', y lefel sicrwydd uchaf. Gwnaethpwyd nifer o argymhellion ac mae'r rhain naill ai wedi'u cwblhau neu byddant yn cael eu cwblhau o fewn amserlenni y cytunwyd arnynt.

Roedd yr archwiliadau mewnol a gynhaliwyd yn 2022/23 a'r asesiadau cyffredinol fel a ganlyn:

	Lefel sicrwydd
Rheoli Risg – Rheolaethau Lliniaru	SYLWEDDOL
Diogelwch Gwybodaeth - GDPR	SYLWEDDOL
Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant	SYLWEDDOL
Pwerau Rhagweithiol / Newydd	SYLWEDDOL
Rheoli Perfformiad Staff	SYLWEDDOL
Rheolaethau Ariannol Allweddol:	
Cyflogres	SYLWEDDOL
Cyfriflyfr Cyffredinol	SYLWEDDOL
Asedau sefydlog	SYLWEDDOL
Adolygiad Ôl-weithredu o Sage 200	SYLWEDDOL

Yn ogystal, cynhaliwyd archwiliad o argymhellion blaenorol yr archwilio mewnol. Canfu fod yr holl argymhellion blaenorol wedi'u gweithredu. Nodwyd yn Adroddiad Blynyddol yr archwilwyr mewnol ar gyfer 2022/23:

'Mae TIAA yn fodlon, ar gyfer y meysydd a adolygwyd yn ystod y flwyddyn, fod gan yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru brosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu rhesymol ac effeithiol ar waith.'

Mae'r canfyddiadau hyn hefyd yn rhoi sicrwydd bod y trefniadau ar waith yn lleihau pa mor agored i risg yw'r swyddfa.

Nododd y Pwyllgor drylwyredd y gwaith archwilio, ymarferoldeb yr argymhellion ac ymateb agored a chadarnhaol y rheolwyr i'r argymhellion a wnaed.

Mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol flaenorol, ystyriodd y Pwyllgor yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2021/22 a oedd yn cynnwys Datganiad Llywodraethu'r swyddfa ar gyfer 2021/22 ynghyd ag Adroddiad Archwiliad Allanol o Ddatganiadau Ariannol a Llythyr Rheoli. Rhoddwyd barn ddiamod yn dilyn y gwaith archwilio allanol a gynhaliwyd gan Archwilio Cymru ar Gyfrifon 2021/22. Nid oedd unrhyw argymhellion yn deillio o'r Archwiliad.

Mae gan yr Archwilwyr Mewnol ac Allanol yr hawl i godi unrhyw fater drwy bolisi mynediad agored gyda'r Cadeirydd a thrwy'r hawl honno i ddwyn unrhyw fater i sylw'r Pwyllgor. Sicrhaodd y Pwyllgor, drwy adolygu rhaglenni'r Archwilwyr Mewnol ac Allanol, eu bod yn cydweithredu'n effeithiol â'i gilydd. Mae ansawdd y gwaith archwilio wedi cael ei werthuso yn ystod y flwyddyn drwy ystyried yr adroddiadau archwilio a'r argymhellion a'r ddeialog mewn cyfarfodydd rhwng Aelodau'r Pwyllgor a'r Archwilwyr.

I sicrhau y gellir codi materion priodol yn gyfrinachol mae Cadeirydd y Pwyllgor yn cynnal cyfarfod bob blwyddyn â chynrychiolwyr yr Archwilwyr Allanol a Mewnol. Cynhaliwyd cyfarfod o'r fath 27 Ebrill 2023.

f) Prosesau Monitro

Ym mhob cyfarfod yn ystod 2022/23, cafodd y Pwyllgor adroddiad ar y cynnydd sydd wedi'i wneud o ran gweithredu ar argymhellion yr Archwilwyr Mewnol ac Allanol. Roedd aelodau'r Pwyllgor yn fodlon bod yr holl argymhellion a wnaed wedi cael neu am gael eu rhoi ar waith yn unol â'r amserlenni y cytunwyd arnynt.

g) Adolygiad ac Asesiad Blynyddol

Cynhelir yr adolygiad blynyddol hwn er mwyn gwerthuso gwaith y Pwyllgor a sicrhau bod gwaith y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn parhau i gydymffurfio â'r Egwyddorion Arfer Da sydd wedi'u nodi yn Llawlyfr Pwyllgorau Archwilio Trysorlys EF. I helpu'r Pwyllgor benderfynu a oedd yn cydymffurfio ag arferion da, gwahoddwyd pob aelod i lenwi 'Rhestr Wirio Hunanasesiad Pwyllgorau Archwilio' Swyddfa Archwilio Genedlaethol. Cafodd sylwadau gan aelodau o'r Pwyllgor eu hystyried wrth baratoi'r Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2022/23.

Casgliad Adolygiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg oedd ei fod wedi cael gwybodaeth a sicrwydd cynhwysfawr a oedd yn ddibynadwy ac yn ddigon iddo gyflawni ei gyfrifoldebau. Roedd y sicrwydd hwn yn dangos bod yr amgylchedd rheolaeth fewnol cyffredinol, adroddiadau ariannol, rheoli risg ac ansawdd y gwaith Archwilio Allanol a Mewnol yn foddhaol.

Felly, roedd y Pwyllgor yn gallu rhoi sicrwydd y byddai'n fy nghynorthwyo i fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i gydymffurfio â fy nyletswyddau fel Swyddog Cyfrifyddu. Rhoddodd y Pwyllgor dystiolaeth a fyddai'n helpu gyda'r gwaith o baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn.

Y Panel Ymgynghorol

Mae'r Panel Ymgynghorol yn fforwm anstatudol a'i brif rôl yw fy nghynorthwyo a fy nghynghori'r wrth arwain a phennu amcanion strategol Swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Hefyd, mae'r Panel yn cynnig persbectif allanol i helpu gyda'r gwaith o ddatblygu polisiâu ac arferion. Roedd gwaith y Panel yn ystod y flwyddyn yn cynnwys rhoi cyngor ar ddatblygu'r Cynllun Strategol newydd a'r Amcangyfrif ar gyfer 2023/24, adolygu perfformiad y sefydliad ac asesu effaith pwerau rhagweithiol yr Ombwdsmon.

Yn dilyn ymarfer recriwtio, penodwyd tri aelod newydd i'r Panel o fis Ionawr 2023.

Rôl gynghori sydd gan y Pwyllgor Ymgynghorol c nid oes ganddo rôl na chylch gwaith mewn perthynas â phenderfyniadau gweithredol neu waith achos a wneir gan OGCC.

Rhoi Gwybod am Ddigwyddiadau sy'n Ymwneud â Data Personol

Mae'r holl ddigwyddiadau sy'n ymwneud â data personol yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, ni waeth a yw OGCC ar fai ai peidio. Pan fydd OGCC ar fai, Mae canllawiau a gyhoeddwyd gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (ICO) yn cael eu hystyried i sefydlu a oes angen adrodd y digwyddiad i'r swyddfa honno. Yn ystod 2022/23, roedd angen rhoi gwybod i'r ICO am un digwyddiad.

Y Fframwaith Risg a Rheoli

Yn unol â "Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru" rwyf yn cael fy nghynorthwyo gan Gyfrifydd Ariannol proffesiynol a chymwysedig sy'n ymgymryd â chyfrifoldebau'r cyfarwyddwr cyllid fel sy'n cael ei nodi yn y ddogfen honno.

Mae rheoli risg a'r gofrestr risgiau yn eitemau sefydlog ar agenda'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, ac mae'r agwedd at reoli risg, ynghyd â chwant risg, yn cael eu hadolygu'n rheolaidd.

Rwyf yn parhau i wella'r trefniadau ar gyfer rheolaeth fewnol gadarn er mwyn sicrhau bod y swyddfa'n gallu canfod, asesu a rheoli risg yn effeithiol. Wrth ymgymryd â'r cyfrifoldeb hwn yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023, rwy'n cael cymorth gan y Prif Swyddog Gweithredol y dirprwywyd rhai o'm cyfrifoldebau iddo.

Rwy'n fodlon bod y systemau sydd ar waith yn nodi risgiau posibl yn gynnar ac yn caniatáu imi gymryd camau priodol, trwy reolaeth weithredol, i leihau unrhyw effaith andwyol ar y swyddfa.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn derbyn adroddiadau rheolaidd ar y risgiau sy'n ymwneud â'r swyddfa, yn archwilio dull y swyddfa o ymdrin â'r risgiau hynny ac yn darparu sylwadau ac awgrymiadau ar risgiau cyfredol a rhai sy'n dod i'r amlwg. Mae risgiau'n cael eu hystyried ar draws nifer o feysydd allweddol neu orwelion risg. Mae'r rhain yn cynnwys:

- gweithrediadau, gan gynnwys cymorth gweithredol
- risgiau ariannol, llywodraethol a chyfreithiol
- risgiau i enw da
- risgiau rheoli data a gwybodaeth.

Amlygodd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol diwethaf (2021/22) ddau risg uchel. Roedd y cyntaf o'r rhain yn ymwneud ag effaith y niferoedd cynyddol o gwynion heb gynnydd cyfatebol mewn adnoddau. Arhosodd y risg honno yn uchel ar gyfer 2022/23. Roedd y risg uchel arall yn ymwneud â'r risg o seiber-ymosodiad, maleiswedd, firws neu feddalwedd wystlo ar ein systemau TG. Er bod y risg honno'n parhau i fod yn gymharol uchel, mae cryn dipyn o waith wedi'i wneud yn ystod y flwyddyn i leihau'r tebygolrwydd o ymosodiad llwyddiannus ac effaith hynny. Mae angen rheolaeth gyson a gweithredol ar y risg hon, ond roedd y raddfa risg ar ddiwedd y flwyddyn ychydig yn is na lefel uchel / coch, felly nid yw'n cael ei hadrodd yn fanwl yma. Ar ddiwedd 2022/23, y ddau risg uchel / coch oedd:

Gorwel Risg	Risg ac effaith risg:	Rheoli a lliniaru'r risg:	Risgiau sy'n anodd cael gwared arnynt:
Gweithrediadau a chymorth gweithredol	Risgiau o nifer uchel parhaus o gwynion ac adnoddau cyfyngedig o ran staff. Mae cwynion gwasanaeth cyhoeddus i fyny 2% o gymharu â 2021/22 (a 49% yn uwch na 2020/21), heb gynnydd mewn staff. Effaith: gwasanaeth arafach i achwynwyr, mwy o bwysau ar staff, effaith andwyol ar lesiant a risg o straen.	Gwneud y defnydd gorau posibl o adnoddau staff o ystyried y gyllideb sydd ar gael. Perfformiad staff cymorth. Symleiddio ein prosesau. Monitro llwythi achosion a chynnydd ar waith. Gweithio'n agos ac yn gefnogol gyda chyrrff cyhoeddus i wella'r ffordd y maent yn delio â chwynion.	Cynnydd yn nifer y cwynion newydd, heb gynnydd cymesur mewn adnoddau, yn golygu bod y risg weddilliol yn cael ei hystyried yn GOCH .

Gorwel Risg	Risg ac effaith risg:	Rheoli a lliniaru'r risg:	Risgiau sy'n anodd cael gwared arnynt:
<p>Ariannol</p>	<p>Nid yw setliad cyllideb y dyfodol yn ddigon i gwrdd â blaenoriaethau'r Cynllun Strategol. Effaith: Ni chaiff amcanion y Cynllun Strategol eu cyflawni, sy'n golygu na allwn gyflawni cyfiawnder fel y dymunwn, na allwn fuddsoddi mewn gwella ein gwasanaeth a'n helpu i reoli niferoedd cynyddol o gwynion ac nad ydym yn cyflawni gwelliannau i wasanaethau cyhoeddus a mwy o hygyrchedd i ein gwasanaeth.</p>	<p>Mae'r Cynllun Strategol ar gyfer 2023/26 yn nodi pedwar Nod Strategol i gyflawni cyfiawnder, cynyddu hygyrchedd a chynhwysiant, cynyddu effaith ein gwaith rhagweithiol a bod yn sefydliad iach, effeithlon ac atebol. Mae angen cyllid a buddsoddiad parhaus ar gyfer y rhain. Mae risg sylweddol na fydd cyllidebau'n ddigon i fuddsoddi i gwrdd â'r galw am wasanaethau, i wella hygyrchedd ac i ysgogi gwelliannau mewn gwasanaethau cyhoeddus.</p>	<p>Byddwn yn defnyddio adnoddau'n ddoeth ac yn cyflwyno'r achos dros fuddsoddi, ond ystyrir bod y risg sy'n anodd cael gwared arno yn GOCH.</p>

Trefniadau Fframwaith Sicrhau Risg

Fframwaith OGCC			
<ul style="list-style-type: none"> • Amcanion Strategol o Gynllun Corfforaethol <ul style="list-style-type: none"> • Rhaglen Waith • Rheoli risg • Polisi atal twyll • Fframwaith llywodraethu • Polisiâu, gweithdrefnau a chod ymddygiad 			
Y Panel Ymgynghorol	Swyddog Cyfrifyddu	Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg	Tîm Rheoli
Yn darparu cefnogaeth a chyngor ar weledigaeth, gwerthoedd a dibenion ynghyd â chyfeiriad a chynllunio strategol.	Llywodraethu. Gwneud penderfyniadau. Rheolaeth ariannol. Rheoli risg.	Adolygu a monitor systemau llywodraethu, risgiau a rheolaethau mewnol. Cytuno ar y datganiad llywodraethu.	Cynllun Corfforaethol 3 blynedd. Cynllun Gweithredol. Monitro perfformiad. Polisiâu corfforaethol. Rheoli risg. Gwerth am arian.
Arweiniad Canolog		Polisiâu, cynlluniau a chofrestr risg OGCC	Datganiad Llywodraethu Blynyddol
Trysorlys EF. FReM. Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru. Archwiliad Mewnol y Sector Cyhoeddus.			
Cydrannau Map Sicrwydd			
Haen amddiffyn 1af Adrodd ar gyflawni strategol a gweithredol. Adrodd KPI. Rheolyddion ariannol/monitro cyllidebau.	2il Haen amddiffyn Adolygu cofrestr risg. Sicrhau ansawdd. Sicrhau diogelwch gwybodaeth.	3ydd Haen amddiffyn Adroddiadau archwilio mewnol. Archwiliadau cyfrifo ariannol di-rybudd.	
Sicrwydd Arall Archwilio allanol. Craffu gan y Pwyllgor Cyllid, PA a PAC.			

Yn y flwyddyn sydd i ddod, byddaf i a fy Nhîm Rheoli yn parhau i weithio i reoli a lleihau'r risgiau yn y meysydd allweddol hyn a bydd y risgiau yn cael eu hystyried ym mhob cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg.

Y Broses Gyllidebu

Yn rhinwedd fy swydd fel Swyddog Cyfrifyddu, rwyf yn sicrhau bod gennyf drefniadau ar waith sy'n cadw rheolaeth dynn ar yr arian cyhoeddus sydd yn fy ngofal. Mae'r Tîm Rheoli yn cael adroddiad monitro cyllideb bob mis sy'n nodi gwir wariant o'i gymharu â'r gwariant a glustnodwyd yn y gyllideb. Ystyrir unrhyw faterion gwariant annisgwyl a allai godi yn ystod y flwyddyn er mwyn gallu cymryd camau priodol i gadw o fewn y gwariant a gyllidebwyd lle bo hynny'n bosibl, neu i chwilio am adnoddau ychwanegol lle na ellir delio â phwysau o ran costau.

O ran y broses llunio amcangyfrif ariannol OGCC ar gyfer 2023/24, cafodd papur yn nodi meini prawf cychwynnol ar gyfer y gyllideb ei drafod gan y Panel Ymgynghorol ym mis Gorffennaf 2022. Yn gyffredinol, roedd y cyflwyniad yn gofyn am gynnydd o 11.8% (adnodd) i adlewyrchu'r cynnydd mewn cyflogau a phrisiau, y cynnydd sylweddol yn y llwyth achosion a'r angen i fuddsoddi mewn gwella gwasanaethau. Yn sgil craffu gan y Pwyllgor Cyllid ym mis Hydref, nid oedd y Pwyllgor yn cefnogi'r cyflwyniad. Cyflwynwyd a chefnogwyd cyflwyniad diwygiedig, a oedd yn gofyn am gynnydd o 6.7%, gan y Pwyllgor. Cafodd hyn ei gynnwys yng Nghynnig Cyllideb Flynyddol Cymru ym mis Mawrth 2023.

Casgliad

Gallaf ddatgan nad oedd gwendidau o bwys yn system rheolaeth fewnol y swyddfa yn 2022/23 a fyddai wedi effeithio ar allu'r swyddfa i gyflawni ei pholisiau, ei nodau a'i hamcanion a bod trefn Lywodraethu Gorfforaethol gadarn ar waith heb unrhyw enghreifftiau o dorri'r Cod Llywodraethu Corfforaethol.

MM. Morris.

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 2006, caiff fy nhaliadau cydnabyddiaeth a'm costau yswiriant gwladol a phensiwn cysylltiedig eu talu gan Gronfa Gyfunol Cymru, yn hytrach na'u talu'n uniongyrchol. Er tryloywder, caiff y costau hyn eu cynnwys yn yr adroddiad taliadau cydnabyddiaeth.

Taliad Cydnabyddiaeth

Mae'r adrannau canlynol yn rhoi manylion tâl cydnabyddiaeth a llog pensiwn uwch reolwyr y Swyddfa: Michelle Morris - Yr Ombwdsmon, Chris Vinestock - Prif Swyddog Gweithredu & Chyfarwyddwr Gwelliant a Katrin Shaw - Prif Gyngorwr Cyfreithiol a Chyfarwyddwr Ymchwiliadau. Roedd Nick Bennett yn ei swydd fel Ombwdsmon yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22.

Ffigur Cyfanswm Sengl o Dâl Cydnabyddiaeth					
2022/23					
Swyddogion	Cyflog (£'000)	Taliadau bonws (£'000)	Buddion mewn Nwyddau neu Wasanaethau (i'r £100 agosaf)	Buddion Pensiwn (i'r £1,000 agosaf)	Cyfanswm (£'000)
Michelle Morris	145-150	-	-	57,000	205-210
Chris Vinestock	105-110	-	-	-47,000	60-65
Katrin Shaw	90-95	-	-	-12,000	80-85

Mae buddion pensiwn negyddol gan nad oedd y cynnydd mewn pensiwn oherwydd gwasanaeth ychwanegol yn ddigon i wrthbwysu y cynnydd chwyddiant sylweddol. Felly, mewn termau real mae gwerth y pensiwn wedi gostwng..

Ffigur Cyfanswm Sengl o Dâl Cydnabyddiaeth					
2021/22					
Swyddogion	Cyflog (£'000)	Taliadau bonws (£'000)	Buddion mewn Nwyddau neu Wasanaethau (i'r £100 agosaf)	Buddion Pensiwn (i'r £1,000 agosaf)	Cyfanswm (£'000)
Nick Bennett	150-155	-	-	59,000	210-215
Chris Vinestock	105-110	-	-	27,000	135-140
Katrin Shaw	90-95	-	-	28,000	120-125

Cyflog

Mae cyflog yn cynnwys cyflog gros, goramser ac unrhyw lwfansau eraill i'r graddau eu bod yn destun trethiant y DU.

Buddion mewn nwyddau neu wasanaethau

Mae gwerth ariannol buddion mewn nwyddau neu wasanaethau yn cynnwys unrhyw wariant sydd wedi'i dalu gan OGCC ac sy'n cael ei drin gan Gyllid a Thollau EF fel enillion trethadwy. Ni fu gwariant o'r fath.

Bonysau

Ni thalwyd bonws yn ystod y flwyddyn i mi nac i unrhyw staff fy swyddfa, gan nad oes cynllun bonws ar waith.

Lluosrifau cyflog

Ym mlwyddyn ariannol 2022/23, band taliad cydnabyddiaeth y cyfarwyddwr ar y cyflog uchaf oedd £145-£150,000 (2021/22 = £150-£155,000), gostyngiad o 3.3%.

Mae'r Llawlyfr Adroddiadau Ariannol ar gyfer 2022/23 yn gofyn am ragor o adroddiadau ar ddatgeliadau cyflog teg.

	2022/23	2021/22
Taliad cydnabyddiaeth 25ain canradd	£35,069	£32,799
Cymhareb cyflog 25ain canradd	4.2	4.6
Taliad cydnabyddiaeth 50fed canradd	£46,551	£44,625
Cymhareb cyflog 50fed canradd	3.2	3.4
Taliad cydnabyddiaeth 75ain canradd	£50,799	£48,876
Cymhareb cyflog 75ain canradd	2.9	3.1

Canran y cynnydd mewn cyflog canolrifol yw 4.3%. Yn 2022/23, ni chafodd yr un gweithiwr daliad cydnabyddiaeth a oedd yn fwy na thâl y cyfarwyddwr sy'n cael y cyflog mwyaf (2021/22 = dim un).

Roedd ystod y taliadau rhwng £23,000 i £150,000 (2019/20 = £20,000-£155,000). Mae'r cyfanswm taliad cydnabyddiaeth yn cynnwys cyflog, tâl seiliedig ar berfformiad heb ei gyfuno, a buddion o fath arall. Nid yw'n cynnwys

taliadau diswyddo, taliadau dros dro, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr na gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian pensiynau.

Dyfarniadau cyflog

Mae cyflogau'r staff yn gysylltiedig â dyfarniadau cyflog a roddir i weithwyr sy'n gweithio ym maes Llywodraeth Leol yng Nghymru a Lloegr. Yn unol â'r weithdrefn honno, dyfarnwyd dyfarniad cyflog o £1,925 fesul cyfwerth ag amser llawn i staff ym mis Tachwedd 2022 wedi'i ôl-ddyddio i Ebrill 2022.

Pensiynau

Isod, dangosir hawliau pensiwn yr unigolion a enwir uchod:

Rhwymedigaethau Pensiwn

Mae'r ymrwymïadau pensiwn i staff blaenorol a phresennol yn cael eu cyflawni drwy'r Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) a'r pensiynau sy'n cael eu talu'n uniongyrchol i gyn Gomisiynwyr neu eu dibynnyddion.

Enw	Ar 31/03/23					Ar 31/03/22
	Pensiwn cronedig ar oedran pensiwn a'r cyfandaliad cysylltiedig	Gwir gynnydd mewn pensiwn a chyfandaliad cysylltiedig ar oedran pensiwn	CETV	Gwir gynnydd mewn CETV	Cyfraniad y cyflogwr at gyfrifon pensiwn partneriaeth	CETV
	£000	£000	£000	£000	I'r £100 agosaf	£000
Michelle Morris	0-5	2.5-5	48	37	-	Ddim yn berthnasol
Chris Vinestock	75-80	0	1151	-41	-	1068
Katrin Shaw	45-50	0	723	-21	-	666

Mae CETV yn cyfeirio at y gwerth trosglwyddo sy'n cyfateb i arian parod, a gellir dod o hyd i ragor o wybodaeth yn y Datgeliadau Pensiynau.

Salwch

Yn ystod y flwyddyn, collwyd 8.7 diwrnod fesul cyflogai ar gyfartaledd oherwydd salwch o'i gymharu â 7.2 diwrnod yn 2021/22. Mae hyn gyfwerth ag 3.3% (2.7% yn 2021/22) o gyfanswm y diwrnodau gwaith posibl. Mae hyn yn adlewyrchu absenoldebau tymor byr arferol a salwch tymor hir.

Adrodd am gynlluniau Gwasanaeth Sifil chynlluniau iawndal eraill

Ni thalwyd dim pecynnau ymadael yn 2022/23 (2021/22 Dim).

Y Panel Ymgynghorol a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Gwnaed y taliadau amhensiynadwy canlynol, ar sail cyfradd ddyddiol, i aelodau'r Panel Ymgynghorol a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg:

	2022/23	2021/22
Ian Williams	3,875	3,150
Jane Martin	2,500	2,350
Mike Usher	2,475	2,100
Carys Evans	2,050	1,050
John McSherry	1,550	1,800
Joanest Varney-Jackson	1,050	1,200
Dave Tosh	500	-
Sue Phelps	500	-
Bernie Davies	500	-
Nia Roberts	500	-
Trevor Coxon	350	1,925
Jim Martin	-	1,925
Anne Jones	-	1,575
Tom Frawley	-	1,225

Mae'r ffigyrau hyn hefyd yn cynnwys taliadau a wnaed i aelodau am fynychu gweithdai a hyfforddiant risg yn ystod 2022/23.

Ar gyfer staff sy'n adrodd ar faterion, gweler yr Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol.

MM. Morris.

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Adroddiad Archwiliad ac Atebolrwydd Senedd Cymru

Yn ogystal â'r prif ddatganiadau a baratowyd yn unol â'r **Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS)**, mae Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth (FRoM) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Ombwdsmon baratoi datganiad a nodiadau cefnogi i ddangos alldro adnoddau yn erbyn yr Amcangyfrifon o'r Cyflenwad a gyflwynir i'r Senedd, yng nghyswllt pob cais am adnodd.

Crynodeb o Alldro Adnoddau Net ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2023

	Diwygiedig Amcangyfrif			Alldro				2021/22
	Gros Gwariant	Incwm	Cyfanswm Net	Gwariant Gros	Incwm	Net Cyfanswm	Cyfanswm Net o'i gymharu â'r amcangyfrif	Cyfanswm Net
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Refeniw	5,386	(19)	5,367	5,360	(19)	5,341	26	5,077
Cyfalaf	5	-	5	-	-	-	5	37
Adnodd DEL	5,391	(19)	5,372	5,360	(19)	5,341	31	5,114
Cyfanswm Adnoddau	5,391	(19)	5,372	5,360	(19)	5,341	31	5,114
Arian Parod Net Gofyniad	5,328	(19)	5,309	5,327	(19)	5,308	1	5,126

Telir cyflog yr Ombwdsmon yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru a dim ond y treuliau busnes gwirioneddol sydd wedi'u cynnwys yng nghyfrifon yr Ombwdsmon a gaiff eu had-dalu.

Gofynion Cysoni Adnoddau Net â'r Gofynion Arian Parod Net

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

	Nodyn	2022/23			2021/22
		Amcangyfrif diwygiedig	Cyfanswm yr Alldro Net	Cyfanswm alldro net o'i gymharu â'r amcangyfrif diwygiedig	Alldro
		£000	£000	£000	£000
Refeniw Net	2-4	5,367	5,341	26	5,077
Cyfalaf Net	6	5	-	5	37
Cyfanswm Adnoddau		5,372	5,341	31	5,114
Dibrisiant	6	(274)	(234)	(40)	(61)
Symudiadau mewn cyfalaf gwaith	6-9	191	184	7	84
Symudiadau mewn darpariaethau	10	20	17	3	(11)
Gofyniad arian parod net		5,309	5,308	1	5,126

M.M. Morris.

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i'r Senedd

Barn ar y datganiadau ariannol

Yr wyf yn ardystio fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 dan baragraff 18 (2) Atodlen 1 Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Mae'r datganiadau ariannol yn cynnwys y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad o Sefyllfa Ariannol, y Datganiad o Lifoedd Arian Parod, y Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisiau cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan Lawlyfr Adrodd Ariannol Trysorlys EF

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar 31 Mawrth 2023 ac o'i gost gweithredu net am y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw;
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan Lawlyfr Adrodd Ariannol Trysorlys EF; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EF a gyhoeddwyd dan Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Barn am reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol:

- mae'r Datganiad Alldro Adnoddau'n cyflwyno'r alldro'n briodol yn erbyn y symiau a awdurdodwyd gan y Senedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 ac yn dangos nad aethpwyd y tu hwnt i'r cyfansymiau hyn; ac
- mae'r incwm a'r gwariant yn y datganiadau ariannol wedi cael eu cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd ac mae'r trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Barn ar y trefniadau ar gyfer defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau

Yn fy marn i, mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio'i adnoddau trwy gydol y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023.

Sail y barnau

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISA (UK)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Endidau'r Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Caiff fy nghyfrifoldebau dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'm tystysgrif sy'n nodi cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol.

Mae fy staff a minnau'n annibynnol ar y corff yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barnau.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol i baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi adnabod unrhyw ansicrwydd perthnasol mewn perthynas â digwyddiadau neu amodau a all, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r corff i barhau i fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o 12 mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Caiff fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu mewn perthynas â busnes gweithredol eu disgrifio yn yr adrannau perthnasol o'r dystysgrif hon.

Caiff y sail gyfrifyddu busnes gweithredol ar gyfer Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ei mabwysiadu gan ystyried y gofynion a nodir yn Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth Trysorlys EF, sy'n ei gwneud yn ofynnol i endidau fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol lle disgwylir y bydd y gwasanaethau y maent yn eu darparu'n parhau yn y dyfodol.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad i fel archwilydd ar y rhain. Y Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall a, heblaw i'r graddau a nodir yn benodol fel arall yn fy nhystysgrif, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar yr wybodaeth arall honno. Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn berthnasol anghyson â'r datganiadau ariannol neu wybodaeth a gefais wrth i mi gyflawni'r archwiliad, neu'n ymddangos fel arall fel pe bai wedi cael ei chamddatgan yn berthnasol.

Os wyf yn canfod anghysonderau perthnasol o'r fath neu wybodaeth berthnasol o'r fath sy'n ymddangos fel pe bai wedi cael ei chamddatgan, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn achosi camddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i wneud, os wyf yn dod i'r

casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi'i chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol i mi nodi'r ffaith honno.

Nid oes unrhyw beth gennyf i'w nodi yn hyn o beth.

Barn am faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r rhan o'r Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol a gaiff ei harchwilio wedi cael ei pharatoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EF a wnaed dan baragraff 17(1) Atodlen 1 Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2019.

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r rhannau o'r Adroddiad Atebolrwydd a gaiff eu harchwilio wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EF a wnaed dan baragraff 17(1) Atodlen 1 Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2019; ac
- mae'r wybodaeth a roddwyd yn yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r gofynion cyfreithiol perthnasol.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth am y corff a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu priodol, neu ni chafwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad o ganghennau nad ymwelodd fy nhîm â hwy;
- nid yw'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad ar Gydabyddiaeth Ariannol a gaiff ei harchwilio yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu;
- nid yw gwybodaeth a nodwyd gan Drysorlys EF mewn perthynas â'r

gydnabyddiaeth ariannol a thrafodion eraill wedi'i datgelu;

- nid yw rhai datgeliadau ynglŷn â chydabyddiaeth ariannol a nodir yn Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth Trysorlys EF wedi'u gwneud neu nid yw'r rhannau o'r Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol a gaiff eu harchwilio'n gyson â'r cofnodion a ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid yw'r Datganiad Llywodraethu'n adlewyrchu cydymffurfiaeth â chanllawiau Trysorlys EF.

Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau Swyddogion Cyfrifyddu, y Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am:

- gynnal cofnodion cyfrifyddu priodol;
- paratoi'r datganiadau ariannol a'r Adroddiad Blynyddol yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol ac am fod wedi'i argyhoeddi eu bod yn rhoi darlun cywir a theg;
- sicrhau bod yr Adroddiad Blynyddol a'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy;
- sicrhau rheoleidd-dra trafodion ariannol;
- y rheolaethau mewnol sy'n angenrheidiol ym marn y Swyddog Cyfrifyddu i'w gwneud yn bosibl paratoi datganiadau ariannol heb gamddatganiad perthnasol, boed oherwydd twyll neu wall;
- asesu gallu'r corff i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu, fel y bo'n berthnasol, faterion sy'n gysylltiedig â busnes gweithredol a defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y Swyddog Cyfrifyddu'n disgwyl na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru'n parhau i gael eu darparu yn y dyfodol; a
- sefydlu trefniadau priodol ar gyfer defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb yw archwilio, ardystio ac adrodd ar y datganiadau ariannol yn unol ag baragraff 18 (2) Atodlen 1 Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi tystysgrif sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwyf yn dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a nodir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- holi'r rheolwyr, a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol mewn perthynas â pholisïau a gweithdrefnau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru sy'n ymwneud ag: adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau a pha un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio.
- canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig.
- y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- ystyried fel tîm archwilio sut a ble allai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, canfûm botensial ar gyfer twyll yn y meysydd canlynol: cydnabod refeniw, cydnabod gwariant a phostio cofnodion dyddlyfr anarferol.
- cael dealltwriaeth am fframwaith awdurdod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol

eraill y mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu oddi mewn iddynt, gan ganolbwyntio ar y deddfau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

- cael dealltwriaeth am berthnasoedd â phartion cysylltiedig.

Yn ychwanegol at yr uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a ganfuwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol a phrofi yn erbyn dogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr am ymglyfreithiad a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r Bwrdd Cynghori; ac
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthwneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth lunio amcangyfrifon cyfrifyddu'n rhoi arwydd o wyrduedd posibl; a gwerthuso'r rhesymeg fusnes dros unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau dynodedig perthnasol a risgiau posibl o dwyll i holl aelodau'r tîm archwilio ac aros yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid o ran canfod afreolaidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, a natur, amseriad a hyd a lled y gweithdrefnau archwilio a gyflawnwyd.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Mae'n ofynnol i mi gael tystiolaeth sy'n ddigon i roi:

- sicrwydd rhesymol bod y Datganiad Alldro Adnoddau'n cyflwyno'r alldro'n briodol yn erbyn y symiau a awdurdodwyd gan y Senedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 ac yn dangos nad aethpwyd y tu hwnt i'r cyfansymiau hyn;
- sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol wedi cael eu cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd a bod y trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu; a
- sicrwydd bod y Swyddog Cyfrifyddu wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Rwy'n cyfathrebu gyda'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu i drafod, ymhlith materion eraill, gwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol a ganfyddir gennyf yn ystod fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf unrhyw sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru

20 Gorffennaf 2023

1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd, CF10 4BZ

Cyfrifon Blynyddol 2022/23

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

Costau gweinyddu	Nodyn	2022/23	2021/22
		£000	£000
Costau staff	2	4,168	3,920
Costau gweinyddu eraill nad ydynt yn gostau staff	3	1,192	1,174
Costau Gweinyddu Gros		5,360	5,094
Incwm Gweithredu	4	(19)	(17)
Costau Gweinyddu Net		5,341	5,077
Alldro Refeniw Net		5,341	5,077

Mae nodiadau 1 i 18 yn rhan o'r datganiadau hyn.

Mae'r holl weithgareddau sydd wedi cychwyn yn y cyfnod yn parhau.

Datganiad Sefyllfa Ariannol

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

	Nodyn	2022/23 £000	2021/22 £000
Asedau anghyfredol			
Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	6a	113	150
Asedau anniriaethol	6b	93	120
Hawl i ddefnyddio ased	6c	401	-
Symiau derbyniadwy sy'n ddyledus ar ôl mwy na blwyddyn	7	-	-
		607	270
Asedau Cyfredol			
Symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill	7	280	255
Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag arian parod	8	1	120
		281	375
Cyfanswm asedau			
		888	645
Rhwymedigaethau cyfredol			
Symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	9	(594)	(297)
Darpariaethau llai na blwyddyn	10	(49)	(45)
		(643)	(342)
Cyfanswm yr asedau ar ôl tynnu'r rhwymedigaethau cyfredol			
		245	303
Rhwymedigaethau anghyfredol			
Symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn	9	(6)	(10)
Darpariaethau mwy na blwyddyn	10	(461)	(482)
		(467)	(492)
Cyfanswm yr asedau llai rhwymedigaethau			
		(222)	(189)
Cronfa Gyffredinol			
		(222)	(189)

Mae nodiadau 1 i 18 a'r Datgeliadau Pensiwn yn rhan o'r datganiadau hyn.

Caiff ffigyrau 2022/23 yn eu paratoi ar sail IFRS 16.

Cymeradwywyd y datganiadau ariannol y Swyddog Cyfrifyddu a'u hawdurdodi i'w cyhoeddi ar 19 Gorffennaf 2023 gan:

M.M. Morris.

Michelle Morris

Swyddog Cyfrifyddu

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

19 Gorffennaf 2023

Datganiad Llif Arian

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

	Nodyn	2022/23 £000	2021/22 £000
Mewnlif arian net drwy weithgareddau gweithredol	11	(5,308)	(5,089)
Mewnlif arian net drwy weithgareddau buddsoddi	12	-	(37)
Cyllid gan Senedd Cymru	13	5,309	5,246
Balans arian parod y flwyddyn flaenorol wedi'i ad-dalu		(120)	(20)
Cynnydd (gostyngiad) net mewn symiau cyfwerth ag arian parod ar ôl addasu ar gyfer taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru		(119)	100
Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag arian parod ar ddechrau'r cyfnod		120	20
Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag arian parod ar ddiwedd y cyfnod		1	120

Mae nodiadau 1 i 18 yn rhan o'r datganiadau hyn.

Datganiad Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023

Cronfa Gyffredinol	2022/23	2021/22
	£000	£000
Balans ar 1 Ebrill	(189)	(238)
Cost gweithredu net	(5,341)	(5,077)
Cyllid gan Senedd Cymru	5,309	5,246
Yn ddyledus i Gronfa Gyfunol Cymru:		
Arian Parod	(1)	(120)
Incwm anweithredol	-	-
Cyfanswm yr incwm a'r costau cydnabyddedig am y flwyddyn	(33)	49
Balans ar 31 Mawrth	(222)	(189)

Mae nodiadau 1 i 18 a'r Datgeliadau Pensiwn yn rhan o'r datganiadau hyn.

Nodiadau ar y Datganiadau Ariannol

1. Datganiad Polisiâu Cyfrifyddu

Mae'r datganiadau ariannol hyn wedi cael eu paratoi yn unol â Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth (y Llawlyfr) a gyhoeddir gan Drysorlys EF sydd mewn grym ar gyfer 2022/23. Mae'r polisiâu cyfrifyddu yn y Llawlyfr yn defnyddio Safonau Adroddiadau Ariannol Rhyngwladol fel y maent wedi cael eu mabwysiadu neu eu dehongli ar gyfer y sector cyhoeddus. Os yw'r Llawlyfr yn caniatáu dewis polisi cyfrifyddu, dewiswyd y polisi cyfrifyddu y tybiwyd iddo fod yr un mwyaf priodol i amgylchiadau arbennig Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, at ddibenion rhoi darlun gwir a theg. Disgrifir y polisiâu cyfrifyddu arbennig sydd wedi cael eu mabwysiadu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru isod. Defnyddiwyd hwy'n gyson wrth ymdrin ag eitemau yr ystyrir eu bod yn berthnasol i'r cyfrifon.

1.1. Confensiwn Cyfrifyddu

Paratowyd y cyfrifon hyn dan y confensiwn cost hanesyddol wedi'i addasu i ystyried ailbriso asedau sefydlog, os yw'n berthnasol i'w gwerth i'r busnes, drwy gyfeirio at eu costau cyfredol. Nid yw OGCC yn cynnwys anfonebau lle mae cyfanswm y gwerth yn llai na £500 mewn rhagdaliadau.

1.2. Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Mae gwariant ar eiddo, peiriannau a chyfarpar yn cael ei gyfalafu lle disgwylir i'r hyn a brynir fod ag oes ddefnyddiol o fwy na blwyddyn a lle mae'r gost yn fwy na £5k. Gall asedau sy'n costio llai na £5k gael eu cyfalafu gyhyd â'u bod yn asedau cyfalaf a'u bod yn rhan o gynllun mwy sydd â chyfanswm dros £5k. Dangosir asedau ar sail eu cost, llai lwfans am ddibrisiant. Adeg eu cydnabod ar y cychwyn mesurir asedau, sefydlog ar sail eu cost, gan gynnwys costau megis costau gosod, y gellir eu priodoli'n uniongyrchol i fod yn rhai a ddefnyddiwyd i'w cael i weithio ar gyfer y defnydd y bwriadwyd hwynt. Wrth adolygu costau'r asedau sefydlog a gafwyd yn flaenorol a'r prisiau a dalwyd ar gyfer caffael eitemau newydd yn ystod y flwyddyn, nid oes gwahaniaeth mawr rhwng gwerth net hanesyddol ar bapur yr asedau a'u cost adnewyddu llai dibrisiant.

1.3. Dibrisiant

Caiff asedau eu dibrisio yn ôl cyfraddau a fydd yn eu gostwng i sero neu, os yw'n berthnasol, i amcangyfrif o'u gwerth gweddillol ar sail llinell syth dros eu hoes ddefnyddiol dybiedig yn dilyn taliad dibrisiant blwyddyn lawn cychwynnol ym mlwyddyn eu prynu. Caiff asedau sy'n cael eu datblygu eu dibrisio o'r mis pan ddefnyddir yr asedau hynny gyntaf.

Ac eithrio pan nodir fel arall y tybir bod asedau byw fel a ganlyn:

Peiriannau	10 mlynedd neu gyfnod y brydles os yw'n llai
Dodrefn a ffitiau eraill	10 mlynedd neu gyfnod brydles ar gyfer ffitiau
Cyfrifiaduron a chyfarpar arall	rhwng 3 a 10 mlynedd

1.4. Asedau anniriaethol

Mae trwyddedau meddalwedd cyfrifiadurol a brynir a meddalwedd a ddatblygir yn cael eu cyfalafu os ydynt yn costio £5k neu ragor ac os yw eu hoes ddefnyddiol yn fwy na blwyddyn. Gall asedau anniriaethol sy'n costio llai na £5k gael eu cyfalafu gyhyd â'u bod yn asedau cyfalaf a'u bod yn rhan o gynllun mwy sydd, â chyfanswm, dros £5k. Caiff asedau anniriaethol eu hadolygu'n flynyddol er mwyn canfod lleihad yn eu gwerth a cânt eu datgan ar sail cost hanesyddol wedi'i hamorteiddio. Caiff trwyddedau meddalwedd eu hamorteiddio dros gyfnod y drwydded neu dros oes economaidd ddefnyddiol yr offer cyfrifiadurol y maent wedi'u gosod arno, pa un bynnag yw'r byrraf. Fel arfer, byddai hyn rhwng 3 a 5 mlynedd. Caiff meddalwedd a ddatblygir ei hamorteiddio dros ei hoes ddefnyddiol amcangyfrifedig. Yn y flwyddyn y cânt eu prynu, mae taliadau amorteiddio yn cychwyn pan ddefnyddir yr asedau.

1.5. Treth Ar Werth

Nid yw Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi'i gofrestru ar gyfer TAW. Felly datgelir gwariant yn cynnwys TAW.

1.6. Pensiynau

Mae'r ymrwymadau pensiwn i staff blaenorol a phresennol yn cael eu cyflawni drwy ddarpariaethau Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS), a thrwy daliadau uniongyrchol i ddau Gomisiynydd blaenorol dros Weinyddu Lleol yng Nghymru ac unrhyw fuddiolwr sy'n dal yn fyw. Datgelir y manylion llawn yn y Datgeliadau Pensiynau ar ddiwedd y Datganiadau Ariannol. Caiff costau darparu'r pensiynau hyn eu cynnwys yn y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr.

1.7. Costau gadael yn fuan

Lle mae'n ofynnol i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru dalu costau ychwanegol buddion sy'n fwy na'r buddion arferol a delir dan y cynllun pensiwn priodol i weithwyr sy'n ymddeol yn gynnar, caiff y costau hyn eu cynnwys yn llawn yn y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr pan fydd y rhwymedigaeth yn codi.

1.8. Prydlesi

Codir tâl am y gwariant ar eiddo a brydlesir yn ystod y cyfnod y mae'n berthnasol iddo. Mae ased hawl-i-ddefnyddio ac atebolrwydd wedi'i gydnabod ar ôl i IFRS 16 ddod i rym ar 1 Ebrill 2022. Mae ffioedd dibrisiant a chostau ariannol cysylltiedig hefyd yn y cyfrifon.

1.9. Costau Staff

Yn unol ag IAS 19, caiff buddion tymor byr cyflogeion, megis cyflogau a chyfraniadau nawdd cymdeithasol, gwyliau blynyddol â thâl ac absenoldeb salwch â thâl, yn ogystal â buddion anariannol ar gyfer cyflogeion cyfredol, eu cydnabod pan fydd cyflogai wedi darparu gwasanaethau yn gyfnewid am y buddion hynny.

1.10. Darpariaethau

Symiau yw'r rhain y mae'r swm neu'r amseru sy'n berthnasol iddynt yn ansicr ar ddyddiad y fantolen ac maent yn cynrychioli'r amcangyfrif gorau o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r ymrwymadau. Pan fydd effaith gwerth arian o ran amser yn sylweddol, caiff y llifoedd arian amcangyfrifedig yr addaswyd yn ôl risg eu disgowntio gan ddefnyddio'r gyfradd ddisgownt a argymhellir gan Drysorlys EF.

1.11. Incwm

Caiff yr holl incwm ei gydnabod yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr yn unol â IAS 18 ac IFRS 15.

1.12. Effaith Safonau heb fod ar waith eto

Safon	Dod i rym	Manylion pellach
Contractau Yswiriant IFRS 17	2023-24 ar y cynharaf	Mae IFRS 17 yn disodli Contractau Yswiriant IFRS 4, ac mae angen model mesur cyfredol, gan ddefnyddio gwybodaeth wedi'i diweddarau ar rwymedigaethau a risgiau, ac sy'n ei gwneud yn ofynnol i ganlyniadau gwasanaeth gael eu cyflwyno ar wahân i incwm neu gost cyllid. Mae'n berthnasol i bob contract yswiriant a gyhoeddir, ni waeth pa fath o endid sy'n cyhoeddi'r contractau, felly nid yw'n berthnasol i gwmnïau yswiriant yn unig.

2. Niferoedd a Chostau Staff

Roedd y costau cyflogaeth gyda'i gilydd fel a ganlyn:

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Staff parhaol:		
Cyflogau	2,999	2,836
Costau Nawdd Cymdeithasol	314	272
Costau pensiwn	809	745
Ffioedd y gronfa bensiwn	28	39
Cyfanswm	4,150	3,892
Staff dros dro:		
Cyflogau	18	27
Costau Nawdd Cymdeithasol	-	1
Costau pensiwn	-	-
Cyfanswm	18	28
Cyfanswm Costau Staff	4,168	3,920

Roedd cyfartaledd nifer yr unigolion cyfwerth â llawn-amser a gyflogwyd (gan gynnwys uwch reolwyr a cyflogaeth cyfnod penodol) yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

	2022/23	2021/22
	No.	No.
Cyfarwyddwyr	2	2
Cyfathrebu a Chynorthwyo Personol	3	3
Cwynion ac Ymchwiliadau	50	49
Tîm Gwella	6	5
Cefnogaeth	8	8
Cyfanswm	69	67

3. Costau gweinyddu eraill nad ydynt yn gostau staff

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Rhent	28	193
Ffi Archwilio Allanol	17	19
Ffioedd proffesiynol a chyfreithiol	243	173
Costau eiddo eraill	187	171
Tâl llog IFRS 16	5	-
Gwasanaethau cyfrifiadurol	284	331
Costau swyddfa	104	137
Teithio a Chynhaliath	12	6
Hyfforddi a Recriwtio	42	36
Cyfathrebu	36	47
Is-gyfanswm	958	1,113
Dibrisiant	207	36
Tâl Amorteiddio	27	25
Colled wrth waredu	-	-
Is-gyfanswm	234	61
Cyfanswm Costau Gweinyddu Eraill	1,192	1,174

Caiff ffigyrau 2022/23 yn eu paratoi ar sail IFRS 16.

4. Incwm Gweithredu

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Staff ar secondiad	(18)	(16)
Arall – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol	(1)	(1)
Cyfanswm	(19)	(17)

5. Costau Gweithredu yn ôl Nodau Stratego

Mae costau darparu gwasanaeth Ombwdsmon o'r radd flaenaf i Gymru wedi'u nodi isod. Yn 2022/23, roedd gennym dri nod strategol ar gyfer cyflawni ein cenhadaeth ac mae dyraniad pob un o'r nodau yn seiliedig ar y canlynol:

- amcangyfrif o amser y staff a dreuliwyd ar y nod
- dyraniad uniongyrchol y gwariant lle y bo hynny'n berthnasol
- dosraniad costau eraill pro rata i amcangyfrif amser y staff.

	2022/23		2021/22	
	£000	%	£000	%
Nod Strategol 1: Gwasanaeth cwynion teg, annibynnol, cynhwysol ac ymatebol.	4,012	75.1	3,918	77.2
Nod Strategol 2: Hyrwyddo dysgu o gwynion ac ysgogi gwelliannau ar raddfa ehangach.	1,083	20.3	944	18.6
Nod Strategol 3: Nodi a mabwysiadu arfer gorau. Sicrhau gwerth am arian a gwasanaethau sy'n addas ar gyfer y dyfodol. Cefnogi staff a sicrhau dulliau llywodraethu da sy'n ein cefnogi a'n herio.	246	4.6	215	4.2
Alldro Adnoddau Net	5,341	100.0	5,077	100.0

Nid yw dadansoddiad o'r Nodau yn cynnwys gwariant cyfalaf.

6a. Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

2022/23	Peiriannau	Cyfrifiaduron a chyfarpar arall	Dodrefn a ffitiau eraill	Asedau dros ben	Cyfanswm
	£000	£000	£000	£000	£000
Cost neu werth ar 1 Ebrill	156	240	442	-	838
Ychwanegiadau	-	-	-	-	-
Ailddosbarthiadau	-	(48)	(89)	137	-
Gwarediadau	-	(45)	-	-	(45)
Ar 31 Mawrth	156	147	353	137	793
Dibrisiant ar 1 Ebrill	(156)	(171)	(361)	-	(688)
A godwyd yn ystod y flwyddyn	-	(19)	(18)	-	(37)
Ailddosbarthiadau	-	48	89	(137)	-
Gwarediadau	-	45	-	-	45
Ar 31 Mawrth	(156)	(97)	(290)	(137)	(680)
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2023	-	50	63	-	113
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2022	-	69	81	-	150

2021/22	Peiriannau	Cyfrifiaduron a chyfarpar arall	Dodrefn a ffitiau eraill	Cyfanswm
	£000	£000	£000	£000
Cost neu werth ar 1 Ebrill	156	224	442	822
Ychwanegiadau	-	16	-	16
Gwarediadau	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth	156	240	442	838
Dibrisiant ar 1 Ebrill	(156)	(154)	(342)	(652)
A godwyd yn ystod y flwyddyn	-	(17)	(19)	(36)
Gwarediadau	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth	(156)	(171)	(361)	(688)
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2022	-	69	81	150
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2021	-	70	100	170

6b. Asedau Anniriaethol

2022/23	Technoleg Gwybodaeth	Trwyddedau Meddalwedd	Cyfanswm
	£000	£000	£000
Cost neu werth ar 1 Ebrill	518	52	570
Ychwanegiadau	-	-	-
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth	518	52	570
Amorteiddiad ar 1 Ebrill	(398)	(52)	(450)
Amorteiddiad a godwyd yn ystod y flwyddyn	(27)	-	(27)
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth	(425)	(52)	(477)
Gwerth ar bapur ar 31 Mawrth 2023	93	-	93
Gwerth ar bapur ar 31 Mawrth 2022	120	-	120

2021/22	Technoleg Gwybodaeth	Trwyddedau Meddalwedd	Cyfanswm
	£000	£000	£000
Cost neu werth ar 1 Ebrill	497	52	549
Ychwanegiadau	21	-	21
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth	518	52	570
Amorteiddiad ar 1 Ebrill	(373)	(52)	(425)
Amorteiddiad a godwyd yn ystod y flwyddyn	(25)	-	(25)
Gwarediadau	-	-	-
Ar 31 Mawrth	(398)	(52)	(450)
Gwerth ar bapur ar 31 Mawrth 2022	120	-	120
Gwerth ar bapur ar 31 Mawrth 2021	124	-	124

Ym marn Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru nid oes gwahaniaeth o bwys rhwng gwerth llyfr net yr asedau yn ôl eu gwerthoedd heddiw a'u cost hanesyddol.

6c. Hawl i ddefnyddio ased

2022/23	Hawl i ddefnyddio ased IFRS 16	Cyfanswm
	£000	£000
Ased pontio ar 1 Ebrill	571	571
Ychwanegiadau	-	-
Gwarediadau	-	-
Ar 31 Mawrth	571	571
Dibrisiant ar 1 Ebrill	-	-
A godwyd yn ystod y flwyddyn	(170)	(170)
Gwarediadau	-	-
Ar 31 Mawrth	(170)	(170)
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2023	401	401
Swm ar bapur ar 31 Mawrth 2022	-	-

Y ffactor disgownt a ddefnyddir yn ein cyfrifiadau IFRS 16 yw 0.95% ar gyfer y flwyddyn ariannol yn unol â'r canllawiau a gyhoeddwyd gan y Trysorlys. Nid oes unrhyw ffigurau ar gyfer y flwyddyn flaenorol gan fod IFRS 16 wedi'i roi ar waith o 1 Ebrill 2022.

7. Symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Symiau a ddaw'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Rhagdaliadau	280	255
Dyledwyr masnach	-	-
Symiau a ddaw'n ddyledus ar ôl mwy na blwyddyn		
Rhagdaliadau	-	-
Cyfanswm	280	255

8. Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag Arian Parod

Rhaid dychwelyd unrhyw falansau banc a ddelir ar ddiwedd y flwyddyn i Gronfa Gyfunol Cymru. Mae ffigur o £1k (£120k yn 2021/22) wedi'i gynnwys yn y cyfrifon, fel balans net diwedd blwyddyn yr holl gyfrifon banc a weithredir gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, ni waeth a yw'r cyfrif unigol mewn dyled neu gredyd.

Bydd y balans diwedd blwyddyn yn cael ei ad-dalu i Gronfa Gyfunol Cymru yn 2023/24 o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

9. Symiau Masnach taladwy a Rhwymedigaethau Cyfredol eraill

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Symiau a ddaw'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Gwyliau blynyddol heb eu cymryd	115	122
Gostyngiad rhent gohiriedig	5	5
Cronfa Gyfunol Cymru – balansau heb eu gwario	1	120
Symiau masnach taladwy	8	3
Credydwr ased hawl-i-ddefnyddio	411	-
Croniadau	54	47
	594	297
Symiau a ddaw'n ddyledus mewn mwy na blwyddyn		
Gostyngiad rhent gohiriedig	6	10
Cyfanswm	600	307

Caiff ffigyrau 2022/23 yn eu paratoi ar sail IFRS 16.

10. Darpariaethau ar gyfer Rhwymedigaethau a Thaliadau

	2022/23				2021/22
	Pensiynau ar gyfer Cyngomisiynwyr	Costau Dirywiad	Costau eraill	Cyfanswm	Cyfanswm
	£000	£000	£000	£000	£000
Balans ar 1 Ebrill	204	323	-	527	516
Darpariaeth ychwanegol sy'n ofynnol	43	-	-	43	54
Symudiad yn y gyfradd ddisgownt	(14)	-	-	(14)	2
Darpariaethau a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn	(46)	-	-	(46)	(45)
Balans ar 31 Mawrth	187	323	-	510	527

Dadansoddiad o bryd y disgwylir i'r darpariaethau gael eu talu:

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Taladwy o fewn blwyddyn	49	46
Taladwy o fewn 2 i 5 mlynedd	461	474
Taladwy ar ôl 5 mlynedd	-	7
Balans ar 31 Mawrth 2021	510	527

Mae darpariaethau pensiwn yn cael eu cyfrifo ar sail Tablau Bywyd Cenedlaethol ar gyfer Cymru a Lloegr a gyhoeddir gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Mae'r cynnydd mewn pensiynau yn hwyrach ymlaen yn y flwyddyn yn unol â'r wybodaeth am ddadchwyddydd CMC a gyhoeddwyd gan Drysorlys EF. Mae'r ffactor disgownt wedi'i newid i -1.70% ar gyfer y flwyddyn ariannol (-1.30% yn 2021/22) yn unol â'r arweiniad a gyhoeddwyd gan y Trysorlys. Mae priod dau o'r cyn-Gomisiynwyr sy'n dal yn fyw yn parhau i fod yn rhwymedigaethau pensiwn.

11. Cysoni'r Costau Gweithredol â'r Llifoedd Arian Gweithredol

	Nodiadau	2022/23	2021/22
		£000	£000
Cost gweithredu net		(5,341)	(5,077)
Addasiadau ar gyfer eitemau anariannol	3	(337)	61
Gostyngiad/(Cynnydd) mewn symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill	7	(25)	(26)
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	9	293	42
Symudiadau mewn darpariaethau	10	(17)	11
Symudiad mewn arian a ad-dalwyd i Gronfa Gyfunol Cymru	8	119	(100)
Mewnlif arian net drwy weithgareddau gweithredol		(5,308)	(5,089)

Caiff ffigyrau 2022/23 yn eu paratoi ar sail IFRS 16.

12. Buddsoddiad Ariannol a Gwariant Asedau Anghyfredol

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Prynu eiddo, peiriannau a chyfarpar	-	(16)
Yr elw o werthu eiddo, peiriannau a chyfarpar	-	-
Prynu asedau anniriaethol	-	(21)
Mewnlif arian net drwy weithgareddau buddsoddi	-	(37)

13. Cysoni'r Gofyniad Arian Parod Net â'r Cynnydd/ (Gostyngiad) mewn Arian Parod

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Gofyniad Arian Parod Net:		
Gweithgareddau gweithredol	(5,308)	(5,089)
Gwariant Cyfalaf	-	(37)
	(5,308)	(5,126)
Cyllid gan Senedd Cymru	5,309	5,246
Ad-daliadau i Gronfa Gyfunol Cymru	(120)	(20)
Cynnydd/(Gostyngiad) mewn arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth ag arian parod	(119)	100

14. Ymrwymadau o dan Brydlesi Gweithredol

	2022/23	2021/22
	£000	£000
Cyfanswm taliadau prydles sylfaenol yn y dyfodol ar gyfer yr Adeilad:		
Taladwy o fewn blwyddyn	198	198
Rhwng dwy a phum mlynedd	304	502
Mwy na phum mlynedd	-	-
	502	700
Arall:		
Taladwy o fewn blwyddyn	-	-
Rhwng dwy a phum mlynedd	-	-
Mwy na phum mlynedd	-	-
	-	-
Cyfanswm pob prydles weithredol	502	700

15. Rhwymedigaethau amodol

Nid oes unrhyw hawliadau nac ymglyfreitha a fyddai'n effeithio ar y datganiadau ariannol eu hunain ond mae un achos Cod Ymddygiad lle ceisiwyd caniatâd i apelio. Mae'r canlyniad yn ansicr ac nid yw swm unrhyw atebolrwydd posibl yn hysbys.

16. Ymrwymïadau Cyfalaf

Nid oedd unrhyw ymrwymïadau cyfalaf ar 31 Mawrth 2023 (2021/22 Dim).

17. Trafodion Partïon Cysylltiedig

Pennaeth Swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yw Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Sefydlwyd y swyddfa o dan Ddeddf yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 ac mae bellach yn cael ei lywodraethu gan Ddeddf yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019. Mae'r Ombwdsmon yn annibynnol ar y Llywodraeth ac mae trefniadau cyllido'r Swyddfa wedi'u trefnu i sicrhau y diogelir annibyniaeth y Swyddfa. Mae OGCC wedi cael nifer o drafodion o bwys gyda Senedd Cymru, Cyllid a Thollau EF (taliadau Treth ac Yswiriant Gwladol) a Swyddfa'r Cabinet (taliadau yng nghyswllt Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil). Yn ystod y flwyddyn, nid oes dim cyfarwyddwyr, aelodau allweddol o staff na'u perthnasau agos wedi ymwneud ag unrhyw drafodion o bwys.

18. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Dim.

Datgeliadau Pensiynau

Cafodd un cynllun pensiwn ei weithredu ar ran y staff presennol yn 2021/22 – Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Hefyd, mae rhwymedigaeth barhaus i fodloni pensiynau di-gyllid dau o berthnasau cyn-Gomisiynwyr Llywodraeth Leol sy'n ddibynyddion.

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Darperir buddion pensiwn drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 1 Ebrill 2015 cyflwynwyd cynllun pensiwn newydd ar gyfer gweision sifil – Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill neu **alffa**, sy'n rhoi buddion ar sail gyrfa gyfartalog gydag oed pensiwn arferol sy'n cyfateb i Oed Pensiwn y Wladwriaeth yr aelod (neu 65 os yw'n uwch). O'r dyddiad hwnnw ymlaen, ymunodd pob gwas sifil a oedd newydd ei benodi â chynllun **alffa** ynghyd â'r rhan fwyaf o'r rheini eisoes yn y gwasanaeth. Cyn y dyddiad hwnnw, roedd gweision sifil yn rhan o gynllun Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Mae gan gynllun PCSPS bedair adran: 3 sy'n rhoi buddion ar sail cyflog terfynol (**clasurol, premiwm neu clasurol a mwy**) gydag oed pensiwn arferol o 60; ac un sy'n rhoi buddion ar sail gyrfa gyfan (**nuvos**) gydag oed pensiwn arferol o 65.

Nid yw'r trefniadau statudol hyn wedi'u cyllido ac mae cost y buddion yn cael ei thalu gan swm a benderfynir drwy bleidlais gan y Senedd bob blwyddyn. Mae pensiynau sy'n daladwy dan y cynlluniau **clasurol, premiwm, clasurol a mwy, nuvos** ac **alffa** yn cael eu cynyddu'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Arhosodd aelodau sy'n rhan o'r cynllun PCSPS a oedd o fewn 10 mlynedd o'u hoed pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn y cynllun PCSPS ar ôl 1 Ebrill 2015. Bydd y rheini a oedd rhwng 10 mlynedd a 13 blynedd a 5 mis o'u hoed pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn newid i gynllun **alffa** ryw dro rhwng 1 Mehefin 2015 a 1 Chwefror 2022. Gan fod y Llywodraeth yn bwriadu cael gwared ar wahaniaethu a nodwyd gan y llysoedd yn y ffordd y cyflwynwyd diwygiadau pensiwn 2015 ar gyfer rhai aelodau, gallai aelodau cymwys sydd â gwasanaeth perthnasol rhwng 1 Ebrill 2015 a 31 Mawrth 2022 fod â hawl i fuddion pensiwn gwahanol mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw (a gallai hyn effeithio ar y Gwerthoedd Trosglwyddo sydd Gyfwerth ag Arian Parod a ddangosir yn yr adroddiad hwn – gweler isod). Bydd buddion PCSPS pob aelod sy'n newid i gynllun **alffa** yn cael eu 'bancio', gyda'r rheini sydd â buddion cynt yn un o adrannau cyflog terfynol y PCSPS yn cael y buddion hynny ar sail eu

cyflog terfynol pan fyddant yn gadael cynllun **alfa**. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos y pensiwn a enillwyd yn PCSPS neu **alfa** – fel sy'n briodol. Os oes gan y swyddog fuddion yng nghynllun PCSPS a chynllun **alfa**, mae'r ffigur a ddyfynnwyd yn cynnwys gwerth cyfun eu buddion yn y ddau gynllun.) Gall aelodau sy'n ymuno o fis Hydref 2002 ymlaen ddewis naill ai'r trefniant buddion diffiniedig priodol neu bensiwn cyfraniad diffiniedig (prynu arian) gyda chyfraniad cyflogwr (cyfrif pensiwn **partneriaeth**).

Mae cyfraniadau'r gweithwyr yn gysylltiedig â chyflogau ac maent yn amrywio o 4.6% i 8.05% ar gyfer aelodau **clasurol**, **premiwm**, **clasurol a mwy**, **nuvos** ac **alfa**. Mae'r buddion yn y cynllun **clasurol** yn cronni ar gyfradd o 1/80fed o enillion pensiynadwy terfynol am bob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, telir cyfandaliad sydd gyfwerth â thair blynedd o bensiwn cychwynnol pan fydd cyflogai'n ymddeol. Gyda'r cynllun **premiwm**, mae'r buddion yn cronni ar gyfradd o 1/60fed o enillion pensiynadwy terfynol am bob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i'r cynllun **clasurol**, nid oes dim cyfandaliad awtomatig. Mae **clasurol a mwy** yn ei hanfod yn gynllun hybrid gyda buddion yng nghyswllt gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo'n fras fel y cynllun clasurol, a buddion am wasanaeth ar ôl mis Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo fel yn y cynllun **premiwm**. Gyda **nuvos**, mae'r aelod yn cronni pensiwn ar sail ei enillion pensiynadwy tra bo'n aelod o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth) mae cyfrif pensiwn a enillwyd yr aelod yn cael ei gredydu gyda 2.3% o'i enillion pensiynadwy ym mlwyddyn honno'r cynllun ac mae'r pensiwn cronedig yn cael ei gynyddu yn ôl deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Mae buddion yn y cynllun **alfa** yn cronni yn yr un modd ag y maent yng nghynllun **nuvos**, ac eithrio mai 2.32% yw'r gyfradd cronni. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis rhoi rhan o'u pensiwn heibio (cyfnewid) i gael cyfandaliad hyd at y terfynau a bennir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Mae'r cyfrif pensiwn **partneriaeth** yn drefniant pensiwn cyfraniad diffiniedig galwedigaethol sy'n rhan o'r Legal & General Mastertrust. Mae'r cyflogwr yn gwneud cyfraniad sylfaenol rhwng 8% a 14.75% (yn dibynnu ar oed yr aelod). Nid oes raid i'r cyflogai gyfrannu, ond os bydd yn gwneud cyfraniadau, bydd y cyflogwr yn talu swm cyfatebol hyd at derfyn o 3% o gyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.5% o gyflog pensiynadwy i dalu cost yswiriant buddion risg a ddarperir yn ganolog (marw yn y swydd ac ymddeol yn sgil salwch).

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod hawl i'w gael pan fydd yn cyrraedd oed pensiwn, neu'n syth ar ôl peidio â bod yn aelod gweithredol

o'r cynllun os yw wedi cyrraedd oed pensiwn neu dros yr oedran hwnnw. 60 yw'r oedran pensiwn ar gyfer aelodau cynlluniau **clasurol, premiwm a chlasurol a mwy**, a 65 ar gyfer aelodau **nuvos**, a 65 oed neu Oed Pensiwn y Wladwriaeth, pa bynnag yw'r uchaf, ar gyfer aelodau cynllun **alffa**. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos y pensiwn a enillwyd yn PCSPS neu alffa – fel sy'n briodol. Os oes gan y swyddog fuddion yng nghynllun PCSPS a chynllun **alffa**, mae'r ffigur a ddyfynnwyd yn cynnwys gwerth cyfun ei fuddion yn y ddau gynllun, ond mae'n bosib y bydd rhan o'r pensiwn hwnnw yn daladwy ar wahanol oedrannau.)

Mae manylion pellach ar drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar gael ar y wefan www.civilservicepensionscheme.org.uk.

Gwerthoedd Trosglwyddo sydd Gyfwerth ag Arian Parod

Gwerth Trosglwyddo sydd Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) yw gwerth buddion y cynllun pensiwn wedi'i gyfalafu a gronwyd gan aelod ar unrhyw adeg, wedi'i asesu gan actwari, ar gyfnod penodol. Buddion a gronwyd gan yr aelod yw'r buddion a brisir ynghyd ag unrhyw bensiwn wrth gefn i briod sy'n daladwy o'r cynllun. CETV yw taliad a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn i sicrhau buddiannau pensiwn mewn cynllun pensiwn neu drefniant arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddiannau y mae wedi eu cronni yn ei gynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a nodir yn ymwneud â buddion y mae'r unigolyn wedi eu cronni o ganlyniad i gyfanswm ei aelodaeth yn y cynllun pensiwn, nid dim ond ei wasanaeth mewn swydd uwch y mae'r datgeliad yn berthnasol iddo.

Mae'r ffigurau'n cynnwys gwerth unrhyw fuddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r aelod wedi ei drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddion pensiwn ychwanegol a gronwyd i'r aelod o ganlyniad iddo brynu buddion pensiwn ychwanegol ar ei gost ei hun. Cyfrifir CETV yn unol â Rheoliadau'r Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygiad) 2008 ac nid yw'n ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu bosibl i fuddion o ganlyniad i Dreth Lwfans Oes a allai fod yn daladwy pan gymerir buddion pensiwn.

Gwir gynnydd mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd yn y CETV sy'n cael ei ariannu gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd mewn pensiwn a gronwyd oherwydd chwyddiant, cyfraniadau'r cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisiau cyffredin y farchnad ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Iawndal am golli swydd

Ni wnaeth unrhyw aelod o staff adael ar delerau Gadael yn Wirfoddol neu Diswyddo Gwirfoddol yn ystod y flwyddyn ariannol.

Pensiynau cyn-Ombwdsmyrn

Gyda chytundeb Ysgrifennydd Gwladol Cymru ym 1991 a chadarnhad wedyn gan Offeryn Statudol 1993 Rhif 1367, daeth Comisiynwyr Llywodraeth Leol yn gymwys i ymuno â'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Fodd bynnag, roedd pensiynau'r tri Chomisiynydd Llywodraeth Leol blaenorol yn parhau'n gyfrifoldeb Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, ac yn cael eu talu drwy'r Datganiad am y Gwariant Net Cynhwysfawr.

Ar 31 Mawrth 2023, roedd priod dau gyn-gomisiynydd sy'n dal yn fyw yn parhau i dderbyn pensiwn.

Mae pensiynau'n cael eu cynyddu'n flynyddol yn unol â chynlluniau pensiwn eraill yn y Sector Cyhoeddus. Mae sail y cyfrifiadau ar gyfer y Cynnydd Blynyddol mewn Pensiynau wedi cael ei newid o ddefnyddio'r symudiad blynyddol seiliedig ar y Mynegai Prisiau Manwerth i'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr. Mae maint y cynnydd fel arfer wedi'i nodi yn Offeryn Statudol Gorchymyn Cynyddu Pensiynau (Adolygu). 10.1% oedd y cynnydd hwn ar gyfer 2022/23.

Cyfanswm y taliadau yn ystod 2022/23 oedd £46k (£45k yn 2021/22). Mae'r rhwymedigaethau sy'n deillio o'r ymrwymiad i gyllido'r pensiynau hyn, ynghyd ag unrhyw bensiynau dibynyddion, wedi eu cyfrifo i fod yn £186k (£204k yn 2021/22). Cyfrifwyd y rhwymedigaeth gyffredinol yn fewnol gan ddefnyddio tablau disgwyliad oes ar gyfer dynion a menywod yng Nghymru a gafwyd oddi ar wefan Adran Actiwari'r Llywodraeth. Mae cyfradd ddisgownt, o PES (2022), o -1.70% (-1.30% yn 2021/22) wedi'i defnyddio yn unol ag arweiniad gan y Trysorlys y dylid rhoi disgownt ar gyfer yr holl rwymedigaethau pensiwn.

Atodiadau

Rhai termau rydym yn eu defnyddio yn yr adroddiad hwn

<p>Achos: unrhyw fater y mae aelod o'r cyhoedd yn ei godi gyda ni.</p>	<p>Llwyth achosion: pob achos yr ydym yn delio ag ef.</p>
<p>Ymholiad: achos lle mae aelod o'r cyhoedd yn cysylltu â ni gydag ymholiad cyffredinol ond nad yw'n barod i gwyno eto – neu rydym yn gwybod ar unwaith na allwn ymchwilio i'r mater. Os bydd hynny'n digwydd, byddwn yn ceisio cynnig cyngor neu'n cyfeirio pobl at sefydliad arall a all helpu.</p>	<p>Rhag-asesiad: achos Cod Ymddygiad nad yw'n gŵyn a wnaed yn briodol. Mae angen i bobl sy'n cwyno wrthym am y Cod Ymddygiad lofnodi datganiad sy'n dweud bod manylion y gŵyn yn wir a'u bod yn ymwybodol y bydd eu manylion a'r gŵyn yn cael eu rhannu â'r aelod. Os na fyddant yn llofnodi'r datganiad hwnnw, byddwn yn cau'r achos fel rhag-asesiad.</p>
<p>Cwyn: achos lle'r ydym wedi cael digon o wybodaeth i ddechrau ymchwilio i fater i weld beth y gallwn ei wneud. Ar ôl i ni ystyried y wybodaeth a gawn, gallwn wrthod cwyn, awgrymu sut y gellir ei datrys yn gyflym ('datrys yn gynnar') neu ddechrau ymchwiliad.</p>	
<p>Canlyniad: ein penderfyniad ar ôl i ni ystyried cwyn.</p>	
<p>Ymyriad: canlyniad cwyn pan wnaethom benderfynu bod rhywbeth wedi mynd o'i le gyda gwasanaethau cyhoeddus a bod yn rhaid unioni pethau. Gallai hyn fod drwy wneud argymhellion neu gytuno ar ddatrys cwyn yn gynnar neu ei setlo.</p>	<p>Atgyfeirio: math o ganlyniad mewn cwynion Cod Ymddygiad lle rydym yn cyfeirio mater at Bwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru. Yn gyffredinol, rydym yn gwneud hyn ar gyfer achosion sy'n ymwneud â thorri'r Cod yn ddifrifol.</p>

Taith y gŵyn

Gwirio – rydym yn gwirio y gallwn ymchwilio i'ch cwyn

Beth fyddwn ni'n ei wneud

Pan fyddwch yn cysylltu â ni am y tro cyntaf, byddwn yn gwirio i weld a allwn ymchwilio i'ch cwyn. Mae hyn yn cynnwys gwirio:

- y gallwn edrych ar y mater yr ydych yn cwyno amdano
- y gallwn ymchwilio i'r sefydliad yr ydych yn cwyno amdano
- bod gennym ddigon o wybodaeth am eich cwyn.

Beth allwn ni benderfynu?

Os gallwn ymchwilio i'ch cwyn, byddwn yn rhoi gwybod i chi (gweler 'Asesu').

Os na allwn ymchwilio ymhellach i'ch mater, byddwn yn rhoi gwybod i chi. Byddwn yn gwneud ein gorau i awgrymu beth allwch chi ei wneud nesaf. Os ydym yn gwybod am sefydliad a allai helpu, byddwn yn rhoi rhagor o wybodaeth i chi amdano.

Asesu – rydym yn edrych yn agosach ar eich cwyn i weld a allwn ei datrys yn gynnar neu a oes angen i ni ymchwilio

Beth fyddwn ni'n ei wneud

Byddwn yn edrych ar eich cwyn yn fwy manwl. Dyma enghreifftiau o'r pethau y byddwn yn meddwl amdanynt:

- a wnaethoch chi gwyno wrthym o fewn blwyddyn o wybod am y mater ai peidio;
- mae gennych (neu rydych wedi cael) yr opsiwn i gymryd camau cyfreithiol er mwyn unioni pethau;
- mae sefydliad arall mewn sefyllfa well i ddelio â'ch cwyn;
- mae arwyddion bod y sefydliad wedi gwneud pethau'n anghywir a'i fod wedi cael effaith negyddol arnoch chi neu ar y sawl yr ydych yn cwyno ar ei ran;
- mae mwy y gallai'r sefydliad ei wneud i unioni pethau i chi.

Beth allwn ni benderfynu?

Rydym yn gwneud penderfyniadau annibynnol. Er mwyn bod yn deg â chi a'r sefydliad rydych chi wedi cwyno amdano, byddwn yn edrych ar y dystiolaeth a'r ffeithiau cyn gwneud penderfyniad. Wrth i ni asesu eich cwyn, gallwn:

- benderfynu ymchwilio i'ch cwyn (gweler 'Ymchwilio')
- trefnu i weithredu'n gynnar er mwyn i'r sefydliad unioni pethau i chi. Byddwn yn ysgrifennu atoch i esbonio'r hyn rydym wedi'i drefnu a byddwn yn cau eich cwyn. Byddwn yn sicrhau bod y sefydliad yn gwneud yr hyn y cytunodd i'w wneud (gweler 'Gwaith dilynol').

Os na allwn ni wneud un o'r rhain, byddwn yn ysgrifennu atoch i ddweud pam. Rydym yn cau'r rhan fwyaf o'n cwynion yn y cam 'Asesu'. Dim ond tua 1 o bob 10 o'n cwynion y byddwn yn ymchwilio iddynt, fel arfer pan fydd y mater yn gymhleth iawn neu os gallai effeithio ar bobl eraill.

Faint o amser fydd yn ei gymryd?

Ar gyfartaledd, mae'n cymryd tua 25 diwrnod i ni asesu cwyn. Gall gymryd mwy o amser weithiau, er enghraifft, os ydym yn trefnu i weithredu'n gynnar er mwyn i'r sefydliad unioni pethau.

Ymchwilio – rydym yn ymchwilio i rai neu bob un o'ch pryderon

Beth fyddwn ni'n ei wneud

Byddwn yn siarad â chi am y broses ymchwilio. Byddwn wedyn yn ysgrifennu atoch i roi gwybod i chi pan fydd yr ymchwiliad yn dechrau a chadarnhau beth rydym yn ymchwilio iddo.

Byddwn yn casglu'r holl wybodaeth sydd ei hangen arnom, gan gynnwys gennyh chi a'r sefydliad rydych chi wedi cwyno amdano. Byddwn hefyd yn aml yn gofyn am gyngor gan gynghorwyr proffesiynol. Byddwn wedyn yn gwneud ein penderfyniad ynghylch eich cwyn.

Beth allwn ni benderfynu?

Wrth i ni ymchwilio i'ch cwyn, gallwn:

- gwblhau'r ymchwiliad a phenderfynu cadarnhau eich cwyn;
- cwblhau'r ymchwiliad a phenderfynu peidio â chadarnhau eich cwyn;
- penderfynu setlo'r gŵyn lle gall y sefydliad gymryd camau i unioni pethau;
- penderfynu dod â'r ymchwiliad i ben yn gynnar os gwelwn nad oes digon o dystiolaeth i ddangos bod y sefydliad wedi gwneud rhywbeth o'i le.

Os byddwn yn cadarnhau eich cwyn, byddwn yn argymhell beth y dylai'r sefydliad ei wneud i unioni pethau.

Ar ddiwedd yr ymchwiliad, byddwn yn egluro'r hyn y daethom o hyd iddo a pham y gwnaethom neu pham na wnaethom gadarnhau eich cwyn.

O'r cwynion rydym yn ymchwilio iddynt bob blwyddyn, rydym yn cadarnhau neu'n setlo tua 7 o bob 10.

Faint o amser fydd yn ei gymryd?

Gall ymchwiliad gymryd tua 12 mis, o gyflwyno eich cwyn i ni am y tro cyntaf. Pan fydd y gŵyn yn gymhleth iawn, gall gymryd mwy o amser i ni ymchwilio iddi. Byddwn yn cadw mewn cysylltiad â chi ynghylch yr ymchwiliad.

Gwaith dilynol – rydym yn gwirio bod y sefydliad wedi gwneud yr hyn yr oedd wedi addo ei wneud

Beth fyddwn ni'n ei wneud

Pan fyddwn yn trefnu i'r sefydliad weithredu'n gynnar i unioni pethau i chi, neu pan fyddwn yn setlo neu'n cadarnhau eich cwyn ar ôl i ni ymchwilio iddi, byddwn yn argymhell beth ddylai'r sefydliad ei wneud i unioni pethau i chi.

Byddwn yn dweud wrth y sefydliad faint o amser sydd ganddo i ddangos i ni ei fod wedi gwneud yr hyn yr addawodd ei wneud.

Os na fydd y sefydliad yn dangos i ni ei fod wedi gweithredu ar ein hargymhellion, byddwn yn cymryd camau pellach.

Ein Dangosyddion Perfformiad Allweddol

Rydym yn gwirio pa mor dda rydym yn perfformio yn erbyn set o fesurau a elwir yn Ddangosyddion Perfformiad Allweddol (DPA). Isod, rydym yn egluro sut roeddem yn bwriadu perfformio, a sut gwnaethom ni berfformio.

Dangosydd perfformiad	Targed	2022/23	2021/22
Cwynion gwasanaethau cyhoeddus			
Penderfyniad nad yw cwyn o fewn ein hawdurdodaeth o fewn 3 wythnos	90%	94%	90%
Penderfyniad i beidio ag ymchwilio i gŵyn (ar ôl gwneud ymholiadau cychwynnol) o fewn 6 wythnos	90%	87%	83%
Pan fyddwn yn ceisio datrys y mater yn gynnar, penderfyniad o fewn 9 wythnos	90%	90%	88%
Penderfyniad i ymchwilio a dechrau ymchwiliad o fewn 6 wythnos i'r dyddiad y ceir digon o wybodaeth	80%	37%	69%
Achosion a gaewyd o fewn 12 mis	85%	37%	76%
Cwynion y Cod Ymddygiad			
Penderfyniad i beidio ag ymchwilio o fewn 6 wythnos	90%	95%	98%
Penderfyniad i ymchwilio a dechrau ymchwiliad o fewn 6 wythnos i'r dyddiad y ceir digon o wybodaeth	90%	89%	80%
Achosion a gaewyd o fewn 12 mis	90%	66%	67%
Bodddhad cwsmeriaid*			
Mae'n hawdd dod o hyd i ni	-	87 / 95%	80 / 95%
Rydym yn cynnig gwasanaeth defnyddiol	-	64 / 85%	60 / 86%
Rydym yn egluro ein proses a'n penderfyniad yn glir	-	65 / 95%	65 / 91%
Sut mae cyrff yn cyflawni ein hargymhellion ('cydymffurfiaeth')			
Cyfran yr argymhellion yn yr arfaeth ac y cydymffurfir â nhw gan ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus	-	90%	81%
Nifer yr ymweliadau cydymffurfio	7	10	6

* Rydym yn cyflwyno'r canlyniadau hyn ar gyfer pawb wnaeth ymateb (y ffigur cyntaf) yn ogystal â'r rhai oedd yn fodlon â'r canlyniad (yr ail ffigur).

Dangosydd perfformiad	Targed	2022/23	2021/22
Adnoddau dynol			
cwblhau'r proses arfarnu	-	100%	100%
ymateb gweithwyr i arolwg staff	-	89%**	84%
Hyfforddiant staff			
cyfran y staff sy'n cyflawni'r nifer targed o ddiwrnodau o ddatblygiad proffesiynol parhaus	-	80%	72%
Presenoldeb staff			
nifer y dyddiau a gollir ar gyfartaledd oherwydd salwch fesul aelod o staff	-	8.59	7.2
cyfran y diwrnodau gwaith a gollwyd oherwydd salwch staff	-	3.29%	2.70%
cyfran y diwrnodau gwaith a gollwyd oherwydd salwch tymor byr	-	1.01%	1.04%
cyfran y diwrnodau gwaith a gollwyd oherwydd salwch tymor hir	-	2.28%	1.70%
Perfformiad ariannol			
arian a ad-dalwyd i Gronfa Gyfunol Cymru	< 3%	0.01%	2.3%
cost uned fesul achos	£700	£473	£491***
costau cefnogi fel canran o'r gyllideb	< 5%	4.6%	4.2%
barn Archwilio Allanol ar Gyfrifon	Cyfrifon diamwys	Cyfrifon diamwys	Cyfrifon diamwys
barn yr Archwilwyr Mewnol ar reolaethau mewnol	Sicrwydd Sylweddol	Sicrwydd Sylweddol	Sicrwydd Sylweddol
Cwynion amdanom ni			
nifer y cwynion a dderbyniwyd	Amherthnasol	30	32
nifer y cwynion a gadarnhawyd	Amherthnasol	12	12
Cynaliadwyedd			
gwastraff (kg)	26,000	17,696	9,205
trydan (kWh)	104,000	74,102	73,754

** Rydym yn cynnal ein prif arolwg staff bob dwy flynedd. Ar gyfer 2022/23, rydym yn adrodd ar y gyfradd ymateb mewn arolwg interim sy'n gysylltiedig â statws Cyflogwr Chwarae Teg.

*** Mae'r ffigurau a adroddwyd ar gyfer costau uned yn adlewyrchu'r dull gweithredu a gyflwynwyd yn 2020/21. Mae'r ffigurau targed a ffigurau'r blynyddoedd blaenorol wedi cael eu hailddatgan gan ddefnyddio'r un dull, felly mae'r ffigurau'n stylo.

Data cwynion

Gwasanaethau cyhoeddus - cwynion newydd

Pwnc	2022/23	2021/22
Iechyd	37%	34%
Tai	18%	16%
Ymdrin â Chwynion	18%	14%
Gwasanaethau Cymdeithasol	7%	8%
Cynllunio a Rheoli Adeiladu	4%	8%
COVID-19	1%	3%
Eraill	15%	17%
Cyfanswm	100%	100%

Sector	2022/23	2021/22
Cyrff y GIG (gan gynnwys Byrddau Iechyd, Ymddiriedolaethau GIG, Deintyddion, Meddygon Teulu, Optegwyr a Fferyllwyr)	1288	1115
Awdurdodau Lleol (gan gynnwys Cynghorau Sir / Cynghorau Bwrdeistref Sirol a Phaneli Apêl Ysgolion)	1032	1162
Y sector Tai Cymdeithasol (cymdeithasau tai)	348	302
Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi	61	74
Cynghorau Cymuned	30	31
Eraill	31	42
Pob sector	2790	2726

Bwrdd Iechyd	2022/23		2021/22	% newid i 2021/22
	Nifer	Derbyniwyd fesul 1000 o drigolion	Nifer	
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	166	0.28	142	17%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	225	0.33	213	6%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	137	0.28	89	54%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	134	0.30	113	19%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	104	0.27	88	18%
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	23	0.17	10	130%
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	137	0.36	110	25%
Pob Bwrdd Iechyd	926	0.30	765	21%

Cyngorau Sir / Cyngorau Bwrdeistref Sirol	2022/23		2021/22	% newid i 2021/22
	Nifer	Derbyniwyd fesul 1000 o drigolion	Nifer	
Cyngor Bwrfeistref Sirol Blaenau Gwent	16	0.24	14	14%
Cyngor Bwrfeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	55	0.38	55	0%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	49	0.28	60	-18%
Cyngor Caerdydd (gan gynnwys Rhentu Doeth Cymru)	142	0.39	182	-22%
Cyngor Sir Gâr	53	0.28	54	-2%
Cyngor Sir Ceredigion	35	0.49	52	-33%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	31	0.27	27	15%
Cyngor Sir Ddinbych	32	0.33	34	-6%
Cyngor Sir y Fflint	65	0.42	99	-34%
Cyngor Gwynedd	36	0.31	39	-8%
Cyngor Sir Ynys Môn	25	0.36	29	-14%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	17	0.29	27	-37%
Cyngor Bwrdeistref Sir Fynwy	23	0.25	20	15%
Cyngor Castell-nedd Port Talbot	39	0.27	45	-13%
Cyngor Dinas Casnewydd	42	0.26	40	5%
Cyngor Sir Penfro	44	0.36	39	13%
Cyngor Sir Powys	38	0.29	55	-31%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (gan gynnwys Grŵp Parcio De Cymru)	54	0.23	51	6%
Cyngor Abertawe	94	0.39	71	32%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	16	0.17	18	-11%
Cyngor Bro Morgannwg	49	0.37	61	-20%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	65	0.48	71	-8%
Pob Cyngor Sir / Cyngor Bwrdeistref Sirol	1020	0.33	1143	-11%

Cymdeithas Tai	2022/23	2021/22	% newid i 2021/22
Adra	15	10	50%
Cymdeithas Tai Aelwyd Cyf.	1	2	-50%
Grwp Ateb Cyf.	2	4	-50%
Barcud	4	3	33%
Cymdeithas Tai Bro Myrddin	0	1	-100%
Tai Cymunedol Bron Afon Cyf.	17	17	0%
Cymdeithas Tai Cadwyn Cyf.	6	0	
Cymdeithas Tai Cymunedol Caerdydd	7	15	-53%
Caredig	3	0	
Cartrefi Conwy	6	14	-57%
Cymdeithas Tai Siarter (rhan o Grŵp Pobl)	7	4	75%
Cymdeithas Tai Clwyd Alyn	10	10	0%
Grŵp Tai yr Arfordir Cyf.	6	14	-57%
Grŵp Tai Cymuendol Cynon Taf	4	6	-33%
Derwen (rhan o Grŵp Pobl)	0	0	
Cymdeithas Tai Teulu (Cymru) Cyf.	0	5	-100%
Cymdeithas Tai Dewis Cyntaf Cyf.	1	0	
Grŵp Cynefin	5	4	25%
Hafan Cymru	0	1	-100%
Cymdeithas Tai Hafod	62	28	121%
Cymdeithas Tai Linc Cymru	14	9	56%
Tai Melin Cyf.	3	5	-40%
Cymdeithas Tai Merthyr Tudful Cyf.	1	5	-80%
Tai Cymoedd Merthyr	8	4	100%

Cymdeithas Tai Sir Fynwy	2	6	-67%
Tai Dinas Casnewydd	19	8	138%
Cymdeithas Tai Newydd	9	9	0%
Tai Gogledd Cymru	4	8	-50%
Pobl	23	19	21%
Cymdeithas Tai Rhondda Cyf.	9	1	800%
Cymdeithas Tai Taff	4	3	33%
Tai Cymunedol Tai Calon	10	5	100%
Tai Ceredigion Cyf.	0	0	
Tai Tarian	21	15	40%
Trivallis	13	17	-24%
Ty Gwalia (rhan o Grŵp Pobl)	3	3	0%
Cymdeithas Tai Cymry Unedig	16	16	0%
Tai Cymoedd i'r Arfordir	19	20	-5%
Cymdeithas Tai Cymru & Gorllewin	14	11	27%
Pob Cymdeithas Tai	348	302	15%

Gwasanaethau cyhoeddus - cwynion a gaewyd

Bwrdd lechyd	2022/23			2021/22		
	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau
Bwrdd lechyd Prifysgol Aneurin Bevan	48	160	30%	42	125	34%
Bwrdd lechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	80	231	35%	61	193	32%
Bwrdd lechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	30	129	23%	18	81	22%
Bwrdd lechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	37	141	26%	30	99	30%
Bwrdd lechyd Prifysgol Hywel Dda	41	100	41%	23	82	28%
Bwrdd lechyd Addysgu Powys	5	23	22%	3	6	50%
Bwrdd lechyd Prifysgol Bae Abertawe	33	134	25%	29	105	28%
Pob Bwrdd lechyd	274	918	30%	206	691	30%

Cyngorau Sir / Cyngorau Bwrdeistref Sirol	2022/23			2021/22		
	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau
Cyngor Bwrfeistref Sirol Blaenau Gwent	0	16	0%	0	13	0%
Cyngor Bwrfeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	5	57	9%	7	54	13%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili	6	52	12%	7	58	12%
Cyngor Caerdydd (gan gynnwys Rhentu Doeth Cymru)	26	154	17%	46	175	26%
Cyngor Sir Gâr	7	60	12%	7	49	14%
Cyngor Sir Ceredigion	13	44	30%	13	46	28%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	5	35	14%	2	24	8%
Cyngor Sir Ddinbych	2	33	6%	4	33	12%
Cyngor Sir y Fflint	5	70	7%	15	94	16%
Cyngor Gwynedd	5	33	15%	6	41	15%
Cyngor Sir Ynys Môn	5	25	20%	3	28	11%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	1	18	6%	2	26	8%
Cyngor Bwrdeistref Sir Fynwy	1	22	5%	2	21	10%
Cyngor Castell-nedd Port Talbot	7	38	18%	5	45	11%
Cyngor Dinas Casnewydd	8	48	17%	4	36	11%
Cyngor Sir Penfro	3	45	7%	2	40	5%
Cyngor Sir Powys	8	44	18%	7	55	13%

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (gan gynnwys Grŵp Parcio De Cymru)	2	56	4%	3	45	7%
Cyngor Abertawe	10	99	10%	10	76	13%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen	1	17	6%	2	20	10%
Cyngor Bro Morgannwg	15	53	28%	9	62	15%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	6	67	9%	4	67	6%
Pob Cyngor Sir / Cyngor Bwrdeistref Sirol	141	1086	13%	160	1108	14%

Cymdeithas Tai	2022/23			2021/22		
	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau	Nifer yr ymyriadau	Nifer y cwynion a gaewyd	% o ymyriadau
Adra	2	16	13%	1	9	11%
Cymdeithas Tai Aelwyd Cyf.	0	1	-	0	2	-
Grwp Ateb Cyf.	0	2	-	2	4	50%
Barcud	0	4	-	0	3	-
Cymdeithas Tai Bro Myrddin	0	0	-	0	1	-
Tai Cymunedol Bron Afon Cyf.	2	18	11%	3	18	17%
Cymdeithas Tai Cadwyn Cyf.	1	6	17%	0	0	-
Cymdeithas Tai Cymunedol Caerdydd	0	8	-	1	14	7%
Caredig	0	3	-	0	0	-
Cartrefi Conwy	2	7	29%	0	13	-
Cymdeithas Tai Siarter (rhan o Grŵp Pobl)	0	7	-	1	5	20%
Cymdeithas Tai Clwyd Alyn	0	9	-	0	10	-
Grŵp Tai yr Arfordir Cyf.	0	6	-	1	14	7%
Cynon Taf Community Housing Group	0	4	-	1	6	17%
Cymdeithas Tai Teulu (Cymru) Cyf.	0	0	-	0	5	-
Cymdeithas Tai Dewis Cyntaf Cyf.	0	1	-	0	0	-
Grŵp Cynefin	0	5	-	1	4	25%
Hafan Cymru	0	1	-	0	0	-
Cymdeithas Tai Hafod	15	59	25%	7	27	26%
Cymdeithas Tai Linc Cymru	2	13	15%	2	10	20%
Tai Melin Cyf.	0	3	-	0	6	-
Cymdeithas Tai Merthyr Tudful Cyf.	0	1	-	1	7	14%
Tai Cymoedd Merthyr	1	8	13%	1	5	20%

Cymdeithas Tai Sir Fynwy	0	4	-	3	6	50%
Tai Dinas Casnewydd	2	18	11%	0	8	-
Cymdeithas Tai Newydd	1	10	10%	1	9	11%
Tai Gogledd Cymru	1	5	20%	1	8	13%
Pobl	3	22	14%	1	17	6%
Cymdeithas Tai Rhondda Cyf.	0	8	-	1	1	100%
Cymdeithas Tai Taff	2	5	40%	0	1	-
Tai Cymunedol Tai Calon	0	9		0	5	-
Tai Tarian	0	22	-	2	14	14%
Trivallis	2	15	13%	3	17	18%
Ty Gwalia (rhan o Grŵp Pobl)	0	3	-	0	3	-
Cymdeithas Tai Cymry Unedig	2	18	11%	2	14	14%
Tai Cymoedd i'r Arfordir	5	17	29%	3	22	14%
Cymdeithas Tai Cymru & Gorllewin	1	14	7%	2	13	15%
Cyfanswm	44	352	13%	41	301	14%

Y Cod Ymddygiad - cwynion newydd

Pynciau	2022/23	2021/22
Bod yn atebol ac agored	10%	5%
Datgelu a chofrestru budd	9%	11%
Dyletswydd i gadw at y gyfraith	8%	9%
Uniondeb	6%	8%
Bod yn wrthrychol a gonest	3%	11%
Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	61%	51%
Bod yn anhunanol a stiwardiaeth	3%	5%

Corff	2022/23	2021/22	% newid i 2021/22
Cyngorau Tref a Chymuned	158	171	-8%
Cyngorau Sir a Bwrdeistref Sirol	122	114	7%
Parciau Cenedlaethol	3	5	-40%
Awdurdodau Tân	0	0	n/a
Paneli Heddlu a Throseddu	0	4	-100%
Cyfanswm	283	294	-4%

**Ombwdsmon
Ombudsman**
Cymru · Wales

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

1 Ffordd yr Hen Gae

Pencoed

CF35 5LJ

Ffôn: 0300 790 0203

E-bost: holwch@ombwdsmon.cymru

Dilynwch ni ar Twitter: [@OmbudsmanWales](https://twitter.com/OmbudsmanWales)

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Amcangyfrif 2024/25

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae'r cyflwyniad Amcangyfrif hwn ar gyfer 2024/25 wedi'i baratoi i'w ystyried gan Bwyllgor Cyllid y Senedd. Mae Adroddiad a Chyfrifon Blynyddol y swyddfa ar gyfer 2022/2023 yn rhoi manylion am weithgareddau a chyflawniadau'r flwyddyn honno. Paratowyd yr Amcangyfrif yng nghyd-destun [Cynllun Strategol 2023-2026: Pennod newydd](#) sy'n gosod cyfeiriad y swyddfa am y 3 blynedd nesaf.

2. Crynodeb Gweithredol

- 2.1 Rydym wedi paratoi ein Hamcangyfrif i adlewyrchu'r Nodau Strategol sydd wedi'u nodi yn ein Cynllun Strategol. I grynhoi, y gofynion Adnoddau ac Arian Parod yw £6,358k a £6,344k, yn y drefn honno. Dyma gynnydd cyffredinol o £490k o ran arian parod. Gwneir y cynnydd, fel a ganlyn:

	£000	£000	%
Dyfarniad cyflog a chynyddrannau staff Ebrill 2024	235		
Costau eraill a chynnydd mewn prisiau	235		
Llai o arbedion effeithlonrwydd i gyflenwi cynyddrannau staff	(34)		
Cyfanswm cynnydd yng nghost busnes fel arfer		436	(7.4%)
Buddsoddi mewn blaenoriaethau strategol - staff	120		
Llai o swm i'w ariannu gan arbedion effeithlonrwydd	(66)		
Y balans a geisir i'w fuddsoddi		54	(0.9%)
Cyfanswm		490	

- 2.2 Mae angen £235k i gwrdd â phwysau costau sy'n ymwneud â staff, sef dyfarniad cyflog Ebrill 2024 (£201k ar gyfer dyfarniad amcangyfrifedig o 5%) a chynyddrannau staff ymroddedig (£34k). Daw £201k o ddyfarniad cyflog llywodraeth leol, y mae ein staff yn ei dderbyn o dan eu contract cyflogaeth. Nid ydym yn rhan o'r trafodaethau dyfarniad cyflog hyn, ac felly mae'r dyfarniad cyflog y tu hwnt i'n rheolaeth. Yn ogystal, mae costau cynyddrannau staff (£34k) yn bwysau ychwanegol ond byddwn yn talu am hyn drwy arbedion effeithlonrwydd mewn meysydd eraill o'r gyllideb.

- 2.3 Mae angen £235k i'n helpu i gwrdd â chostau chwyddiant prisiau sy'n cynnwys yr ystod o wariant ar draws y gyllideb nad yw'n ymwneud â staff.

- 2.4 Ceisiwn ddau aelod ychwanegol o staff (+ £120k): un gweithiwr achos ac un dadansoddwr data i'n helpu i wneud defnydd da o'r data sydd gennym am y cwynion a gawn a'r data safonau cwynion a gawn am gwynion a dderbynnir gan gyrff cyhoeddus. Yn benodol, bydd y swydd hon yn galluogi defnydd mwy deallus o ddata i gefnogi blaenoriaethu llwyth achosion, i nodi materion systematig a thematig sy'n deillio o'n cwynion ac i lywio ein gwaith gwella gwasanaeth yn well. Darperir hanner

yr arian drwy effeithlonrwydd arbedion arian parod o £66k, y gwnawn ar draws y mwyafrif o'n cyllidebau nad ydynt yn ymwneud â chyflogau.

- 2.5 Mae'r arbedion effeithlonrwydd hyn yn ychwanegol at arbedion effeithlonrwydd niferoedd y gorffennol a'r dyfodol ('gwneud mwy â'r un peth') o ganlyniad i beidio â chynyddu nifer ein staff yn gymesur â'r cynnydd mewn gwaith achos yr ydym yn parhau i'w brofi (gweler adran 6). Er nad yw'r arbedion effeithlonrwydd hyn yn cynhyrchu arbedion arian parod, maent yn adlewyrchu'r arbedion effeithlonrwydd gwirioneddol a wnaed.
- 2.6 Nid ydym yn codi tâl am ein gwasanaethau ac nid ydym yn derbyn unrhyw incwm ffioedd. Codwn dâl am ddarparu gwasanaethau cyflogres i Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ac am secondiad staff rhan-amser i Gymdeithas yr Ombwdsmon. Rydym felly'n gwbl ddbynnol ar gyllid gan gyllideb Cymru, yn dilyn argymhellion Pwyllgor Cyllid y Senedd.
- 2.7 Rydym yn ymwybodol o'r pwysau aruthrol sydd ar gyllid cyhoeddus a'r anawsterau y mae hyn yn eu cyflwyno wrth gydbwyso'r galw am wasanaethau cyhoeddus a'r cyllid sydd ar gael. Er bod OGCC yn parhau i fod yn uchelgeisiol, mae wedi cyflwyno ei waith yn raddol dros yr ychydig flynyddoedd nesaf, i adlewyrchu'r cyfyngiadau disgwylidig i gyllid y sector cyhoeddus. Yn benodol, mae buddsoddi mewn technoleg wedi'i oedi nes bod yr arbedion o'n had-drefniad eiddo wedi'u cyflawni'n llawn, gan ryddhau cyllid i'w ailfuddsoddi.
- 2.8 Mae'r cynnydd parhaus yn y llwyth achosion, a'r pwysau sy'n cael ei roi ar lesiant ein gweithlu o ganlyniad, wedi ein harwain at gynnwys buddsoddiad rhesymol mewn staff ychwanegol yn yr amcangyfrif cyllideb hwn, a dyma ein blaenoriaeth glir ar gyfer 2023/25.
- 2.9 Er ein bod yn llwyr werthfawrogi'r dewisiadau anodd y bydd yn rhaid i'r Senedd eu gwneud wrth bennu cyllideb y flwyddyn nesaf, mae angen i ni fod yn glir nad hon yw'r flwyddyn i leihau'r cyllid i OGCC. Bydd y pwysau ar wasanaethau cyhoeddus sydd wedi bod ers peth amser yn parhau ac yn gwaethygu ac mae hyn yn gwneud ein rôl yn fwy hanfodol fyth. Os torrir ein cyllid, ac o ganlyniad ein gwasanaethau, bydd hyn yn arwain at lai o bobl yn gallu cael mynediad i'n gwasanaeth sy'n golygu'n anochel na fydd lleisiau pobl sy'n fwy agored i niwed a'r sawl sydd wedi dioddef anghyfiawnder, oherwydd methiant gwasanaeth a chamweinyddu, yn cael eu clywed. Yn syml, ni chaiff cyfleoedd ar gyfer dysgu a gwella gwasanaethau eu cyflawni.
- 2.10 Mae cwmpas y gyllideb arfaethedig i'w weld yn Atodiad A.

3. Diweddariad 2023/24

- 3.1 Ar ôl ymchwilio ac ymgynghori'n eang, cyhoeddom ein Cynllun Strategol newydd ym mis Ebrill 2023. Mae'n nodi ein gweledigaeth a'n huchelgais ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Mae hefyd yn nodi pedwar Nod Strategol newydd:

1. Cyflawni cyfiawnder sy'n cael effaith gadarnhaol ar bobl a gwasanaethau cyhoeddus
 2. Cynyddu hygyrchedd a chynhwysiant
 3. Cynyddu effaith ein gwaith gwella rhagweithiol
 4. Sicrhau ein bod yn sefydliad iach, effeithlon ac atebol.
- 3.2 Rydym wedi datblygu Dangosyddion Perfformiad Allweddol newydd, a fydd yn ein helpu i ysgogi perfformiad gwell fyth, i ddylanwadu ar newid ac i gasglu effaith ein gwaith yn fwy cywir. Mae gennym Gynllun Busnes newydd ar waith sy'n nodi camau gweithredu allweddol a fydd yn ein helpu i gyflawni ein nodau Strategol.
- 3.3 Y llynedd, roeddem yn pryderu bod y Rhaglen COVID-19 Nosocomiaidd Cenedlaethol i ymchwilio i'r achosion Covid a gafwyd yn yr ysbyty yn debygol o arwain at lawer o'r achosion hyn yn cael eu cyfeirio at yr Ombwdsmon. I reoli'r risg hon, gwnaethom drefniadau mewnol i oruchwyllo'r dull o ymdrin â chwynion o'r fath a gwnaethom baratoi taflen ffeithiau ar ein hymagwedd. Gwnaethom ymgysylltu â Llywodraeth Cymru a byrddau iechyd, gan rannu'r hyn a ddysgwyd o'r achosion a ystyriasom. Ar hyn o bryd, mae nifer gwirioneddol y cwynion Covid nosocomiaidd sy'n cyrraedd yr Ombwdsmon yn parhau i fod yn isel, er y byddwn yn parhau i fonitro hyn yn agos.
- 3.4 Mae pwysau llwyth achosion yn destun pryder, gydag iechyd a llesiant staff yn cael eu heffeithio yn fwy a mwy gan niferoedd cynyddol o gwynion heb gynnydd mewn adnoddau i'w hystyried. O dan ein Cynllun Strategol newydd, byddwn yn parhau i weithio i adnabod cyfleoedd i gynyddu effeithiolrwydd. Byddwn hefyd yn adolygu ac yn gwella'r mesurau sydd gennym ar waith i gefnogi staff a darparu gweithle iach. Mae'r twf parhaus yn nifer y cwynion, ynghyd â chymhlethdod cynyddol y cwynion a gawn, yn rhoi pwysau ychwanegol ar staff - ac mae adborth staff yn dangos cynnydd sylweddol mewn pryderon am lwyth gwaith a llai o foddhad ag OGCC fel lle i weithio.
- 3.5 Yn y flwyddyn gyfredol (ac fel y nodwyd yn flaenorol i'r Pwyllgor mewn Amcangyfrifon blaenorol, ein cyflwyniad Cyllideb Atodol ym mis Mai 2023 ac mewn gohebiaeth yn ystod y flwyddyn), mae dau ansicrwydd ariannol sylweddol o hyd:
- Dyfarniad cyflog llywodraeth leol Ebrill 2023, sy'n berthnasol i'n staff o dan eu contractau cyflogaeth. Roedd amcangyfrif cychwynnol OGCC ar gyfer 2023-24 yn caniatáu 3% ar gyfer dyfarniad cyflog Ebrill 2023. Gwnaeth y Cyflogwyr Cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau llywodraeth leol yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon gynnig o thua 5%, sydd wedi'i wrthod gan undebau llafur sy'n ceisio 12.7%. Gan fod costau dyfarniad cyflog y tu hwnt i reolaeth yr Ombwdsmon, cyflwynwyd a chymeradwywyd Cyllideb Atodol. Darparodd hyn ar gyfer dyfarniad cyflog o hyd at 7.9%. Nid yw'r sefyllfa bresennol wedi newid - mae undebau llafur wedi cynnal pleidlais am streic; mae rhai bellach yn streicio ac nid yw'r dyfarniad cyflog wedi'i ddatrys o hyd. Os yw'r dyfarniad cyflog gwirioneddol yn fwy na 7.9%, byddwn yn gweithio i gynnwys y gost ychwanegol cymaint ag y bo modd ond efallai y bydd angen cyflwyno Cyllideb Atodol bellach.

- Mae'r caniatâd i apelio yn erbyn penderfyniad Panel Dyfarnu Cymru yn yr Uchel Lys wedi'i geisio (gan y Cyn Gyngorydd dan sylw) yn yr achos Cod Ymddygiad cyfredol. Mae'r penderfyniad ar y caniatâd wedi'i ohirio, ac mae'r canlyniad yn ansicr o hyd. Nid yw swm unrhyw rwymedigaeth bosibl o ran costau cyfreithiol yn hysbys.

3.6 Gan gydnabod y pwysau sylweddol yn sgil y cynnydd mewn gwaith achos a chyllid cyhoeddus cyfyngedig yng Nghymru, yn gynnar eleni gwnaethom gomisiynu Perago Cymru i gynnal prosiect cyngori byr gyda ni i adolygu ein prosesau gwasanaeth, i nodi meysydd ar gyfer gwella effeithlonrwydd a gwasanaethau ac i wneud argymhellion ar gyfer ein Strategaeth TG a Digidol yn y dyfodol. Gwnaeth y darn gwerthfawr hwn o waith argymhellion ar gyfer newidiadau cynyddrannol a fydd, gyda'i gilydd, yn helpu i barhau â'r gwelliannau effeithlonrwydd a gyflawnwyd yn y blynyddoedd diwethaf. Mae'r rhain yn cynnwys gwella sut rydym yn arddangos ac yn deall statws achosion cyfredol a gwella ein prosesau ar gyfer sicrhau cyngor clinigol. Argymhellodd y gwaith nifer o feysydd i'w cynnwys yn ein Strategaeth TG a Digidol, gan gynnwys buddsoddi mewn technoleg a chapasiti i wella'r defnydd o ddata i lywio ein gwaith, rheoli'r cynnydd mewn llwythi achosion a helpu i nodi materion thematig a systemig i lywio'r gwaith o wella gwasanaethau.

4. Pwysau gwaith achos

- 4.1 Y llynedd (2022/23), derbyniasom y nifer uchaf erioed o gwynion am wasanaethau cyhoeddus. Mae hyn yn adlewyrchu pwysau ar wasanaethau cyhoeddus, yn benodol gwasanaethau iechyd, ac anfodlonrwydd y cyhoedd gyda'r gwasanaethau hynny.
- 4.2 Yn y flwyddyn gyfredol (Ebrill i Awst 2023) rydym wedi gweld cynydd pellach yn ein llwyth gwaith cyffredinol o ymholiadau a chwynion. Mae ymholiadau newydd am gamweinyddu a rhagasesiadau'r Cod wedi cynyddu 38% ('Ymholiadau' yn Nhabl 1), mae cwynion Cod Ymddygiad newydd i fyny 64% ac mae cwynion am wasanaethau cyhoeddus i fyny 6%.
- 4.3 Rhagwelodd y Memorandwm Esboniadol ar gyfer Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019 gynnydd blynyddol o rhwng 5% a 12%. Er y bu'r cynnydd blynyddol tuag at ben isaf yr ystod hon, maent yn gyfystyr â chynnydd cyffredinol o **rhwng 89% a 102%** yng **nghyfanswm** y gwaith achos ar gyfer y cyfnod (2015/16 i 2024/25 (amcanestyniad)). Yn y cyfnod hwnnw, mae nifer y staff gwaith achos wedi cynyddu **dim ond 13%**.

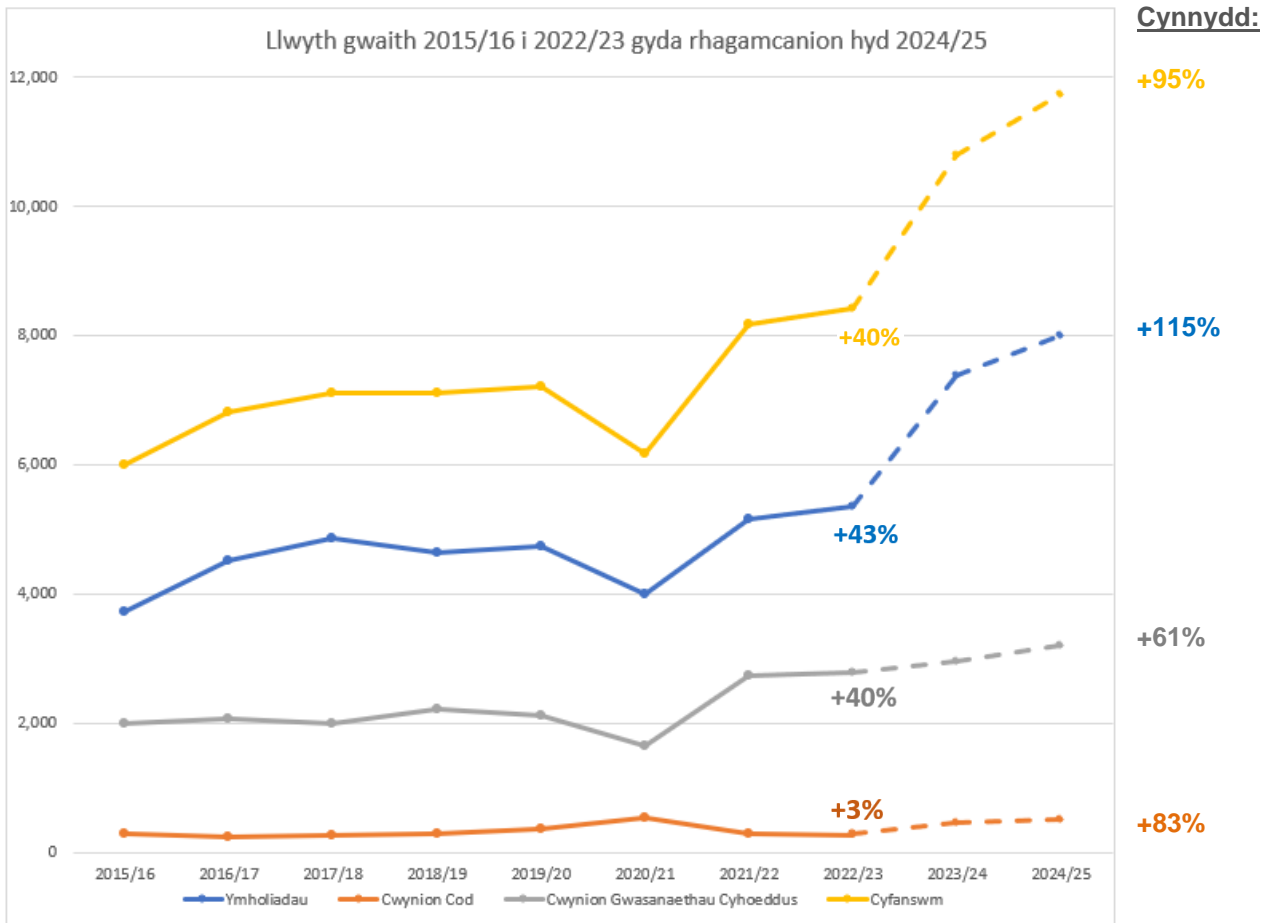
Blwyddyn	Ymholiadau a dderbyniwyd	Cwynion Cod Ymddygiad a dderbyniwyd	Cwynion Gwasanaeth	Cyfanswm
----------	--------------------------	-------------------------------------	--------------------	----------

			Cyhoeddus a dderbyniwyd	
2015/16	3,731	276	1,992	5,999
2016/17	4,512 (+21%)	236 (-14%)	2,056 (+3%)	6,804 (+13%)
2017/18	4,861 (+8%)	270 (+14%)	1,983 (-4%)	7,114 (+5%)
2018/19	4,627 (-5%)	282 (+4%)	2,207 (+11%)	7,116 (-)
2019/20	4,726 (+2%)	365 (+29%)	2,109 (-4%)	7,200 (+1%)
2020/21	4,006 (-15%)	535 (+47%)	1,638 (-22%)	6,179 (-14%)
2021/22	5,158 (+29%)	294 (-45%)	2,726 (+66%)	8,178 (+32%)
2022/23	5,350 (+4%)	283 (-4%)	2,790 (+2%)	8,423 (+3%)
2023/24 (<i>amcanestyniad hyd yn hyn</i>)	7,383 (+38%)	464 (+64%)	2,957 (+6%)	10,804 (+28%)
2024/25 (<i>amcanestyniad o 5%</i>)	7,752 (+5%)	487 (+5%)	3,105 (+5%)	11,344 (+5%)
2024/25 (<i>amcanestyniad o 12%</i>)	8,269 (+12%)	520 (+12%)	3,312 (+12%)	12,101 (+12%)

Tabl 1: Llwyth gwaith 2015/16 i 2022/23 gydag amcanestyniadau hyd at 2024/25 – gweler y nodyn isod.

Nodyn: Ar gyfer 2023/24 mae ein hamcanestyniadau yn seiliedig ar ffigurau'r flwyddyn gyfredol hyd yma fel y manylir yn 4.2 uchod. Ar gyfer 2024/24 rydym wedi dangos y cynnydd o 5% a 12%, yn unol â'r cynnydd disgwyliedig ym Memorandwm Esboniadol Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019.

4.4 Mae Graff 1 isod yn dangos nifer yr ymholiadau a chwynion yn y gorffennol, y presennol a'r nifer amcanestynedig.

Graff 1: Llwyth gwaith 2015/16 i 2022/23 gydag amcanestyniadau hyd at 2024/25

Nodyn: Er enghraifft, rydym wedi defnyddio pwynt canol y cynnydd amcanestynedig o 5% a 12% ar gyfer 2024/25.

- 4.5 Mae effaith gronnus y cynnydd blynyddol parhaus yn sylweddol. Ceisiwn ddarparu canlyniadau amserol, empathig a phriodol i gwynion. Fodd bynnag, mae'r pwysau gwaith achos hyn yn adlewyrchu pryderon gwirioneddol trigolion Cymru ac mae'r cynnydd mewn llwythi achosion yn peryglu oedi cyn datrys problemau ac yn ymestyn y gofid. Yr hyn sy'n peri pryder yw bod cymaint o bwysau yn sgil cynnydd yn y llwyth achosion fel bod 40% o'r cwynion am wasanaethau cyhoeddus yr ymchwiliir iddynt ar hyn o bryd wedi bod gyda'r Ombwdsmon am fwy na 12 mis. Er y gallai fod yn anochel ar hyn o bryd, nid yw'r lefel honno o oedi yn un y dylai unrhyw un fod yn gyfforddus ag ef. Mae pob cwyn yn dod ag effaith ddynol wirioneddol i achwynwyr. Mae oedi yn gwaethygu ac yn hwyhau'r effaith hwnnw. Mae'r oedi hwn hefyd yn golygu bod dysgu o'n hymchwiliadau a'r broses o weithredu ein hargymhellion systemig gan gyrrff cyhoeddus yn cymryd mwy o amser, felly gall camweinyddu a methiant gwasanaeth barhau am fwy o amser nag a fyddai fel arall.
- 4.6 Mae hefyd effaith sylweddol ar ein staff. Mae cwynion gwasanaeth cyhoeddus yn cyfrif am y rhan fwyaf o amser staff, ac mae hyd yn oed cynnydd canrannol bach yn arwain at nifer sylweddol o gwynion ychwanegol. Mae'r cynnydd amcanestynedig o 61% mewn cwynion gwasanaeth cyhoeddus ers 2015/16 (gweler Graff 1) felly yn arbennig o heriol. Mae'r cynnydd hwn mewn gwaith achos ers 2015/16 wedi'i reoli'n

bennaf drwy arbedion effeithlonrwydd: 40% yn fwy o gwynion am wasanaethau cyhoeddus (gweler ffigur Graff 1 2022/23) gyda dim ond 13% yn fwy o staff. Mae graddfa'r arbedion effeithlonrwydd hyn yn sylweddol. Fodd bynnag, ni ellir llyncu pwysau parhaus y llwyth achosion.

- 4.7 Mae ein Cynllun Strategol newydd yn cynnwys nod strategol i gynyddu hygyrchedd a chynhwysiant yn ein gwasanaethau. Er bod adnoddau'n parhau i fod yn gyfyngedig, mae hwn yn nod pwysig o hyd. Byddwn yn gweithio i wella mynediad at ein gwasanaethau gan y grwpiau hynny sydd heb gynrychiolaeth ddigonol ar hyn o bryd ymhlith ein defnyddwyr gwasanaeth. Disgwylwn y bydd hyn yn arwain at fwy o ymholiadau a chwynion gan y grwpiau hyn.
- 4.8 Yn ein harolwg staff yn 2020 roedd 76% o'r staff o'r farn bod pwysau llwyth gwaith yn rhesymol. Gostyngodd hyn i 58% yn 2022. Yn yr un modd, gostyngodd cyfran y staff a ystyriodd OGCC yn lle da i weithio o 97% yn 2020 i 87% yn 2022. Cynhelir yr arolwg staff nesaf yn 2024, ond mae adborth anffurfiol diweddar gan staff yn awgrymu bod y pwysau cynyddol o ran llwyth gwaith yn cael effaith sylweddol a'u bod yn effeithio'n andwyol ar ganfyddiadau staff o OGCC fel lle i weithio. Yn y cyd-destun hwnnw, mae'r cynnydd parhaus mewn llwyth achosion yn destun pryder sylweddol.
- 4.9 Roedd ein cyflwyniad Amcangyfrif 2023/24 cychwynnol yn cynnwys cynnydd yn nifer y staff a buddsoddiad i'n helpu i arwain achwynwyr yn well heb iddynt orfod cysylltu â ni ac i helpu staff i reoli llwythi achosion uchel yn fwy effeithiol. Yn wyneb yr hinsawdd ariannol a'r pwysau ar wariant cyhoeddus, ni allai'r Pwyllgor Cyllid gefnogi'r Amcangyfrif, felly nid oedd unrhyw gynnydd yn nifer y staff.
- 4.10 Parhawn i fod yn ymroddedig i hybu effeithiolrwydd, cofleidio arloesedd a gwella ein perfformiad. Fodd bynnag, heb fuddsoddiad a nifer o staff priodol, mae ein gallu i fynd i'r afael â'r gostyngiad yn llesiant staff a phrofiad gwaeth yr achwynwyr yn gyfyngedig. Er y deallir y cyd-destun cyllid cyhoeddus, mae'r Amcangyfrif ar gyfer 2024/25 o reidrwydd yn cynnwys cynnydd rhesymol i helpu i fynd i'r afael â'r pryderon hyn.

5. Pwysau cost

- 5.1 Mae bron ein holl gyllideb yn parhau i gael ei defnyddio gan gostau sefydlog neu led-sefydlog – mae costau adeiladau a chostau TG yn sefydlog i raddau helaeth, ac ni ellir amrywio costau staff yn y tymor byr, ac eithrio drwy ddileu swyddi (a fyddai'n golygu costau untro ychwanegol).

Costau staff

- 5.2 Mae bron i 80% o'n costau yn gostau staff, felly mae ein pwysau cost mwyaf yn deillio o ddyfarniadau cyflog a phensiwn cyflogwr a chyfraniadau Yswiriant Gwladol. Nid yw'r rhain yn gostau y gallwn eu rheoli'n uniongyrchol, o leiaf yn y tymor byr. Fel y nodir uchod, mae gan staff hawl cytundebol i ddyfarniadau cyflog y cytunwyd arnynt ar gyfer staff llywodraeth leol yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon gan sefydliad Cyflogwyr Cenedlaethol llywodraeth leol.

- 5.3 Mae ein cyflwyniad Amcangyfrif yn rhagdybio dyfarniad cyflog cenedlaethol llywodraeth leol o 7.9% ar gyfer Ebrill 2023. Mae angen i ni hefyd ganiatáu ar gyfer dyfarniad cyflog Ebrill 2024. Gan gymryd bod dyfarniadau cyflog yn parhau i fod yn is na chwyddiant presennol, rydym wedi cynnwys darpariaeth ar gyfer dyfarniad cyflog o 5% o fis Ebrill 2024. Fodd bynnag, os yw'r dyfarniadau cyflog gwirioneddol i lywodraeth leol yn uwch nag yr ydym wedi darparu ar eu cyfer, efallai y byddwn yn wynebu diffyg cyllid pellach yn y flwyddyn gyfredol.

System Rheoli Achosion

- 5.4 Daw'r contract presennol ar gyfer ein system rheoli achosion i ben ddiwedd mis Mawrth 2024. Rydym felly yn y broses o ymarfer caffael llawn. Ceisiwyd mwy o arian ar gyfer systemau rheoli achosion yn Amcangyfrif cychwynnol y llynedd, er na fu hyn yn llwyddiannus. Rydym felly wedi cytuno i geisio tendrau yn seiliedig yn bennaf ar y fanyleb bresennol. Er hynny, mae contractau wedi'u hail-dendro yn debygol o fod yn ddrutach na'r contractau a ddaw i ben, yn enwedig o ystyried hinsawdd economaidd bresennol chwyddiant prisiau cyflenwyr.

Chwyddiant pris

- 5.5 Ar gyfer y flwyddyn gyfredol, roeddem yn disgwyl chwyddiant isel yn seiliedig ar ragolygon OBR ym mis Gorffennaf 2022, gyda chynnydd o 2% mewn costau adeiladau, cynnydd o 4% mewn costau TG a chwyddiant dibwys ar gostau eraill nad ydynt yn ymwneud â chyflogau. (Gwnaethom hefyd ganiatáu mwy ar gyfer costau ffioedd proffesiynol gan fod cyfraddau fesul awr a dalwyd am gyngor clinigol wedi cynyddu'n sylweddol.) Yn ymarferol, fodd bynnag, rydym wedi gweld cynnydd sylweddol yn yr holl gostau, gan gynnwys costau ynni, contractau cyflenwyr ac, ar gyfer costau TG, codiadau llawer mwy nag yr oeddem wedi caniatáu ar ei gyfer. Mae llawer o'n contractau'n cynnwys mynegeio CPI blynyddol i adlewyrchu chwyddiant (yn unol ag arfer caffael da yn y sector cyhoeddus), ac felly mae costau wedi cynyddu yn unol â CPI gwirioneddol ar gyfer 2022/23, a oedd yn fwy na 10%. Bu'r CPI ar gyfer y flwyddyn gyfredol hyd yma yn 8% ar gyfartaledd.
- 5.6 Mae Atodiad B yn dangos nifer yr achosion o'r pwysau chwyddiant hwn sydd wedi'u hasesu fesul llinell. Er y bu chwyddiant yn uwch na 10%, rydym wedi gweithio yn gyffredinol ar sail y CPI diweddaraf ar gyfer Awst 2023 (6.7%) ond rydym hefyd wedi cynnwys chwyddiant ychwanegol ar gyfer 2023/24. Mae cynnydd sylweddol mewn costau TG, ar sail debyg am debyg, gyda chynnydd penodol mewn costau trwydded a chostau cynnal cwmwl diogel. Er y byddwn yn parhau i geisio prisiau am y gwerth gorau gan gyflenwyr, mae pwysau costau yn ei gwneud yn debygol y bydd cynnydd pellach. Ceisiwn £235k i'n helpu i dalu costau chwyddiant.

6. Arbedion effeithlonrwydd

Arbedion effeithlonrwydd cost

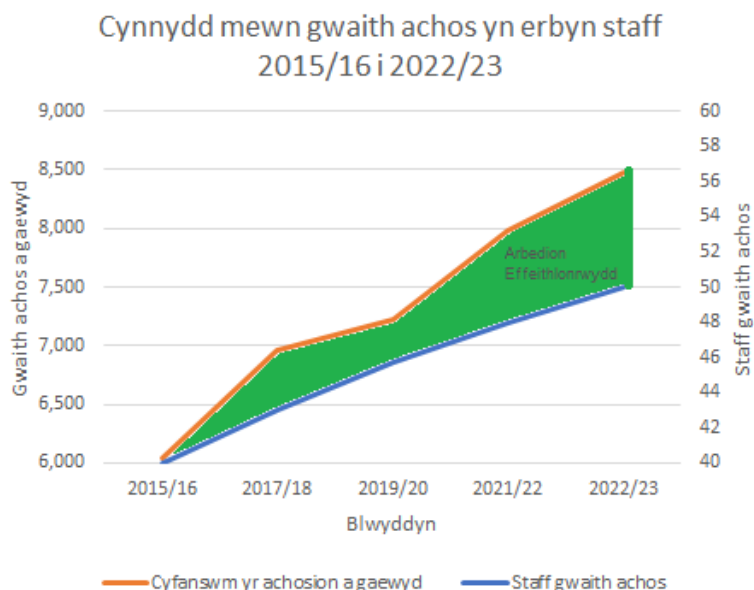
6.1 Parhasom i gyflawni arbedion effeithlonrwydd sylweddol o ran cost. Rydym wedi ceisio ariannu llawer o bwysau chwyddiant prisiau ar gyfer 2024/25 a chynyddrannau staff dros y 2 flynedd ddiwethaf o ganlyniad i welliannau i brosesau ac arbedion effeithlonrwydd mewnol eraill megis:

- Arbedion effeithlonrwydd o ran staff trwy ad-drefnu a throsiant staff
- Defnyddio mwy o staff i gyflwyno mewn gwrandawiadau Cod Ymddygiad, lle bo'n briodol, yn hytrach na defnyddio cyfreithwyr allanol
- Arbedion effeithlonrwydd TG yn dilyn buddsoddiad a llai o ddefnydd o gyflenwyr trydydd parti
- Lleihau ein hardal swyddfa weithredol i'r llawr gwaelod yn unig, gan ddod ag arbedion o ran costau gwresogi, goleuo, glanhau a chostau cynnal a chadw eraill
- Lleihau nifer yr argraffwyr/copïwyr y mae'r swyddfa bellach yn berchen arnynt.

6.2 Yn ogystal â'r arbedion effeithlonrwydd o ran niferoedd isod, mae'r Amcangyfrif yn cynnwys arbedion effeithlonrwydd o ran arian parod o £34k i gyflenwi cynyddrannau staff a £66k tuag at fuddsoddi mewn staff ychwanegol – manylion isod.

Arbedion effeithlonrwydd o ran niferoedd - gorffennol

6.3 Mae llwyth achosion ein hymholiadau a chwynion wedi cynyddu yn sylweddol ers 2015/16 fel y nodir uchod. Ni fu cynnydd cymesur yn nifer y staff sy'n delio â chwynion ac ymholiadau. Mae hyn yn dangos ein hymrwymiad i sicrhau mwy o effeithlonrwydd a'n hanes o wneud hynny. Rydym wedi gweithio'n llwyddiannus i gynyddu effeithlonrwydd o ran niferoedd a rheoli'r llwyth achosion cynyddol hwn trwy 'wneud mwy â'r un peth'.

Mae'r diagram hwn yn dangos twf llwyth achosion **caeëdig** a thwf staff gwaith achos rhwng 2015/16 a 2022/23.

Mae hyn yn dangos y bwlbwch cynyddol barhaus rhwng staff gwaith achos a'r gwaith achos yr ydym yn delio ag ef, a'r arbedion effeithlonrwydd (osgoi costau) a wnaethom o ganlyniad.

Graff 2 - Gwaith achos caeëdig yn erbyn niferoedd staff

6.4 Mae'r cynnydd yn nifer yr achosion y deliwyd â nhw yn awgrymu 6 aelod ychwanegol o staff gwaith achos. Yn ymarferol, ceisiwn gyllid ar gyfer un swydd gwaith achos ychwanegol, am gost o tua. £60k gan gynnwys argostau. Mae hyn yn rhoi amcangyfrif o effeithlonrwydd o niferoedd o £300k. Er nad yw'r arbedion effeithlonrwydd hyn yn cynhyrchu arbedion arian parod, maent yn adlewyrchu'r arbedion effeithlonrwydd gwirioneddol a wnaed.

Arbedion effeithlonrwydd o ran niferoedd - dyfodol

6.5 Yn 2022/23, caeasom 8,475 o achosion gyda 50 o staff gwaith achos, gyda chost uned fesul achos o £473. Ar gyfer 2024/25, disgwylwn gau 9,323 o achosion (cynnydd o 5% ym mhob un o'r 2 flynedd nesaf – nid ydym yn rhagweld y bydd achosion **caeëdig** yn cynyddu yn unol â'r cynnydd amcanestynedig mewn achosion a **dderbynnir** gan na fydd gennym ddigon o adnoddau). Gan ddefnyddio'r un gost uned, byddai hyn yn costio £401k ychwanegol. Dim ond un aelod ychwanegol o staff gwaith achos y mae'r Amcangyfrif hwn yn ei gynnig felly mae arbediad effeithlonrwydd amcangyfrifedig, er nad yw'n rhyddhau arian parod, o £341k.

Diweddariad ar adeilad y swyddfa

6.6 Yn ystod rhan olaf 2022/23, buom yn gweithio i adael rhannau o'n llety ar brydles. Ar hyn o bryd, mae'r llety dros ben yn cael ei farchnata gyda'r bwriad o'i ryddhau cyn diwedd y brydles. Prin yw'r diddordeb ar hyn o bryd, gan fod llawer o sefydliadau yn lleihau eu swyddfeydd yn yr un modd. Fodd bynnag, os bydd yn llwyddiannus, gallai hyn arwain at rai costau ymlaen llaw ychwanegol (adfeiliadau ac ati) ond gallai arwain at arbedion yn y dyfodol o ran lai o rent a thaliadau gwasanaeth. Yn y pen draw, bydd hyn yn helpu i dalu costau buddsoddiad angenrheidiol mewn technoleg a gwella gwasanaethau. Byddwn yn adrodd ymhellach ar hyn y flwyddyn nesaf.

7. Buddsoddi mewn blaenoriaethau strategol

7.1 Mae ein Cynllun Strategol newydd yn gosod pedwar nod strategol. O dan y Cynllun, byddwn yn:

1. Cyflawni cyfiawnder sy'n cael effaith gadarnhaol ar bobl a gwasanaethau cyhoeddus
2. Cynyddu hygyrchedd a chynhwysiant
3. Cynyddu effaith ein gwaith gwella rhagweithiol
4. Sicrhau ein bod yn sefydliad iach, effeithlon ac atebol.

7.2 Mae'r nodau strategol hyn uchelgeisiol ac yn diffinio set newydd o flaenoriaethau ar gyfer y swyddfa. Fodd bynnag, nid yw'r pwysau sy'n wynebu'r Ombwdsmon, ac yn wir y gwasanaethau cyhoeddus ehangach, yn debygol o gael eu datrys yn gyflym – bydd pwysau parhaus o ran costau a llwyth achosion, yn ogystal â disgwyliadau uwch. Gwna'r pwysau hwn y pedwar nod strategol arfaethedig yn bwysicach fyth.

7.3 Parhawn i bryderu bod rhai grwpiau ledled Cymru yn llai tebygol o fod yn ymwybodol o'n gwasanaethau a'u defnyddio. Mae'r rhain yn cynnwys rhai a allai fod yn arbennig o ddibynnol ar wasanaethau cyhoeddus, ac rydym yn benderfynol o gynyddu ein gwaith allgymorth a hygyrchedd i'w cyrraedd. Mae ein gwaith allgymorth a

chyfathrebu, ynghyd â'r ffactorau a nodwyd yn gynharach wrth drafod pwysau llwyth achosion, yn golygu y disgwylir mwy gan ein gwasanaeth a'n sefydliad. Nid oes unrhyw fuddsoddiad ychwanegol wedi'i gynnwys ar gyfer mwy o waith allgymorth fel rhan o'n Cynllun Strategol, felly byddwn yn anelu at wneud hyn drwy flaenoriaethu grwpiau targed o fewn yr adnoddau presennol.

- 7.4 Gan gydnabod na allwn barhau i weithio yn yr un ffordd, y llynedd ceisiasom gyllid i fuddsoddi mewn gwella gwasanaethau. Roedd y buddsoddiad a geisiasom yn adlewyrchu digideiddio cynyddol a'r bwriad oedd caniatáu datblygu gwefan newydd a dechrau gweithio ar system well i reoli gwaith achos. Nid oedd y Pwyllgor yn gallu cefnogi hyn yn llawn. Gyda'r cyllid cyfyngedig oedd ar gael, ein blaenoriaeth allweddol oedd datblygu gwefan newydd. Mae gwaith i ddatblygu hyn ar y gweill.
- 7.5 Nid ydym yn ceisio cyllid ar gyfer buddsoddi mewn gwell gwasanaethau digidol a TG ar hyn o bryd, ond rydym yn benderfynol o gadw ein gwasanaethau TG mor effeithiol a diogel â phosibl, heb golli swyddogaethau wrth i adnoddau gael eu gwasgu. Mae'r buddsoddiad cyfyngedig iawn y gallwn ei wneud yn arwain yn anochel at risg na fyddwn yn gallu gwneud yr hyn yr ydym am ei wneud. Os ydym am gael effaith gadarnhaol barhaol ar bobl, gwasanaethau cyhoeddus a llywodraeth leol yng Nghymru, nid yw busnes fel arfer yn ddewis.
- 7.6 Wrth fwrw ymlaen, pan fyddwn yn nodi meysydd lle mae angen i ni fuddsoddi i gyflawni ein blaenoriaethau strategol a gwneud gwahaniaeth, byddwn yn ceisio dod o hyd i arbedion sy'n ymwneud ag eiddo a allai gefnogi rhywfaint o'r buddsoddiad hwn yn y dyfodol. Yn y cyfamser, byddwn yn gweithio i gynnal a gwella seiberddiogelwch ac effeithlonrwydd, ond rydym yn derbyn yn anfodlon y caiff buddsoddi mewn newid sylweddol ei ohirio hyd nes y gellir cyflawni'r arbedion hyn sy'n ymwneud ag eiddo.
- 7.7 Yn ein cyflwyniad amcangyfrif gwreiddiol ar gyfer 2023/24, gofynnem hefyd am fuddsoddiad bach mewn staff ychwanegol. Nid oedd y Pwyllgor yn gallu cefnogi hyn ar gyfer 2023/24. Gan gofio hyn ac effaith andwyol cyfyngu ar niferoedd staff ar lesiant staff, lefelau gwasanaeth ac ansawdd gwasanaeth, mae'r Amcangyfrif hwn yn cynnwys cyllid ar gyfer dau aelod o staff ychwanegol. Bydd y cyntaf yn arwain gwaith dadansoddi data newydd, gan ddefnyddio data cwynion i reoli llwyth achosion yn well trwy flaenoriaethu, nodi materion systemig a thematig sy'n codi o waith achos a llywio cyfleoedd ar gyfer dysgu a gwella gwasanaethau. Mae cwmpas dadansoddeg data, a'r offer sydd ar gael, yn parhau i gynyddu, a byddai buddsoddiad yma yn ein helpu i dargedu ein hymyriadau'n well. Ceir rhagor o fanylion am y gwaith hwn yn Atodiad E.
- 7.8 Bydd yr ail swydd yn cynorthwyo gyda gwaith achos. I reoli llwythi achosion, rydym wedi treialu ffordd newydd o weithio lle rydym yn dechrau ymchwiliadau cyn i achosion gael eu trosglwyddo i'n tîm ymchwilio. Cafodd hyn beth llwyddiant o ran canolbwyntio ein hadnoddau'n gyson ar yr achosion mwyaf arwyddocaol ac, er bod llwythi achosion yn parhau'n uchel, o ran lleihau pwysau llwyth gwaith yn y tîm ymchwilio. Mae hyn hefyd wedi galluogi staff i ganolbwyntio ar achosion sy'n tynnu ymlaen. Byddai'r swydd gweithiwr achos ychwanegol yn ein galluogi i barhau ac ymestyn y dull hwn i helpu i leihau achosion sy'n tynnu ymlaen.

7.9 I grynhoi, mae ein Hamcangyfrif yn ceisio digon o adnoddau i ddarparu ein gwasanaeth cwynion craidd ac i wneud gwell defnydd o ddata. Ceisiwn fuddsoddiad o £54k i gefnogi ein gwaith ar nodau strategol 1 a 3. Caiff y £66k gofynnol sy'n weddill ei dalu o arbedion effeithlonrwydd o'n cyllidebau presennol.

8. Amcangyfrif 2024/25

8.1 Wrth baratoi'r Amcangyfrif hwn rydym wedi ceisio mynd i'r afael â'r Datganiad o Egwyddorion a ddatblygwyd gan Bwyllgor Cyllid y Senedd ar gyfer paratoi cynigion cyllideb blyneddol. Mae Atodiad D yn dangos yr Egwyddorion hyn a sut yr aethpwyd i'r afael â nhw yn y cyflwyniad Amcangyfrif hwn.

8.2 Mae'r newidiadau rhwng cyllideb 2023/24 ac Amcangyfrif 2024/25 wedi'u crynhoi isod:

	Arian Parod £000	Adnodd £000
Cyllideb 2023/24	5,854	5,963
Pwysau cost o ran tâl, pris a chynyddran	+470	+470
Arbedion effeithlonrwydd (£34k ar gyfer cynyddrannau + £66k tuag at y buddsoddiad isod)	-100	-100
Buddsoddi mewn staff - llwyth achosion a dadansoddi data	+120	+120
Newidiadau IFRS 16	-	-95
Cyllideb 2024/25	6,344	6,358

Tabl 2: Newidiadau rhwng cyllideb 2023/24 ac Amcangyfrif 2024/25

8.3 Dangosir yr Amcangyfrif ar gyfer 2024/25 yn fanylach yn Atodiad B a chaiff ei baratoi ar sail IFRS 16. Caiff costau uned ei gynnwys yn Atodiad C.

8.4 Mae rhagor o fanylion, ynghyd â naratif cryno ar gyfer pob maes o'r grŵp gwariant, ynghlwm. Mae'r tabl yn dangos cyllideb y flwyddyn gyfredol, pwysau cyllidebol, arbedion effeithlonrwydd a'r Amcangyfrif arfaethedig ar gyfer 2024/25.

8.5 Yr amcangyfrif:

- Yn cynnwys dyfarniad cyflog amcangyfrifedig o 7.9% ar gyfer Ebrill 2023 a dyfarniad cyflog amcangyfrifedig o 5% o fis Ebrill 2024.
- Nid yw'n cynnwys arian wrth gefn. Gan nad oes gennym unrhyw arian na chronfeydd wrth gefn, byddai unrhyw gostau annisgwyl sylweddol (fel dyfarniadau cyflog uwchlaw'r lefelau a ganiateir, neu gostau cyfreithiol sylweddol a allai godi, er enghraifft, o achosion llys neu adolygiad barnwrol sy'n ymwneud ag achosion) yn arwain at Gyllideb Atodol.
- Yn adlewyrchu arbedion effeithlonrwydd o ran arbed arian parod o £100k a ddefnyddir i gwrdd â chost cynyddrannau staff a chyfrannu at fuddsoddi mewn dau aelod o staff
- Yn cynnwys dau aelod ychwanegol o staff, un i helpu i ddatblygu ein defnydd o ddata ac un i wneud cynnydd bach yng nghapasiti gwaith achos.

9. Canlyniadau methu â chymeradwyo'r Amcangyfrif

- 9.1 Mae'r Amcangyfrif yn ceisio cydbwysu'r pwysau ariannol a'r angen am fuddsoddiad ar y naill law â dealltwriaeth o gyflwr heriol cyllid cyhoeddus yng Nghymru. Yn bennaf, mae'r cynnydd a geisir yn ganlyniad i bwysau cyflogau a phrisiau a gynhrychir yn allanol. Mae buddsoddi mewn dwy swydd staff ychwanegol wedi'i gynnwys i helpu i reoli'r cynnydd mewn llwythi achosion a'r pwysau ar staff ac i gynyddu effaith ein gwaith trwy ddefnyddio data yn well.

Canlyniadau methu â chymeradwyo £436k o gostau 'busnes fel arfer'

Effaith ar staff

- 9.2 Os nad yw'r Amcangyfrif yn cyflenwi chwyddiant dyfarniad cyflog, bydd hyn yn arwain at leihad yn nifer y staff. Os na ellir cyflawni'r rhain trwy drosgiant staff naturiol, byddai angen dileu swyddi. Byddai'r rhain yn golygu costau ychwanegol sylweddol gan y daw staff o dan gynllun dileu swyddi'r gwasanaeth sifil. Byddai gostyngiadau yn nifer y staff yn arwain at ddirywiad pellach yn lefel y gwasanaeth y gallwn ei ddarparu.
- 9.3 Os cawn ein gorfodi i ddileu swyddi, i gyflawni'r arbedion sydd eu hangen i gwrdd â'n pwysau ar gyflogau a chwyddiant, byddai'n rhaid i ni golli tua 7 aelod o staff (tua 10% o'n gweithlu). Byddai hyn yn destun bryder aruthrol ar adeg pan fo'r galw am ein gwasanaethau'r uchaf erioed, pan fo'r pwysau ar ein staff y mwyaf y buont erioed, a phan fo rôl yr Ombwdsmon mor bwysig ag erioed o ran sicrhau atebolrwydd a chyfiawnder gan wasanaethau cyhoeddus Cymru. Byddai dileu swyddi o'r fath hefyd yn gofyn am gyflwyno Cyllideb Atodol i gwrdd â chostau untro yn gysylltiedig â dileu swyddi.

Effaith ar ddefnyddwyr gwasanaeth

- 9.4 Byddai unrhyw ostyngiad yn nifer y staff hefyd yn cael effaith andwyol ar lefelau gwasanaeth, gan arwain at lai o amser i ymgysylltu ag achwynwyr unigol ac oedi pellach i ymchwiliadau. Yn ei dro, caiff hyn effaith andwyol ar achwynwyr, gan ychwanegu at eu pryderon. Mae llwythi achosion eisoes yn golygu na allwn gwblhau ein hymchwiliadau mor brydlon ag yr hoffem, gyda mwy o gwynion yn cymryd dros 12 mis i'w cwblhau. Rydym yn ymwybodol o'r effaith y gall cwynion ei chael ar bawb dan sylw. Yn enwedig mewn cwynion iechyd, mae ein hymwneud yn dueddol o ddod ar ddiwedd yr hyn a all fod yn daith gwyno hir. Byddai oedi pellach yn achos pryder gwirioneddol a byddai'n cynyddu trallod i achwynwyr.
- 9.5 Wrth symud ymlaen rydym am barhau i asesu cwynion yn ôl eu teilyngdod a phenderfynu'n ofalus a yw'n gymesur ymchwilio'n llawn i unrhyw gŵyn. Rydym am fabwysiadu ymagwedd gymesur a neilltuo ein hadnoddau i sicrhau ein bod yn unioni anghyfiawnder mewn achosion difrifol a lle gallai methiannau systemig effeithio ar grwpiau o unigolion. Os na chymeradwyr yr amcangyfrif, ni fydd y nodau hyn bellach yn gyraeddadwy.
- 9.6 Sicrhawn eisoes ein bod ond yn ymchwilio i gwynion difrifol, ond os na chaiff yr Amcangyfrif ei gymeradwyo, byddai'n rhaid i ni gynyddu'r trothwy ymhellach ar gyfer ymyrryd ('codi'r bar'). Gan fod achosion iechyd yn dominyddu llwyth achosion ein hymchwiliadau (80%), byddai hyn yn golygu mai dim ond achosion iechyd difrifol iawn, efallai achosion lle mae arwyddion o farwolaeth y gellir ei hosgoi, fyddai'n cael

eu hymchwilio. Fel y gŵyr y Pwyllgor, mae pawb sy'n gwneud cwyn o'r farn bod eu cwyn yn ddifrifol ac os na chaiff ein Hamcangyfrif ei gymeradwyo, byddai gennym fwy o achwynwyr siomedig ac anfodlon. Gallai hyn hefyd arwain at lai o flaenoriaeth i rai cwynion, megis cwynion am lywodraeth leol a thai.

- 9.7 Byddai dim ond ystyried y cwynion mwyaf difrifol hefyd yn mynd yn groes i'n hymdrechion, a phenderfyniadau deddfwriaethol y Senedd, i wneud gwasanaethau'r Ombwdsmon yn fwy hygyrch, er enghraifft drwy dderbyn cwynion llafar. Mewn llawer o achosion, dim ond pan fyddwn yn dechrau ymchwilio i gŵyn unigol, sydd efallai ddim yn ymddangos yn ddifrifol iawn, y byddwn yn nodi materion systemig a allai gael canlyniadau difrifol iawn i eraill. Mae'r adborth a gawn yn ein gwneud yn dra ymwybodol o effaith ein gwaith ar aelodau'r cyhoedd. Nid ydym yn dymuno gwrthod y cyfle i achwynwyr gael ymchwiliad gwirioneddol i bryderon.

Effaith ar dechnoleg ac effeithlonrwydd sefydliadol

- 9.8 Mae cwmpas cyfyngedig i dorri ein costau nad ydynt yn gostau staff – mae'r rhan fwyaf o gyllidebau nad ydynt yn ymwneud â staff yn rhai sefydlog neu led-sefydlog, gyda dim ond arbedion bach yn bosibl o, er enghraifft, gostyngiad yn nifer y defnyddwyr trwydded meddalwedd pe byddai gostyngiad yn nifer y staff.
- 9.9 Bwriadwyd yn wreiddiol i'r ymarfer ail-dendro sydd ar fin digwydd ar gyfer system rheoli achosion fod yn gyfle i geisio gwell swyddogaethau a mwy o effeithlonrwydd. Mae'r cyfyngiadau cyllidebol sydd ar waith yn golygu nad yw hyn yn realistig, ond rydym yn gobeithio cynnal y swyddogaethau presennol yn y system sydd wedi'i hail-dendro. Os na chaiff yr Amcangyfrif ei gymeradwyo, mae perygl y gallai'r system rheoli achosion fforddiadwy gynnig llawer llai o swyddogaethau. £58k o'r cynnydd a geisir yw'r cynnydd tebygol mewn costau ail-dendro, yn seiliedig ar wybodaeth gan y cyflenwr presennol a chymariaethau â darparwyr amgen a dendrodd yn flaenorol.
- 9.10 Mae ein gwaith yn gwbl ddibynnol ar dechnoleg. Rydym wedi cyflawni achrediad Cyber Essentials Plus, ac mae'n hanfodol ein bod yn gallu diweddarau ein systemau a'n meddalwedd. Mae'n anochel bod cost i hyn, ond mae canlyniadau methu â chadw ein systemau mor ddiogel â phosibl yn enfawr o bosibl o ran risgiau datgelu data personol sensitif, o ran anallu i ddarparu gwasanaeth ac o ran costau adfer ar ôl digwyddiad seiber.

Canlyniadau methu â chymeradwyo buddsoddiad (net) o £54k mewn staff

Effaith ar staff

- 9.11 Mae ein staff eisoes yn profi pwysau a straen sylweddol sy'n effeithio ar lesiant. Ni fydd y cynnig i ychwanegu un gweithiwr achos ychwanegol yn datrys y problemau hyn ond bydd yn helpu. Os na chymeradwyr yr Amcangyfrif, mae achosion o golli amser oherwydd straen yn debygol o gynyddu. Mae cynnydd mewn cwynion eisoes wedi rhoi mwy o bwysau ar ein staff, gyda phob aelod o staff yn delio â llwyth achosion mawr a mwy heriol. Er ein bod yn gweithio i wella hyn, mae'r llwythi achosion presennol yn parhau i fod yn uchel, ac ni allwn barhau i amsugno'r gwaith ychwanegol hwn heb adnoddau ychwanegol i recriwtio mwy o staff.

Effaith ar ddefnyddwyr gwasanaeth

- 9.12 I helpu i reoli blaenoriaethau sy'n cystadlu â'i gilydd, i ddefnyddio ein hadnoddau'n ddoeth ac i dargedu ein hymyriadau'n dda, mae dadansoddeg data da yn allweddol. Caiff y manteision eu cydnabod yn eang ar draws y sectorau preifat a'r sector cyhoeddus. Mae cwmpas dadansoddeg data, a'r offer sydd ar gael, yn parhau i gynyddu, ond ar hyn o bryd, nid oes gennym y gallu, yr arbenigedd na'r cyfleusterau i gael y gorau o'r data sydd ar gael. Os na chymeradwyir yr elfen hon o'r Amcangyfrif, ni achubir ar y cyfleoedd i ddefnyddio data i adnabod blaenoriaethau ar gyfer ein llwyth achosion ac i wella gwasanaethau cyhoeddus, i helpu i adnabod a chefnogi defnyddwyr gwasanaethau cyhoeddus sy'n llai tebygol o gwyno ac i adnabod meysydd ar gyfer Liwt ei Hun neu ymchwiliadau ac adroddiadau thematig. Byddai hwn yn gyfle a gollwyd.

Effaith ar dechnoleg ac effeithlonrwydd sefydliadol

- 9.13 Fel y nodwyd uchod (gweler 3.6), gwnaethom ymgysylltu â chymorth arbenigol gan Perago Cymru i adolygu ein prosesau a'n helpu i ddatblygu Strategaeth TG a Digidol. Un o'r canlyniadau allweddol oedd y dylem gynyddu a gwella ein defnydd o ddata, i'n helpu i dargedu ein gwaith gwella, i nodi patrymau a thueddiadau ac i lywio ein penderfyniadau ar ddefnyddio pwerau ar ei liwt ei hun. Bydd buddsoddi mewn dadansoddeg data yn caniatáu i ni fwrw ymlaen â'r gwaith hanfodol hwn.

Atodiad A – Cwmpas y Gyllideb - Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Cwblhawyd y cyflwyniad Amcangyfrif hwn yn gyson â Rheolau Sefydlog 18A.2 a 20.23 Senedd Cymru dyddiedig Tachwedd 2021.

Cwmpas	Adnoddau (£000)	Adnoddau Cronnus (£000)
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru	6,358	27

<u>Gwasanaethau a Dibenion</u>	
Adnoddau heblaw adnoddau cronnus i'w defnyddio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gostau adnoddau a chyfalaf sy'n gysylltiedig â gweinyddu swyddfa'r Ombwdsmon; taliadau i Gymdeithas Ombwdsmyr Prydain ac Iwerddon; taliadau i Sefydliad Rhyngwladol yr Ombwdsmon ac eitemau anghyllidol cysylltiedig.	£000 6,358

<u>Categori adnoddau cronnus</u>	<u>Gwasanaethau a dibenion efallai y cedwir incwm ar eu cyfer</u>
Incwm o werthiannau masnachol a gwasanaethau eraill a ddarperir i'r cyhoedd neu eraill.	I'w ddefnyddio ar wasanaethau cysylltiedig a gweinyddu gwasanaeth yr Ombwdsmon.
Cyfanswm yr Incwm (£000)	27

Cysoni adnoddau ag arian parod ar gyfer 2024/25 (£000)

Gofyniad Adnoddau Net	6,353 *
Gofyniad Cyfalaf Net	5 *
Addasiadau:	
Taliadau Cyfalaf	(225)
Amhariadau	-
Symudiadau mewn Darpariaethau	-
Elw/Colled wrth werthu asedau	-
Symudiad mewn stociau	-
Symudiad mewn dyledwyr/credydwyr	20
Defnydd o Ddarpariaethau	-
Arall	191
Gofyniad net am arian parod i'w ddsbarthu o Gronfa Gyfunol Cymru	6,344

* £6,353k + £5k cyfalaf = £6,358k Cyfanswm Gwariant ar Adnoddau yn Atodiad B

Atodiad B - Amcangyfrif 2024/25

Pob ffigur mewn £000s	2023/24	2024/25			
	Cyllideb 2023/24	Pwysau / Chwyddiant 2024/25	Buddsoddi mewn blaenoriaet hau strategol	Arbedion effeithlonrwydd	Amcangyfrif
Cyflogau staff a chostau cysylltiedig (nodyn 1)	4,725	+235			4,960
Buddsoddi mewn gwella gwasanaeth - staff (nodyn 2)	-		+120		120
Eiddo a chyfleusterau (nodyn 3)	171	+71		(26)	216
Ffioedd proffesiynol (nodyn 4)	244	+41		(22)	263
Costau TG (nodyn 5)	250	+88		(11)	327
Buddsoddi mewn TG a Strategaeth Ddigidol (nodyn 6)	47	+3			50
Costau swyddfa (nodyn 7)	108	+16		(22)	102
Teithio, hyfforddi a recriwtio (nodyn 8)	40	+6		(4)	42
Cyfathrebu (nodyn 9)	65	+10		(7)	68
Cyfanswm Gwariant Refeniw	5,650				6,148
Cyfanswm Incwm (nodyn 10)	(19)			(8)	(27)
Gwariant Refeniw Net	5,631	+470	+120	(100)	6,121
Gwariant Cyfalaf - DEL (nodyn 11)	5				5
Cyfanswm yr Adnoddau Gofynnol	5,636	+470	+120	(100)	6,126
Dibrisiant ac amorteiddio	70				70
Dibrisiant – asedau wedi'u prydlesu	222			(67)	155
Tâl llog – asedau wedi'u prydlesu	7				7
AME Cyfalaf - dadfeiliadau	28			(28)	-
Cyfanswm Gwariant Adnoddau	5,963	+470	+120	(195)	6,358
Dibrisiant ac amorteiddio	(70)				(70)
Dibrisiant – asedau wedi'u prydlesu (nodyn 12)	(222)			67	(155)
Tâl llog – asedau wedi'u prydlesu (nodyn 12)	(7)				(7)
AME Cyfalaf - dadfeiliadau (nodyn 12)	(28)			28	-
Newid mewn cyfalaf gweithio – (nodyn 13)	198				198
Symudiadau eraill nad ydynt yn arian parod	20				20
Gofynion Arian Parod gan WCF	5,854	+470	+120	(100)	6,344

Nodiadau

1. Cyflogau a Chostau Cysylltiedig

O dan ein contractau cyflogaeth, cynyddir cyflogau staff yn flynyddol yn unol â thrafodaethau cyflog y Cyd-gyngor Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Llywodraeth Leol. Mae ffigur cyllideb 2023/24 yn cynnwys darpariaeth ar gyfer dyfarniad cyflog o 7.9% fel yr amlinellwyd yn ein Cyllideb Atodol gyntaf. Ar gyfer 2024/25 mae'r tabl yn dangos pwysau o £235k (dyfarniad cyflog amcangyfrifedig o 5% o fis Ebrill 2024 a chynyddrannau staff). Newid cyffredinol o +£235k.

Noder nad yw dyfarniadau cyflog ar gyfer Ebrill 2023 ac Ebrill 2024 wedi'u setlo eto felly amcangyfrifon yw'r ffigurau. Byddai dyfarniadau cyflog uwch yn cael eu cynnwys o fewn yr adnoddau presennol lle bo'n bosibl ond byddai'n debygol o ofyn am gyflwyno Cyllideb Atodol. Mae'r Pwyllgor wedi nodi o'r blaen ei fod yn ffafrio'r dull hwn o adeiladu Amcangyfrif, yn hytrach na chynnwys cronfa wrth gefn i gyflenwi unrhyw setliad cyflog uwch posibl.

Caiff cost cynyddrannau staff (£34k) ei wneud drwy arbedion effeithlonrwydd mewn cyllidebau eraill (gweler isod).

2. Buddsoddi mewn staff

Mae'r Amcangyfrif yn cynnwys dwy swydd newydd – un dadansoddwr data i dynnu gwybodaeth werthfawr o'r data sydd gennym am y cwynion a gawn, ynghyd â data cwynion a gasglwyd gan gyrrff cyhoeddus. Bydd hyn yn llywio adroddiadau thematig ac ymchwiliadau ar ei liwt ei hun ond bydd hefyd yn ein helpu i nodi blaenoriaethau ar gyfer gwaith gwella gyda chyrrff cyhoeddus. Y swydd ychwanegol arall yw Swyddog Ymchwilio ychwanegol i gynorthwyo gyda chynnydd parhaus yn y llwyth achosion.

3. Eiddo

Prydles a chostau rhedeg ein hadeilad ym Mharc Bocam yw'r eitem fawr hon o wariant. Roedd y rhent yn destun adolygiad rhent ym mis Awst 2020. Ers ein cyflwyniad Amcangyfrif diwethaf, rydym wedi lleihau faint o ofod swyddfa a defnyddir, a chaiff y gofod swyddfa sydd dros ben eu hysbysebu ar hyn o bryd, gyda golwg ar is-osod neu ildio'n gynnar. Prin iawn yw'r diddordeb ar hyn o bryd, ond byddwn yn parhau i farchnata'r gofod gwag.

Mae pwysau costau chwyddiant ar ein cyllidebau adeiladau, gan gynnwys costau ardrethi, ynni a chynnal a chadw (+£38k). Ceisiwn gwrdd â £26k o'r pwysau costau hwn trwy arbedion effeithlonrwydd. Mae angen gwariant adnoddau ychwanegol hefyd gan fod TAW bellach wedi'i heithrio o'n ffigurau IFRS 16 (yn unol â chanllawiau diwygiedig Trysorlys EM, +£33k), er na chaiff hyn unrhyw effaith ar arian parod. Newid cyffredinol +£45k.

4. Ffioedd proffesiynol

Mae pwysau chwyddiant wedi cynyddu costau ffioedd proffesiynol gan (+£41k). Mae hyn yn cynnwys ffi archwilio allanol Archwilio Cymru sydd wedi cynyddu cost ein harchwiliad allanol gan 10%. Ceisiwn wneud arbedion effeithlonrwydd yn ein defnydd o wasanaethau proffesiynol i wrthbwysu hyn yn rhannol (£22k). Newid cyffredinol +£19k.

5. TG - Systemau Cyfrifiadurol a Chymorth TG

Mae gennym nifer o gynnydd mewn prisiau contract TG sydd wedi'u hymrwymo gan gontract. Yn 2023/24 gwnaethom ganiatáu ar gyfer cynnydd chwyddiant o 4%, ond mae'r cynnydd gwirioneddol ar gyfer y flwyddyn yn uwch (+£11k). Byddwn yn cynnwys y cynnydd hwn sydd uwchlaw'r disgwyl yn ystod y flwyddyn drwy arbedion effeithlonrwydd. Mae £77k pellach o bwysau costau ar gyfer 2024/25 – mae'r rhain yn ymwneud â'r cynnydd chwyddiant yn ein contractau TG ymrwymedig (£19k) a'r costau sy'n gysylltiedig â'r ail-dendro angenrheidiol ar gyfer system rheoli achosion, gan ddefnyddio lefelau ymarferoldeb presennol fel sail (£58k).

6. Buddsoddi mewn TG a Strategaeth Ddigidol

Roedd ein hamcangyfrif diwygiedig ar gyfer 2023/24 yn cynnwys £47k ar gyfer gwella gwasanaethau. Gyda chwyddiant mae hyn yn cynyddu i £50k ar gyfer 2024/25. Defnyddiwn hwn i fuddsoddi mewn gwefan well, gan gydnabod gwahanol anghenion y sawl sy'n defnyddio'r wefan. Bwriad y wefan newydd yw helpu achwynwyr posibl i weld pa gwynion y gallwn ac na allwn ymdrin â nhw. Ar gyfer 2024/25, bwriadwn ddefnyddio'r gyllideb hon i fuddsoddi yn ein Strategaeth TG a Digidol ac i helpu i roi canfyddiadau ein gwaith gwella digidol a gwasanaeth diweddar a gynhaliwyd gyda Perago Cymru ar waith.

7. Costau swyddfa

Mae costau swyddfa yn amodol ar bwysau costau chwyddiant o £16k. Ceisiwn gwrdd â'r rhain drwy arbedion effeithiolrwydd. Dim ond ein swyddfeydd llawr gwaelod a ddefnyddiwn bellach a rhagwelwn y byddwn yn gwneud arbedion effeithlonrwydd pellach o 65k o ganlyniad.

8. Teithio, Hyfforddi a Recriwtio

Mae costau teithio wedi cynyddu mwy na'r hyn a ganiateir yng nghyllideb 2023/24 (+£3k) a chaiff arbedion gwrthbwysiad eu gwneud drwy ddefnydd cynyddol o gyfleusterau ar-lein ar gyfer hyfforddiant a chyfarfodydd. Ar gyfer 2024/25, rhagwelwn gynnydd o £3k mewn costau teithio, sy'n adlewyrchu'r cynnydd cenedlaethol o 6% mewn prisiau trên. Caiff y rhan fwyaf o'n teithiau pellter hir eu gwneud ar y trên. Er bod costau wedi cynyddu, ceisiwn leihau'r teithio.

9. Cyfathrebu

Mae angen cryn dipyn o waith allgymorth a chyfathrebu ar ein Cynllun Strategol newydd. Bu cynnydd chwyddiant o ran costau cyfathrebu yn fwy na'r (+£6k) y swm a ganiateir yng

nghyllidebau 2034/24. Caiff y rhain eu cyflawni drwy arbedion effeithlonrwydd. Rhagwelir cynnydd pellach mewn costau o £4k ar gyfer 2024/25. Byddwn yn rheoli'r gyllideb hon yn ofalus ac yn defnyddio dewisiadau rhad a di-dâl lle bynnag y bo modd.

10. Incwm

Mae'r Amcangyfrif yn cynnwys incwm parhaus o secondiad staff i Gymdeithas yr Ombwdsmon ac o ddarparu gwasanaethau cyflogres i Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol. Adnewyddwyd ein contract gyda Chymdeithas yr Ombwdsmon o fis Medi 2023. Mae hyn wedi arwain at gynnydd bach mewn incwm.

11. Cyfalaf

Caiff y lwfans cyfalaf blynyddol bach o £5k ei gynnal.

12. IFRS 16

Roedd Amcangyfrif 2023/24 yn cynnwys TAW o ran prisiadau asedau. Fodd bynnag, yn ystod y 12 mis diwethaf mae canllawiau diwygiedig gan Drysorlys EM wedi nodi y dylid eithrio TAW. Rydym felly wedi ailbricio ein hased 'hawl i ddefnyddio' sydd wedi arwain at arbedion o £67k o'r ffigurau dibrisiant blynyddol diwygiedig.

Rydym hefyd wedi penderfynu peidio â chynyddu ein darpariaeth dadfeiliadau yn 2024/25 yn dilyn adolygiad annibynnol a gynhaliwyd yn 2022/23. Mae hyn yn arwain at arbediad o £28k. Newid cyffredinol +£95k.

13. Cyfalaf Gweithio

Dyma'r addasiad cyfrifo sydd ei angen i wrthbwysu'r dibrisiant a grëwyd gan IFRS 16 ac i ddarparu'r gofyniad arian parod priodol o Gronfa Gyfunol Cymru.

Atodiad C – Costau uned

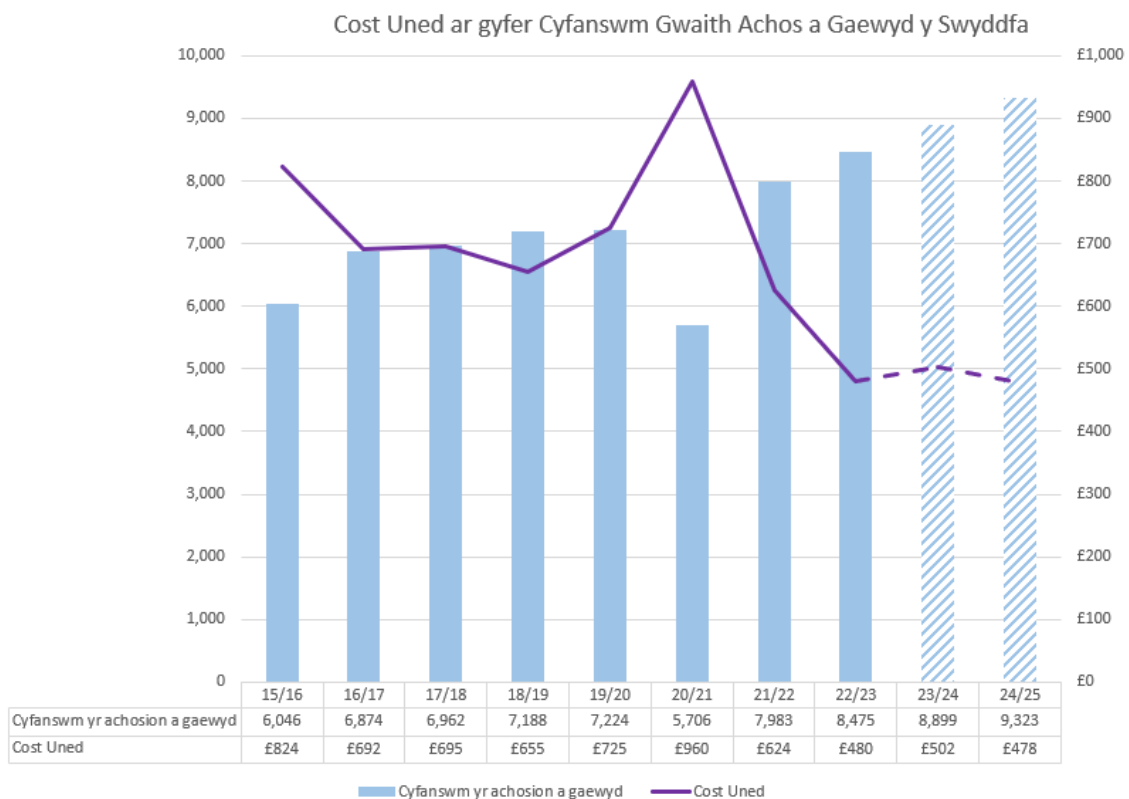
Rydym yn parhau i gyflwyno costau uned wedi eu cyfrifo ar gyfer ein prif weithgaredd - derbyn, ystyried, ymchwilio ac ymateb i ymholiadau a chwynion. Dyma ein gweithgarwch o dan Nod Strategol 1, a defnyddiwn y ffigurau archwiliedig ar gyfer Costau Gweithredu fesul Nod Strategol, a gyflwynir yn y cyfrifon. Disgwylwn i'n Nod Strategol 1 i gyfrif am tua 70% o'n gwariant, a'r brif gost yma yw costau staff uniongyrchol, costau ein system rheoli achosion, costau cyngor proffesiynol a dyrannu costau cyffredinol megis costau safle a swyddfa.

Mae'r graffiau isod yn dangos yn gyntaf y gost ar gyfer y gwaith ymholi a chwynion llawn a **gwblhawyd** (a gaewyd) yn ystod y flwyddyn, ac yn ail ar gyfer achosion cwynion yn unig, a **gwblhawyd** (a gaewyd) yn ystod y flwyddyn. Caiff rhagamcanion ar gyfer y flwyddyn gyffredol a'r flwyddyn nesaf eu cynnwys er cyflawnrwydd. Fel y nodir yn 6.5 uchod, os bydd achosion yn cynyddu ar y gyfradd ddisgwylieiddig, byddwn yn parhau i geisio arbedion effeithlonrwydd ond, yng ngoleuni'r cyfyngiadau adnoddau parhaus, nid ydym yn rhagweld y byddwn yn gallu cynyddu nifer yr achosion **caeëdig** yn unol â'r cynnydd yn yr achosion a **dderbyniwyd**.

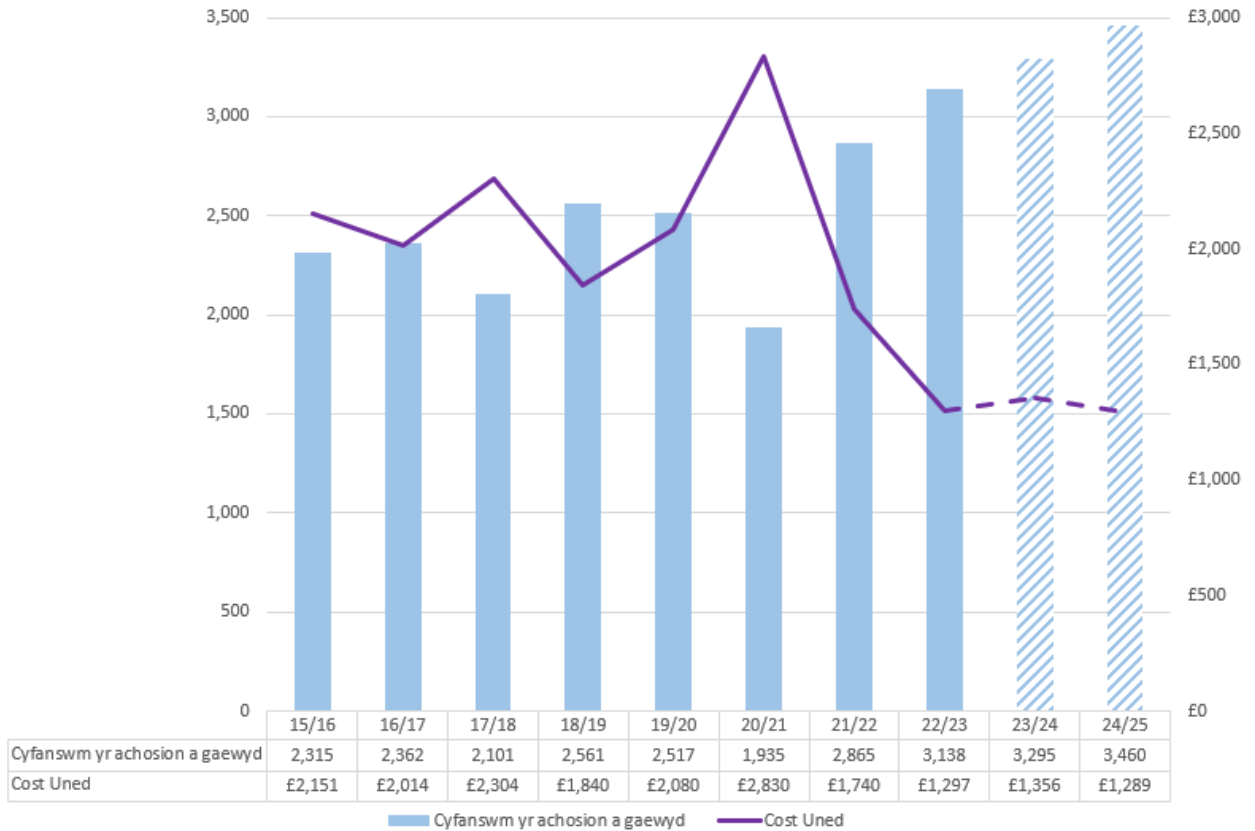
Termau real

Mae'r holl ffigurau costau yma wedi'u haddasu i brisiau 2025 i ganiatáu cymhariaeth ystyrlon.

Rydym wedi defnyddio cyfraddau gwirioneddol chwyddiant CPI ar gyfer 2015/16 i 2022/23. Ar gyfer 2023/24, rydym wedi defnyddio chwyddiant CPI ym mis Gorffennaf 2023, ac ar gyfer 2024/25 rydym wedi rhagdybio y bydd chwyddiant yn disgyn yn ôl i gyfradd o 4.5%.

Cost Uned ar gyfer Cyfanswm y Cwynion a Gaewyd

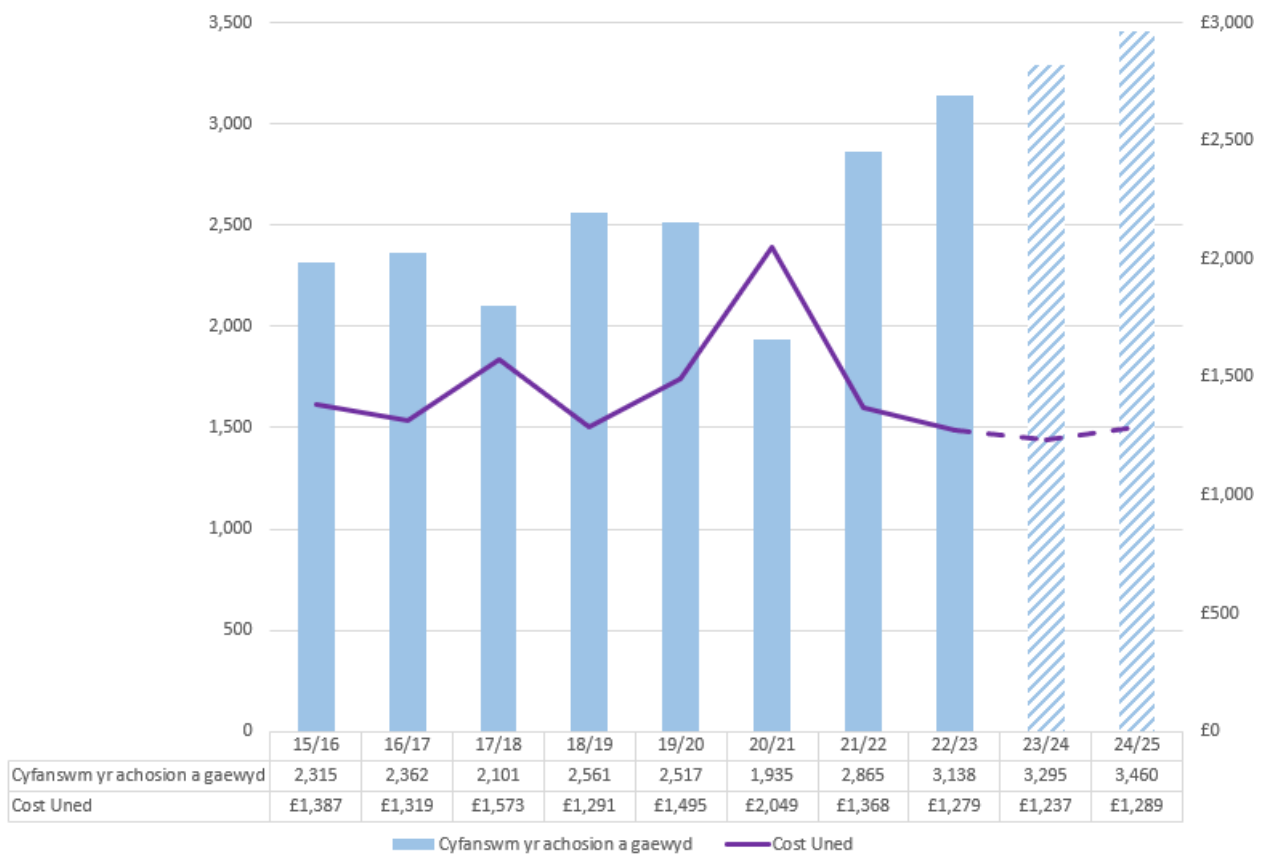
Termau arian parod

Mae'r Pwyllgor Cyllid wedi gofyn yn flaenorol am ffigurau cost uned wedi'u mynegi mewn termau arian parod. Cyflwynir y rhain yma er cyflawnder. Mae'r holl ffigurau costau yma yn gostau gwirioneddol fel yr adroddwyd yn y Cyfrifon Blynnyddol, heb eu haddasu ar gyfer chwyddiant.

Cost Uned ar gyfer Cyfanswm Gwaith Achos a Gaewyd y Swyddfa

Cost Uned ar gyfer Cyfanswm y Cwynion a Gaewyd

Atodiad D – Egwyddorion y dylai Cyrff a Ariennir yn Uniongyrchol eu hystyried wrth baratoi eu cynigion cyllideb blynyddol

Mae Pwyllgor Cyllid y Senedd wedi datblygu Datganiad o Egwyddorion y dylai Cyrff a Ariennir yn Uniongyrchol eu hystyried wrth baratoi eu cynigion cyllideb. Mae'r Atodiad hwn yn nodi'r egwyddorion allweddol ac yn dangos sut yr eir i'r afael â nhw yn y cyflwyniad Amcangyfrif:

Egwyddor	Sylwadau
<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Pwyllgor Cyllid yn credu y dylai amcangyfrifon cyllideb fod yn dryloyw, yn ddarbodus ac yn adlewyrchu'r cyfyngiadau ariannol yn y sector cyhoeddus. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Amcangyfrif wedi'i osod allan mewn ffordd dryloyw ac mae'n ceisio bod yn ddarbodus wrth gydnabod y pwysau sylweddol sy'n wynebu'r swyddfa (adrannau 4 a 5) a'n huchelgeisiau (adran 7). Mae'r uchelgeisiau hyn yn cynnwys cynhyrchiant ac arbedion effeithlonrwydd cost parhaus (adran 6) a gwell mynediad i'n gwasanaethau i bawb.
<ul style="list-style-type: none"> Dylid gosod ceisiadau cyllideb yng nghyd-destun sefyllfa ariannu hirdymor Cymru a phwysau ariannu yn y sector cyhoeddus ehangach. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Amcangyfrif yn adlewyrchu'r cyfyngiadau ariannol yn y sector cyhoeddus, ac yn cynnwys buddsoddiad mewn gwelliant (adran 7), adnoddau i gwrdd â phwysau anochel (adrannau 4 a 5) ac arbedion effeithlonrwydd sylweddol o ran arbed costau (£100k ac arbedion effeithlonrwydd o ran nifer – adran 6).
<ul style="list-style-type: none"> Dylai ceisiadau ddangos sut y caiff amcanion blynyddol ac amiflwydd eu blaenoriaethu, eu monitro a'u cyflawni. 	<ul style="list-style-type: none"> Bwriad yr Amcangyfrif yw cefnogi'r nodau mwy nag un flwyddyn a nodir yng Nghynllun Strategol 2023-2026. Mae hwn yn nodi ein blaenoriaethau arfaethedig. Byddwn yn adrodd yn flynyddol, yn ein Hadroddiad a Chyfrifon Blynyddol, ar gynnydd yn unol â'n Cynllun Strategol diwygiedig.
<ul style="list-style-type: none"> Ni ddylai cyrff ragdybio cynnydd mewn cyllid, beth bynnag fo'r newid yn y grant bloc gan fod unrhyw gynnydd i'w cyllid yn lleihau'r adnoddau sydd ar gael i gyrff cyhoeddus datganoledig eraill. 	<ul style="list-style-type: none"> Nid oes unrhyw ragdybiaethau wedi'u gwneud ynghylch newidiadau i'r grant bloc. Mae'r Amcangyfrif yn adlewyrchu pwysau llwyth gwaith (adran 4), pwysau cost anosgoadwy (adran 5), arbedion effeithlonrwydd cynhyrchiant a chost (adran 6) a blaenoriaethau buddsoddi (adran 7).
<ul style="list-style-type: none"> Dylai cyrff geisio gwella prosesau a sicrhau arbedion effeithlonrwydd yn barhaus. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Amcangyfrif yn dangos (adran 6) arbedion effeithlonrwydd drwy gwblhau mwy o waith ers 2015/16 o fewn yr adnoddau sydd gennym. Mae'r Amcangyfrif hefyd yn dangos arbedion effeithlonrwydd i'w cyflawni yn 2024/25.
<ul style="list-style-type: none"> Lle gofynnir am unrhyw gynnydd mewn cyllid, dylai'r rhain gael eu cefnogi gan dystiolaeth o'r angen, y budd a'r ymdrechion a wnaed i leihau costau o'r fath. Hefyd, dylid gwneud yn glir a meintioli canlyniadau peidio â chael y cynnydd mewn adnoddau y gofynnwyd amdano. 	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Amcangyfrif a'r Cynllun Strategol yn nodi'r sbardunau sy'n dylanwadu ar anghenion y gyllideb, ynghyd â'r buddsoddiad a geisir. Mae Adran 9 yn dangos canlyniadau peidio â chefnogi'r Amcangyfrif.

Atodiad E – Dadansoddeg data

Mae'r amcangyfrif yn ceisio cyllid ar gyfer un swydd dadansoddi data. Mae'r Atodiad hwn yn nodi'r rhesymeg dros gynnwys y swydd ychwanegol hon.

Mae'r Ombwdsmon yn cadw data ar yr holl ymholiadau a chwynion a gawn. Hefyd, o dan ein pwerau safonau cwynion, casglwn ddata gan gyrff cyhoeddus ar y cwynion y maent yn eu derbyn ac yn eu hystyried. Mae data yn y parth cyhoeddus hefyd ar berfformiad gwasanaethau cyhoeddus. Er ein bod eisoes yn cynnal dadansoddiad o'r data sydd gennym (gan gynnwys dadansoddiad a adroddwyd yn ein Hadroddiad Blynyddol), mae ein dadansoddiad yn gyfyngedig ac nid yw'n cynnwys setiau data lluosog.

Byddai dadansoddeg data yn mynd â'n dadansoddiad data i lefel uwch ac yn cynyddu ein gallu i ddadansoddi data crai i ddod i gasgliadau cadarn. Byddai hyn yn helpu i wneud y gorau o berfformiad, i nodi aneffeithlonrwydd ac i ddarparu mewnwelediad i lywio penderfyniadau strategol. Mae dadansoddeg data yn defnyddio taenlenni (yr ydym yn eu defnyddio ar hyn o bryd) ond mae hefyd yn ymestyn i ddelweddu data, i offer adrodd mwy pwerus ac i drin data a setiau data lluosog yn well.

Trwy gynyddu ein gallu a'n harbenigedd mewn dadansoddeg data, gallwn feddu dealltwriaeth llawer gwell o batrymau a newidiadau dros amser, o achosion sylfaenol methiant gwasanaeth a chamweinyddu, ac i nodi tueddiadau'r dyfodol a thargedu ein gwaith a'n hymyriadau er mwyn iddynt gynhyrchu'r effaith fwyaf.

Yn benodol, bydd gwell defnydd o ddadansoddeg data yn ein helpu i:

- Flaenoriaethu ein llwyth achosion i sicrhau ein bod yn canolbwyntio ar y cwynion mwyaf difrifol a'n bod, lle y bo'n ymarferol, yn dod â chwynion ynghyd i ffurfio ymchwiliadau ehangach;
- Nodi tueddiadau a phatrymau a allai lywio pynciau ein hadroddiadau systemig a thematig ac i dargedu'n well yr argymhellion a wnawn ynddynt;
- Nodi themâu sy'n codi dro ar ôl tro mewn cwynion lefel is a allai ein helpu gyda gwaith gwella priodol a thargededig gyda chyrrff cyhoeddus penodol; a
- Arwain ein penderfyniadau ar ffocws priodol ein hymchwiliadau ar ei liwt ei hun lle gallant gael yr effaith fwyaf, yn enwedig mewn meysydd lle mae pobl yn llai tebygol o gwyno.

Byddai dadansoddwr data yn rhoi'r gallu a'r arbenigedd i'r sefydliad wneud y defnydd gorau o'r data sydd gennym. Byddai hefyd yn gallu archwilio'r cwmpas i weithio â chyrrff cyhoeddus a rheoleiddwyr eraill i ddefnyddio setiau data lluosog i gael gwell mewnwelediad.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 4

Yn rhinwedd paragraff(au) ix o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 8

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon